

II.
C. 22386.
f. 2

DOMAČ
KOLENDAR
SLOVENSKI
za
navadno leto
1862.

Spisal
P. HITZINGER,
šarnik in dekan Postojnski.

Sedmi pomnoženi teczaj.

S podobo Iderskega mesta.

V LJUBLJANI.
ZALOŽIL JANEZ GIONTINI.

Natisnil J. Rudolf Milic.

Prispevek: 40.00

22386. II. C. 72

Jan. Giontini-tova

književna, umetnalna in musikalna prodajavnica

v Ljubljani

priporoča naslednje bukve:

AHASVER

večni popotnik.

Pravljica. Poleg nemškiga. Drugi natis. Cena 5 kr.

Erazem iz Jame.

Povest iz petnajstiga stoletja. Drugi natis. Z
eno podobšino. Cena 10 kr.

Idria.

IN=030004851

DOMAČ
KOLENDAR
SLOVENSKI

za

navadno leto

1862.

Spisal

P. Hitzinger,

farnik in dekan Postojnski.

Sedmi pomnoženi tečaj.

S podobe Iderskega mesta.

V LJUBLJANI.
ZALOŽIL JANEZ GIONTINI.

Natisnil J. Rudolf Milic.

**Kaj čakam od novega leta?
Li mir, li nemir mi obeta?
Kdo mir pač je v stanu deliti?
Le Bog ga zamore dariti.**

Koledar naznanuje razne čase, svete godove in nebesne prikazni za vsaktero leto; rad prinaša tudi druge potrebne in koristne vesti za vsakdanje življenje.

Koledar je že stara naredba. V dober red je vendar koledar djal še le rimski samovladar Juli Cezar l. 45 pred Kristusom; Nicejski prvi zbor pa je zraven vverstil keršanske godove l. 325 po Kristusu. Ta stari koledar je popravil rimski papež Gregor XIII., ter je novega vpej-
ljal l. 1582. Stari koledar je še v navadi pri Grekih in Rusih, in je zdaj že 12 dni zastal za novim koledarjem.

Štetev in razdelitev časov.

Časi se sploh delijo v leta in mesce, v tedne in dneve, v ure, minute in sekunde.

Leto se meri po teku zemlje krog solnca, od zime do zime, ter na tanko znaša 365 dni 5 ur 48 minut 47 sekund. Za navadno leto se gladko šteje 365 dni; ostale ure pa v štirih letih dajo 1 dan več, in tedaj je *prestopno leto*, ki ima 366 dni. Po višjem ali nižjem stanji solnca proti zemlji se ločijo čveteri letni časi.

Mesec se po stari šegi meri po teku lune krog zemlje, od mlaja do mlaja, tako obsega 29 dni 12 ur 44 minut 3 sekunde. Na leto se šteje 12 mescov; da se štetev primeri solnčnemu letu, imajo mesci v obče 30 ali 31 dni, le en mesec ima 28, ali v prestopnem letu 29 dni.

Dan se loči po sukanji zemlje krog svoje osi, od noči do noči; ta čas znaša 24 ur. Sedem dni se šteje za *teden*. Izhodni narodi so dan šteli od večera do večera, navadno pa se dan jemlje od polnoči do polnoči.

Časi so se začeli šteti o stvarjenji sveta. *Po stvarjenji sveta* do Kristusoviga rojstva je po navadni in naj bolj poterjeni štetvi minulo 4000 let; po greški štetvi pa se ima 5508 let, in po družih še drugač. *Po Kristusovem rojstvu* je poleg navadne štetve do slej preteklo 1861 let, po bolj natančni cenitvi pa se nahaja 1865 let.

Iz števil, ki se v koledarji rabijo za odločitev godov, je sestavljena *Julijanska doba*; lista obsega 7980 let,

in se šteje, kakor da bi se bila začela 4714 pred Kristusom; z njenim začetkom se snida začetek vseh godovnih števil.

Časovna štetev leta 1862.

Leto 1862 je navadno leto, ima 52 tednov in 1 dan, ali 365 dni; se začne s sredo, in se konča s sredo. Tisto je:

5862. leto po stvarjenji sveta, poleg navadne štetve;

7370. " " " " poleg greške štetve;

6575. " " julijanski koledarski dobi.

Letni časi l. 1862.

Pomlad se začne 20. marca. | Jesen se začne 23. septemb.
Poletje " 21. junija. | Zima " 22. decembr.

Štetev in odločitev godov.

Koledar ima tudi lastne štetve za odločitev nebesnih prikazen in posebnih godov.

Mlaje šteti pomaga *lunski krog* ali *zlato število*, to je doba za 19 let, po kateri se mlaji povračujejo na ravno tiste dni v letu. Dalje *epakta* ali *lunsko kazalo*, to je število dni, ki izteka med zadnjim mlajem starega, in prvim dnevom novega leta.

Dnevi v tednu se od 1. dne v letu poredoma znanjujejo s 7 čerkami: A, B, C, D, E, F, G; čerka, ki v posameznem letu zadeva v nedelje, je *nedeljska čerka*. V prestopnem letu se nahajate dve nedeljske čerki, ena pred godom, ena za godom s. Matija. Nedelje dalje naznanuje *solnčni krog* ali *nedeljska doba*; to je število za 28 let, po katerem se nedelje povračujejo na ravno tiste dni v letu. Oboje števila skupaj služijo za najdbo velikonočnega praznika.

Namesti letnice se je kdaj rabilo *rimsko število*; to je doba za 15 let, po kateri se je v rimskem cesarstvu ves davek napovedoval iz novega.

Godovna štetev l. 1862.

Lunski krog ali zlato število	1
Epakta ali lunsko kazalo	XXX
Solnčni krog ali nedeljska doba	23
Nedeljska čerka	E.
Rimsko število	5

Posebni dnevi in godovi v letu.

Med dnevi v letu se po cerkveni postavi ločijo nedelje, prazniki, postni dnevi, po državni postavi pa prepovedani dnevi.

Nedelja je prvi dan vsacega tedna; celo leto jih ima 52, včasih pa 53. Nedelje se imenujejo in štejejo po svetih časih in godovih, v ktere zadevajo.

Godovi in prazniki so trojni: Gospodovi, Matere Božje in Svetnikov.

Eni so zapovedani prazniki, eni niso zapovedani; pri nekterih je zapoved praznovanja odjenjana, so soprazniki. Za posamezne kraje veljajo godovi deželnih priporočnikov. Eni so premakljivi godovi, to je, ne navezani na stanoviten dan, eni so nepremakljivi. Za večjimi godovi se obhaja osmina, ali spomin skozi 8 dni.

Zapovedani prazniki z nedeljami vred so v koledarji celoma rudeče natisnjeni, soprazniki se kažejo deloma v rudečem, deloma v črnem tisku.

Poglavitni prazniki so: Božič, god rojstva Gospodovega; Velikanoč ali Vuzem, god vstajenja Gospodovega; Binkošti ali Duhovo, god prihoda sv. Duba. Božič je nepremakljiv god, z njim vred tudi drugi božični prazniki. Velikanoč je premakljiva, in se obhaja vselej v nedeljo po prvem pomladnem šipu; tako utegne zadeti v vse dni od 22. marca do 25. aprila.

Postni dnevi so četeri: adventni, pred božičem; 40 danski, pred velikonočjo; kvaterni, o 4 letnih časih; predgodovi, pred večjimi prazniki. Petek in sabota sta le nemesna dneva; zdaj je pri sabotah in pri postnih dneh prepoved mesne jedi za velik del odnehana.

Začetek leta 1862.

Občno	leto se začne v novega leta dan, 1. januarja.
Cerkveno	„ „ „ v 1. adventno nedeljo, 1. dec. 1861.
Vladno	„ „ „ v god vseh svetnikov, 1. nov. 1861.

Premakljivi in drugi godovi l. 1862.

1. predpepelnlčna ned.	16. febr.	Binkošti ali duhovo	8. jun.
Pepelnica	5. marc.	Sveto rešnje Telo	19. jun.
Cvetna nedelja	13. apr.	Nedelj po Binkoštih	XXIV.
Velikanoč ali vuzem	20. apr.	1. adventna nedelja	30. nov.
Vnebohod Gospodov	29. maj.	Božič, v četrtek	25. dec.

Godovi deželnih priporočnikov.

- Sv. Ciril in Metodi, aposteljua slovenska, na Moravskem 9. marca.
Sv. Jožef, na Krajskem, Štajarskem, Koroškem, Primorskem in Tirolskem, 19. marca.
Sv. Rupert, na Solnograškem, 27. marca.
Sv. Marka, na Beneškem, 25. aprila.
Sv. Janez Nep., na Českem, 16. maja.
Sv. Ladislav, na Erdeljskem, 27. junija.
Sv. Mohor in Fortunat, na Krajskem, Štajarskem, Goriškem in Furlanskem, 12. julija.
Sv. Elija, na Horvaškem, 20. julija.
Sv. Štefan, kralj, na Ogerskem, 20. avgusta.
Sv. Tilen, na Koroškem, 1. septembra.
Sv. Venceslav, na Českem, 28. septembra.
Sv. Mihael, v Galiciji, 29. septembra.
Sv. Just, na Terzaškem, 2. novembra.
Sv. Leopold, na Avstrijanskem, 15. novembra.
Sv. Spiridion, v Dalmaciji, 14. decembra.

Kvaterni in drugi posti l. 1862.

- I. kvatri, pomladni ali postni . . . 12. 14. 15. marc.
II. „ poletni ali binkoštni . . . 11. 13. 14. jun.
III. „ jesenski . . . 17. 19. 20. septembra.
IV. „ pozimski ali adventni . . . 17. 19. 20. decembra.
Štiridesetdanski post je od pepelnice do velike sabote, 5. marca do 19. aprila.

Adventni in drugi posti so zaznamnjani s križem †.

Cerkveni prepovedani čas.

Ženitve se ne smejo obhajati od prve adventne nedelje do razglasenja Gospodovega, 30. novembra do 6. januarja, in od pepelnice do bele nedelje, 5. marca do 27. aprila.

Deržavni prepovedani dnevi.

Gledišne igre so prepovedane: v pepelnico, postni šmaren, veliki teden, velikonoč, binkošti, sv. Telo, mali šmaren, vse Svete, božič s 3 dnevi poprej.

Plesi in bali so prepovedani: adventni in božični čas do sv. 3. kraljev, postni čas, velikonočni teden, v kvaterni in druge zapovedane poste, v petke in sabote, in v godove deželnih priporočnikov.

S sodnimi opravili se praznuje: od božiča do sv. 3. kraljev, od cvetnice do velikonočnega ponedeljka, v osmini sv. Telesa, vse nedelje in zapovedane praznike.

Prosinec,

Januari,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangelii	Posebni spomini
1 Sred. A Novo leto. Obrezovanje Gosp.		
2 Četert.	Osm. Štefana m. Makari opat	1. Cesar Henrik IV.
3 Petek	Osm. Janeza ap. Genofefa d.	da Akvilejskemu
4 Sabota	Osm. ned. otrok. Tit, škof	patr. Sigehardu
<i>Jesus se verne iz Egipta. Mat. 2.</i>		
5 Ned. E N. pred Razgl. Telesfor p. m.		
6 Poned. Razglašenje Gosp. III Kralji		
7 Torek	Med osm. Razgl. Lucijan m.	1. Se snide kongres
8 Sreda	Med osm. Razgl. Severin op.	velikih vladarjev
9 Četert.	Med osm. Razgl. Julijan m.	v Ljubljani, leta
10 Petek	Med osm. Razgl. Agaton p.	1821.
11 Sabota	Med osm. R. Higin. p. Pavlin	5. Grof Jožef Ra-
<i>Jesus 12 let star gre v tempelj. Luk. 2.</i>		
12 Ned. E 1. N. po Razgl. Ernest op.		
13 Poned.	Osm. Razgl. Leonci šk.	8. Umerje slavni Va-
14 Torek	Hilari šk. uč. Peter Urs. sp.	lentin Vodnik l.
15 Sreda	Pavel puš. Maver op.	1819.
16 Četert.	Marcel p. m. Ticijan šk.	16. Jožef Ludovik
17 Petek	Anton opat. Sulpici šk.	Trevisanato, Vi-
18 Sabota	Stol Petra ap. v R. Priska d. m.	demski nadškof,
<i>Jesus na ženitnini v Kani. Jan. 2.</i>		
19 Ned. E 2. N. po Razgl. S. Ime Jezus		
20 Poned.	Kanut kr. m. Mari m.	25. Cesar Friderik II.
21 Torek	Fabijan in Sebastijan muč.	poterdi Krajno in
22 Sreda	Neža d. m. Majnard op.	Istro za posest
23 Četert.	Vincenci in Anastazi muč.	patr. Bertoldu l.
24 Petek	Poroka Marije D. Rajmund op.	1230.
25 Sabota	Timotej šk. m. Babila šk. m.	25. Velik potres na
<i>Jesus osdravi hlapca stotnikovega. Mat. 8.</i>		
26 Ned. E 3. Ned. po Razgl. Polikarp šk.		
27 Poned.	Janez Kriz. šk. uč. Vitalijan p.	30. Perva pogodba
28 Torek	Julijan šk. Marjeta kr. dev.	med Karolom V.
29 Sreda	Franc Sal. šk. Julijan sp.	in Ferdinandom I.
30 Četert.	Martina d. m. Feliks p.	ki hoče razdeliti
31 Petek	Peter Nol. sp. Pren. Marka ev.	Slovensko zemljo
l. 1521.		

Svečan,

Februari,

ima 28 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Sabota	Ignaci šk. m. Efrem uč.	
<i>Jesus pomiri vihar na morji. Mat. 8.</i>		
2 Ned. E	4. N. po R. Svečnica. Darov. G.	
3 Poned.	Blaž šk. m. Ansgar šk.	2. Ces. Friderik IV. zlepsa gerb krajnsk. stanov leta 1440.
4 Torek	Andrej Kors. šk. Evtihi m.	
5 Sreda	Agata d. m. Japonski muč.	3. Valentin Vodnik je rojen l. 1758.
6 Četert.	Ingenuin in Albuin šk.	
7 Petek	Rotija d. m. Amand šk.	7. Cesar Friderik II. poterdi Furlanijo, Krajno in Istro Volheru, Akvil. patriarhu l. 1214.
8 Sabota	Romuald op. Rihard kr.	
<i>Prilika od pšenice in lulike. Mat. 13.</i>		
9 Ned. E	5. N. po Razgl. Sercé M. D.	
10 Poned.	Pavlin šk. Apolonija d. m.	9. Štajerski, Koroški in krajnski stanovi imajo v Ljubnempomenek zastran nove vere l. 1578.
11 Torek	Školastika d. Silvan šk.	
12 Sreda	VII Služabnikov Marije D.	
13 Četert.	Julijan m. Valentin šk.	
14 Petek	Katarina Rič. d. Fuska d.	
15 Sabota	Valentin m. Zoil sp.	10. Tomaž Krén, Ljubljanski škof, umerje l. 1630.
<i>Prilika od delavcov v vinogradu. Mat. 20.</i>		
16 Ned. E	1. Predpep. N. Julijana d. m.	
17 Poned.	Krizancijan in tov. muč.	11. Hud potres na Krajnskem leta 1699.
18 Torek	Molitev Gosp. Simeon šk. m.	
19 Sred.	Viktor m. Konrad sp.	17. Ces. Marija Terezija vstavi Sobotiško škofijo l. 1777.
20 Četert.	Elevteri šk. m. Evheri šk.	
21 Petek	Maksimijan šk. Eleonora kr.	
22 Sabota	Stol Petra ap. v Ant. Papija šk.	27. Solnograški nadškof Eberard vstavi Sekovsko škofijo l. 1229.
<i>Prilika od sejavca in semena. Luk. 8.</i>		
23 Ned. E	2. Predpep. Ned. Peter Dam. šk.	
24 Poned.	Marjeta Kort. Romana d.	
25 Torek	Matija ap. Primitiva m.	
26 Sreda	Viktorin m. Valburga d.	
27 Četert.	Nestor šk. m. Aleksander šk.	
28 Petek	Leander šk. Baldomer sp.	
29 Petek	Makari muč. Roman sp.	

Sušec,

Marci,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Sabota	Albin šk. Joana Marija d. <i>Jesus ozdravi slepca poleg pota. Luk. 18.</i>	6. Solnograški nadškof Gebhard vstavi Kerško škofijo l. 1071.
2 Ned. E	3. Predp. N. Simplici p.	8. Bula papeža Pija VI. dne škofije na Slovenskem v nov red l. 1787.
3 Poned.	Kunigunda ces. Agapa d. m.	
4 Torek	Kazimir sp. Luci p. (Pust)	
5 Sred. †	Pepelnica. Fridolin sp.	
6 Četert.	Viktor m. Koleta dev.	
7 Petek	Ternj. krona G. Tomaž Akv. uč.	
8 Sabota	Janez od Boga sp. Filemon m. <i>Jesus se posti 40 dni, je skušan. Mat. 4.</i>	10. Blaž Kumerdaj, učen Slovenec, umerje l. 1805.
9 Ned. E	1. N. v Postu. Franciška v.	16. Druga pogodba med Karolom V. in Ferdinandom I. ohrani slovenske dežele skupaj pri Avstrii l. 1522.
10 Poned.	40 Mučencov. Kaj m.	
11 Torek	Herakli in Zosim muč.	
12 Sred. †	Kvatri. Gregor p. uč.	
13 Četert.	Nicefor šk. Modesta d. m.	
14 Pet. †	Sulica in žebli G. Matilda kr.	
15 Sab. †	Longin m. Zaharija p. <i>Jesus se spremeni na gori. Mat. 17.</i>	20. Celjski grof Herman vstavi Ple tarski samostan l. 1407.
16 Ned. E	2. Ned. v Postu. Hilari šk. m.	26. Hud potres razruši mnogo gradov na Krajskem l. 1511.
17 Poned.	Patrici šk. Jedert dev.	
18 Torek	Edvard kr. m. Aleksander šk.	
19 Sreda	Jožef, ženin Marije Device	
20 Četert.	Feliks m. Arhip muč.	
21 Petek	Tančica Gosp. Benedikt op.	
22 Sabota	Epafrudit šk. Oktavijan m. <i>Jesus izžene hudica iz mutca. Luk. 11.</i>	29. Friderik, poslednji ortenburški grof, umerje, njegovi posesti dobijo celjski knemi leta 1421.
23 Ned. E	3. Ned. v Postu. Turibi šk.	29. Francozje pridejo pervikrat v Ljubljano l. 1797.
24 Poned.	Gabriel arh. Pigmeni m.	
25 Torek	Oznanjenje Marije Dev.	
26 Sreda	Teodor šk. m. (Sredpost)	
27 Četert.	Rupert šk. Katarina Bol. d.	
28 Petek	V Ran Gosp. Ksist III. p.	
29 Sabota	Jona muč. Evstazi op. <i>Jesus nasiti 5000 moč. Jan. 6.</i>	
30 Ned. E	4. N. v Postu. Janez Kl. op.	
31 Poned.	Amos prer. Balbina d.	

Mali traven,

April,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Torek	Valerik op. Hugon šk.	
2 Sreda	Francišek Pavl. sp. Marija eg.	4. Avstrijski vojvoda Leopold VII. dobi prve posesti na Krajnskem l. 1229.
3 Četert.	Abundi šk. Rihard šk.	
4 Petek	S. Kri Gosp. Izidor šk. uč.	
5 Sabota	Vincenci Fer. sp. Irena d. m.	
<i>Judje hočejo Jezusa kamnjati. Jan. 8.</i>		
6 Ned. E	Tiha N. Ksist p. m.	10. Ces. Henrik II. daruje Bleško grajšino Briksen-skemu škofu leta 1004.
7 Poned.	Epifani šk. Hegesip sp.	
8 Torek	Edezi m. Dionizi šk.	
9 Sreda	Prokor m. Marija Kleofova	
10 Četert.	Ecehiel prer. Apoloni m.	
11 Petek	VII žalost Marije D. Leon p. uč.	11. Jernej Legat, Terzaški škof, je posvečen l. 1847.
12 Sabota	Zenon šk. m. Lazar m.	
<i>Jezus častito jesi v Jeruzalem. Mat. 21.</i>		
13 Ned. E	Cvetna ned. Hermenegild kr.	12. Leonard, poslednji goriški grof, umerje l. 1500.
14 Poned.	Veliki pon. Tiburci m. Lambert	
15 Torek	Veliki tor. Helena ces.	
16 Sreda	Velika sred. Turibi šk.	
17 Četert.	Veliki čet. Anicet p. m.	13. Patr. Peregrin vstavi Gornjograški samostan l. 1140.
18 Petek	Veliki pet. Liberal sp.	
19 Sabota	Velika sab. Leon IX. p.	
<i>Jezus častito vstane iz groba. Mark. 16.</i>		
20 Ned. E	Velika noč. Vstajenje Gosp.	16. Papež Pij VI. gre skozi Ljubljano l. 1782.
21 Poned.	Velikonočni ponedeljek	
" "	Anselm šk. uč. Simeon šk. m.	
22 Torek	Velikon. tor. Soter in Kaj p. m.	20. Koroški vojvoda Bernard vstavi Bitrinjski samostan l. 1142.
23 Sreda	Velikon. sr. Juri m. Adalbert šk.	
24 Četert.	Velikon. čet. Juri m. (Kr. Og.)	
25 Petek	Vel. Križ. Vel. pet. Marka ev.	
26 Sabota	Bela sab. Marija d. sveta.	
" "	Klet in Marcelin p. m.	28. Ces. Oton III. daruje pol Gorice patr. Janezu, in pol grofu Verihentu l. 1091.
<i>Jezus se prikaže sbranim učencem. Jan. 20.</i>		
27 Ned. E	Bela ned. Peregrin l. ac. sp.	
28 Poned.	Vital m. Valerija m.	
29 Torek	Peter m. Tihik sp.	
30 Sreda	Katarina Sen. d. Sofija d. m.	

Veliki traven,

Maj,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Četert.	Filip in Jakob ap.	
2 Petek	Atanazi šk. uč. Sigismund kr.	
3 Sabota	Znajd. s. Križa. Aleksander p.	4. Strela vdari na grad, velik ogenj v Ljubljani leta 1686.
<i>Jesus se imenuje dobrega pastirja. Jan. 10.</i>		
4 Ned. E	2. N. po V. Florijan m. Monika	
5 Poned.	Pij V. p. Gothard šk.	
6 Torek	Janez ap. pred lat. vrat.	7. Bernard, koroški vojvoda, vstavi Kostanjevski samostan l. 1249.
7 Sreda	Štanislav šk. m. Flavija d. m.	
8 Četert.	Prikazen Mihela arh.	
9 Petek	Gregor Naz. šk. uč. Beat sp.	
10 Sabota	Antonin šk. Izidor sp. Job	8. Otokar VIII. poslednji štajerski vojvoda, umerje l. 1192.
<i>Jesus napoveduje svoj odhod. Jan. 16.</i>		
11 Ned. E	3. N. po V. Prip. Jožefa žen. M.	
12 Poned.	Nerej, Ahilej in Pankraci m.	
13 Torek	Servaci šk. Muci m.	10. Solnograški nadškof Eberard vstavi Lavantsko škofijo l. 1228.
14 Sreda	Bonifaci m. Viktor m.	
15 Četert.	Torkvat in Sekund šk. m.	
16 Petek	Janez Nep. m. Ubald šk.	
17 Sab.	Paškal sp. Maksima d.	11. Umerje nadvojv. Janez leta 1859.
<i>Jesus učencem obljubi sv. Duha. Jan. 16.</i>		
18 Ned. E	4. N. po Vel. Venanci m.	
19 Poned.	Peter Cel. p. Pudencijana d.	12. Ces. Henrik IV. ponovi posest Istre in Krajne patr. Ulriku leta 1093.
20 Torek	Bernardin sp. Bazila d. m.	
21 Sreda	Feliks Kant. sp. Valent šk. m.	
22 Četert.	Julija d. m. Helena d.	
23 Petek	Dezideri šk. Evsebi šk.	
24 Sabota	Marija D. pomočn. Servul m.	20. Francozi prideje tretji pot v Ljubljano l. 1809.
<i>Jesus raslega moč molitve. Jan. 16.</i>		
25 Ned. E	5. N. po V. Gregor p. Urban p.	
26 Poned.	Križevo. Filip Neri sp.	
27 Torek	Magdalena Paz. d. Janez p. m.	30. Pervo pomirje v Parizu da Krajnsko, Koroško in Primorsko zopet k Avstrii l. 1814.
28 Sreda	Emili m. Predg. Vneb.	
29 Četert.	Vnebohod Gospodov.	
" "	Maksim šk. m. Restitut m.	
30 Petek	Feliks p. m. Ferdinand kr.	
31 Sabota	Kanci, Kancijan in tov. m.	

Rožnik,

Juni,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangellii	Posebni spomini
<i>Jesus govori o pričevanji s. Duha. Jan. 15.</i>		
1 Ned. E	6. N. po Vel. Nikomed m.	3. Andr. Gollmaier, Goriški nadškof, je posvečen leta 1855.
2 Poned.	Erazem šk. m. Marcellin m.	10. Pogodba med Benečani in patr. Ludovik., konec svetnega gospostva patriarhov l. 1445.
3 Torek	Lavrentin m. Klotilda kr.	11. Ces. Henrik IV. daruje Krajno in Istro patr. Sigehardu l. 1077.
4 Sreda	Kvirin šk. m. Francisek K. op.	14. Ces. Karol Veliki postavi Dravo za mejo med akvilejsko in solnograško škofljo l. 811.
5 Četert.	Bonifaci šk. m. Marcijan m.	16. Papež Pij IX. je izvoljen l. 1846.
6 Petek	Norbert šk. Bertrand šk.	17. Jernej Vidmar, Ljubljanski škof, je posvečen leta 1860.
7 Sab. †	Binkoštna sab. Robert op.	21. Papež Pij IX. je kronan l. 1846.
<i>Jesus govori o s. Duhu in ljubezni. Jan. 14.</i>		
8 Ned. E	Binkošti. Prihod s. Duha.	22. Andrej Turjaški zmaga Turke pri Sisku l. 1593.
9 Poned.	Binkoštni pon. Primaz m.	22. V Idrii je bogata ruda najdena leta 1508.
10 Torek	Binkoštni tor. Marjeta kr.	29. Franc Szenczi, Subotiški škof, je posvečen leta 1853.
11 Sred. †	Kvatri. Bink. sr. Barnaba ap.	
12 Četert.	Binkoštni čet. Janez Fak. sp.	
13 Pet. †	Binkoštni pet. Anton Pad. sp.	
14 Sab. †	Sabota po B. Bazili šk. uč.	
<i>Jesus uči dobrotljivost in usmiljenje. Luk. 6.</i>		
15 Ned. E	1. kvat. N. po B. Sv. Trojica	
" "	Vid, Modest in Krescencija m.	
16 Poned.	Francisek R. sp. Benon šk.	
17 Torek	Ciriaka in Muska d. m.	
18 Sreda	Marka in Marcelijan m.	
19 Četert.	S. rešnje Telo Gospodov.	
20 Petek	Med osm. s. Tel. Silveri p. m.	
21 Sabota	Med osm. s. Tel. Alojzi sp.	
<i>Prilika od velike večerje. Luk. 14.</i>		
22 Ned. E	2. N. po B. Ahaci in tov. m.	
23 Poned.	Med osm. s. Tel. Predg. Jan. K.	
24 Torek	Rojstvo Janeza Kerstnika	
25 Sreda	Med osm. s. Tel. Vilhelm op.	
26 Četert.	Osm. s. Telesa. Janez in Pavel	
27 Petek	Vladislav kr. Hema v.	
28 Sab. †	Leon II. p. Predgod apost.	
<i>Prilika od zgubljenе ovce. Luk. 15.</i>		
29 Ned. E	3. N. po B. Peter in Pavel ap.	
30 Poned.	Spomin Pavla ap.	

Mali serpan,

Juli,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Torek	Osm. Janeza K. Aron duh.	
2 Sreda	Obiskanje Marije D. Proces m.	3. Ljubljana se po- da Otokarju, če- skemu kralju l. 1272.
3 Četert.	Trifon m. Heliodor šk.	
4 Petek	Ulrik šk. Prokopi op.	
5 Sabota	Zoa muč. Filomena d.	
<i>Jesus da velik ribji vlak. Luk. 15.</i>		
6 Ned. E	4. N. po B. S. Kri G. Osm. ap.	5. Anton Martin Slomšek, Lavant- ski škof, je po- svečen l. 1846.
7 Poned.	Benedikt IX. p. Vilibald šk.	
8 Torek	Elizabeta kr. Kilijan šk.	
9 Sreda	Zenon m. Veronika Jul. d.	5. Ces. Ludovik po- božni razdeli ce- sarstvo, sin Lu- dovik dobi Ba- varsko s Koro- tanom l. 817.
10 Četert.	VII bratov m. Rufina d. m.	
11 Petek	Pij p. m. Predg. Mohorja šk.	
12 Sabota	Mohor in Fortunat m.	
" "	Janez Gv. sp. Marjeta d. m.	
<i>Jesus svari o farizejski pravičnosti. Mat. 5.</i>		
13 Ned. E	5. N. po Bink. Anaklet p. m.	6. Papež Benedikt XIV. razdeli akvi- lejski patriarhat v Gorisko in Vi- demsko nadško- fijo l. 1751.
14 Poned.	Bonaventura šk. uč. Just m.	
15 Torek	Razdelitev s. apost. Henrik c.	
16 Sreda	Marija D. Karmel. Favst m.	
17 Četert.	Aleš sp. Marina d.	
18 Petek	Kamil Lel. sp. Eli sp.	13. Patr. Popon po- sveti cerkev v Akvileji l. 1013.
19 Sabota	Osm. Mohorja šk. Vincenci P.	
<i>Jesus nasiti 4000 mož. Mark. 8.</i>		
20 Ned. E	6. N. po B. Hieronim Em. Elija	14. Umerje G. Lov- don l. 1790.
21 Poned.	Prakseda d. Daniel pr.	
22 Torek	M. Magdalena. Sintiha v.	
23 Sreda	Apolinar šk. m. Libori šk.	15. Patr. Peregrin vstavi Zatiški sa- mostan l. 1135.
24 Četert.	Kristina d. m. Predg. Jak. ap.	
25 Petek	Jakob apost. Krištof m.	
26 Sabota	Ana, Mati Marije Dev.	25. Po smerti ces. Ferdinanda I. Šta- jersko, Koroško, Krajsko in Pri- morje začas samo zase, ostane pod nadvojv. Karolom l. 1564.
<i>Jesus svari pred lašnivimi preroki. Mat. 7.</i>		
27 Ned. E	7. N. po Bink. Pantaleon m.	
28 Poned.	Viktor p. m. Inocenci p.	
29 Torek	Marta d. Olav kr.	
30 Sreda	Abdon in Senen muč.	
31 Četert.	Ignaci Loj. sp. Helena v.	

Veliki serpan,

Av gust,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangelii	Posebni spomini
1 Petek	Vezi Petra ap. Mak. bratje m.	
2 Sabota	Alfons Lig. šk. (Porciunkula)	
<i>Prilika od krivičnega hišnika. Luk. 16.</i>		
3 Ned. E	8. N. po B. Najdba Štefana m.	3. Cesar Franc I. imenuje Krajsko, Koroško in Primorje za ilirsko kraljestvo l. 1816.
4 Poned.	Dominik sp. Aristarh šk.	
5 Torek	Marija D. Snežn. Ozvald kr. m.	
6 Sreda	Spremenitev Gosp. Ksist p. m.	8. Cesar Lotar II. podari Terst škofu Janezu l. 948.
7 Četert.	Kajetan sp. Donat šk. m.	
8 Petek	Cirijak, Larg in Smaragd m.	
9 Sabota	Predg. Lavrenca m. Roman m.	
<i>Jesus joka nad Jerusalemom. Luk. 19.</i>		11. Jernej Kopitar, učen Slovenec, umerje l. 1844.
10 Ned. E	9. N. po Bink. Lavrenc m.	
11 Poned.	Tiburci m. Filomena d. m.	
12 Torek	Klara d. Hilarija m.	14. Papež Pij II. poprej Terzaški škof, umerje leta 1464.
13 Sreda	Hipolit in Kasijan m.	
14 Čet. †	Predgod v. Šmarna. Evzebi m.	
15 Petek	V. Šmaren. Vnebovz. Marije D.	
16 Sabota	Hiacint sp. Rok sp.	16. Začn. Avstrijanci Francoze napadati na Ilirskem l. 1813.
<i>Prilika od farizeja in colnarja. Luk. 18.</i>		
17 Ned. E	10. N. po B. Joahim oče M. D.	
18 Poned.	Agapit m. Helena ces.	
19 Torek	Ludovik Tol. šk. Juli m.	17. Avstrij. vojvoda Leopold dobi Štajersko po pogodbi z vojvodam Otokarjem VIII. leta 1186.
20 Sreda	Bernard op. uč. Stefan kr. Og.	
21 Četert.	Joana Franc. v. Donat m.	
22 Petek	Osm. v. Šmarna. Timotej m.	
23 Sabota	Filip Ben. sp. Predg. Jern. ap.	
<i>Jesus ozdravi gluhomutca. Mark. 7.</i>		
24 Ned. E	11. N. po Bink. Jernej ap.	18. Rojstvo cesarja Franca Jožefa I. l. 1830.
25 Poned.	Ludovik kr. Evzebi m.	
26 Torek	Zefirin p. m. Peter Akot. sp.	
27 Sreda	Jožef Kal. Prenes. Mohorja šk.	27. Ces. Friderika, obleženega v Dun. Novomestu, rešijo Štajerci in Krajci l. 1452.
28 Četert.	Avguštin šk. uč. Pelagi m.	
29 Petek	Obglav. Janeza K. Sabina m.	
30 Sabota	Roza Lim. d. Hermet. m.	
<i>Prilika od usmiljenega Samarijana. Luk. 10.</i>		
31 Ned. E	12. N. po B. Angeli varhi	

Kimovec,

September,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Poned.	Tilen op. XII bratov muč.	
2 Torek	Štefan kr. Maksima d.	
3 Sreda	Evfemija in tov. dev. m.	3. Cerkveni zbor v Akvileji se snide zoper Arijane l. 381.
4 Četert.	Rozalija d. Mojzes pr.	
5 Petek	Lavrenci Just. šk. Viktorin šk.	
6 Sabota	Hermogen in Fortunat m.	
<i>Jesus osdravi deset gobovih. Luk. 17.</i>		
7 Ned. E	13. N. po B. Osm. Angelov v.	
8 Poned.	M. Šmaren. Rojstvo Marije D.	6. Cesar Teodozi zmaga Evgenija na Vipavskem l. 394.
9 Torek	Gorgoni m. Korbinijan šk.	
10 Sreda	Nikolaj Tol. sp. Pulherija ces.	13. Nadv. Ferdinand da prvo povelje za odpravo luteranstva v notranji Avstriji l. 1598.
11 Četert.	Prot in Hiacint muč.	
12 Petek	Macedoni m. Erentuda d.	
13 Sabota	Filip m. Makrobi m.	
<i>Jesus razlaga Božjo previdnost. Mat. 6.</i>		
14 Ned. E	14. N. po B. Imé Marije D.	
15 "	Povikš. s. Križa. Notburga d.	Krog 15. umerje bar. Vajkard Valvazor l. 1693.
16 Poned.	Osm. m. Šmarna. Nikomed m.	
17 Torek	Korneli p. m. Ciprijan šk. m.	
18 Sred. †	Kvatri. Vtis ran s. Franciška.	22. Herbart Turjaški pade v boji s Turki l. 1575.
19 Četert.	Jožef Kup. sp. Metodi m.	
20 Pet.	† Januari šk. m. Marija Cerv. d.	
21 Sab.	† Evstahi m. Predg. Matevža ap.	26. Baron Juri Vega je mertev najden v Donavi l. 1802.
<i>Jesus obudi mladenca v Najmu. Luk. 7.</i>		
22 Ned. E	15. kvat. N. po B. Matevž ap.	
23 "	VII žalost Marije Dev.	
24 Poned.	Tomaž Vil. šk. Mavrici m.	29. Avstrijanci pridejo zopet v Ljubljano l. 1813.
25 Torek	Lin pap. m. Tekla d. m.	
26 Sreda	Marija D. reš. jetn. Gerard	
27 Četert.	Kleofa sp. Pacifik sp.	
28 Petek	Ciprijan m. Justina d. m.	
29 Sabota	Kozma in Damijan m.	30. Terst se poda prostovoljno avstrij. vojvodu Leopoldu III. leta 1382.
<i>Jesus osdravi vodenicnega. Luk. 14.</i>		
30 Ned. E	16. N. po Bink. Venceslav v. m.	
31 Poned.	Mihael arh. Tiemon šk.	
32 Torek	Hieronim uč. Sofija v.	

Vinotok,

Oktober,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Sreda	Remigi šk. Areta m.	
2 Četert.	Angeli v. (sploh) Leodegar šk.	4. God ces. Franc. Jožefa I.
3 Petek	Kandid m. Evald m.	
4 Sabota	Francišek Ser. sp. Krisp m.	9. Sigefrid Galenberski vstavi Meckinski samostan l. 1300.
<i>Jesus uči nar večje zapovedi. Mat. 22.</i>		
5 Ned. E	17. N. po B. Marija D. s. Rož.	14. Mir na Dunaji sklenjen, ilirske dežele gredo v francosko oblast l. 1809.
6 Poned.	Brunon op. Fida d. m.	
7 Torek	Marka p. Sergi in Bah m.	14. Umerje Martin Prener, sekovski škof l. 1616.
8 Sreda	Birgita v. Simeon sp.	19. Turki udar. petikrat na Krajnsko l. 1408.
9 Četert.	Dionizi šk. m. Abraham oč.	19. Cerkveni zbor se snide v Vidmu zastran vere in obreda l. 1596.
10 Petek	Franc. Borg. sp. Gereon m.	
11 Sabota	Nikazi šk. Justina d. m.	
<i>Jesus ozdravi mertvoudnega. Mat. 9.</i>		
12 Ned. E	18. N. po B. Maksimilijan šk.	20. Ces. Franc. Jožef I. razglasi novo vstavo za avstrijske dežele l. 1860.
13 Poned.	Edvard kr. Koloman m.	
14 Torek	Kalist p. m. Fortunata d. m.	24. Umerje Juri Štobej, lavant. škof l. 1618.
15 Sreda	Terezija d. Brunon šk. m.	
16 Četert.	Gal op. Martinijan šk.	27. Ulrik III., koroški vojvoda umerje; Koroško in Krajnsko poddedva Otokar II. česki kralj leta 1269.
17 Petek	Hedviga kr. v. Heron šk.	
18 Sabota	Luka ev. Asklepiad šk. m.	
<i>Pritika od kraljeve šenitnine. Mat. 22.</i>		
19 Ned. E	19. N. po B. Posv. vseh cerkev	
20 Poned.	Peter Alk. sp. Etbin op.	
21 Torek	Janez Kanci sp. Vital šk.	
22 Sreda	Uršula in tov. Hilarion op.	
23 Četert.	Kordula d. m. M. Saloma v.	
24 Petek	Janez Kap. sp. Severin šk.	
25 Sabota	Rafael arh. Evergist šk. m. Krispin in Krispinijan m.	
<i>Jesus ozdravi kraljičevega sina. Jan. 4.</i>		
26 Ned. E	20. N. po B. Osm. posv. v. cerk.	
27 Poned.	Predgod apost. Flori šk.	
28 Torek	Simon in Juda ap.	
29 Sreda	Hiacint m. Narcis šk.	
30 Četert.	Marcel m. Teonest šk. m.	
31 Pet. †	Volfgang šk. Predg. vs. Svetn.	

Listopad,

November,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1	Sabota God vseh Svetnikov	
	<i>Přitika od kraljevega obraja. Mat. 18.</i>	
2	Ned. E 21. N. po Bink. Zahvalnica. Just m. Viktorin šk. m.	1. Kor. vojv. Ulrik III. vstavi Bisterški samostan leta 1260.
3	Poned. Spomin vseh vernih mertvih	
4	Torek Karol Bor. šk. Vital m.	2. Škof Tomaž Kren začne luteranstvo odpravlj. iz Ljubljane l. 1599.
5	Sreda Emerik sp. Caharija duh.	
6	Četert. Leonard sp. Sever šk. m.	
7	Petek Prosdocim šk. Herkulan šk. m.	
8	Sabota Osmina vs. Sv. IV kron. muč.	6. Otokar Marija grof Atems, sekovski škof, je posvečen l. 1853.
	<i>auk, dati cesarju cesarjevo, Bogu Božje. Mat. 20.</i>	
9	Ned. E 22. N. po B. Posv. cerkve Zvel.	9. Ulrik II, poslednji celjski grof, je umorjen v Belemgradu l. 1456.
0	Poned. Andrej Avel. sp. Trifon m.	
1	Torek Martin šk. Mena m.	
2	Sreda Martin p. m. Avreli šk.	
3	Četert. Didak sp. Brici šk. Homobon	
4	Petek Serapion m. Klementin m.	
5	Sabota Leopold vojv. Jedert d.	11. Kočevje dobi ime vojvodstva l. 1791.
	<i>Jesus obudi Jairovo hčer. Mat. 9.</i>	
6	Ned. E 23. N. po B. Pripor. Marije D.	21. Valentin Vieri, kerški škof, je posvečen l. 1858.
7	Poned. Gregor čud. šk. Evfemija d. m.	
8	Torek Posvečenje cerkve Apost.	
9	Sreda Elizabeta kr. Poncijan p. m.	
0	Četert. Feliks Val. sp. Simplici šk.	
1	Petek Darovanje Marije D.	22. Češki kralj Otokar II. se odpove posesti Slovenske zemlje z Avstrijo vred l. 1276.
2	Sabota Cecilija d. m. Maver m.	
	<i>Govor od rasdj. Jeruzalema in sodbe. Mat. 24.</i>	
3	Ned. E 24. N. po Bink. Klemen p. m.	23. Ces. Oton II. daruje Loko Abrahamu, frizinškemu škofu l. 974.
4	Poned. Janez od Kr. sp. Krizogon m.	
5	Torek Katarina d. m. Jukunda d.	
6	Sreda Peter šk. m. Konrad šk.	
7	Četert. Valerijan šk. Virgili šk.	
8	Petek Sosten m. Eberard šk.	
9	Sabota Predgod Andr. ap. Saturnin m.	28. Francozje pridejo drugi pot v Ljubljano l. 1805.
	<i>Prerokovanje od poslednje sodbe. Luk. 21.</i>	
0	Ned. E 1. N. v Adv. Andrej apost.	

Gruden,

December,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Poned.	Eligi šk. Nahum pr.	
2 Torek	Kromaci šk. Bibijana d. m.	2. Franc Jožef I. prevzame cesarstvo l. 1848.
3 Sred. †	Francisek Ks. sp. Luci kr.	
4 Četert.	Barbara d. v. Peter Kriz. šk.	4. Koroški vojvoda Ulrik III. postavi Otokarja II. češkega kralja za dedica svojih posest l. 1268.
5 Pet. †	Saba op. Krišpina d. m.	
6 Sab. †	Nikolaj šk. Apolinar m.	6. Ces. Friderik IV. vstavil Ljubljansko škofijo l. 1461.
<i>Janez Kerstnik je v jeci. Mat. 11.</i>		
7 Ned. E	2. N. v Adv. Ambrož šk. uč.	
8 Poned.	Preč. Spočetje Marije D.	
9 Torek	Sir šk. Leokadija d. m.	
10 Sred. †	Melhiad p. m. Pren. Lavr. hiše	6. Ces. Friderik IV. vstavil Ljubljansko škofijo l. 1461.
11 Četert.	Damaz pap. Trazon m.	
12 Pet. †	Sinezi m. Epimak m.	
13 Sabota	Lucija d. m. Otilija d. Jodok	11. Pat. Bertold vstavi Velesovski samostan l. 1238.
<i>Janez Kerstnik pričuje od Kristusa. Jan. 1.</i>		
14 Ned. E	3. N. v Adv. Špiridion šk.	
15 Poned.	Osm. Spoč. M. D. Kristjana d.	
16 Torek	Evzebi šk. Albina d. m.	16. Perve bukve so v Ljubljani natisnjene l. 1575.
17 Sred. †	Kvatri. Lazar šk.	
18 Četert.	Pričak. poroda Marije D.	
19 Pet. †	Nemezi m. Favsta m.	
20 Sab. †	Predg. Tom. ap. Liberat m.	24. Ces. Elizabeta je rojena l. 1837.
<i>Janez Kerstnik je poklican v prerokovanje. Luk. 3.</i>		
21 Ned. E	4. kvat. N. v A. Tomaž ap.	27. Ces. Rudolf I. da Štajersko, Krajnsko, Koroško in Primorsko z Avstrijo vred sinoma Alberta in Rudolfa l. 1282.
22 Poned.	Flavijan m. Demetri m.	
23 Torek	Viktorija d. m. Servul sp.	
24 Sred. †	Predbož. dan. Adam in Eva	
25 Četert.	Božič. Rojstvo G. Jezusa Kr.	
26 Petek	Štefan p. muč. Med osm. B.	
27 Sabota	Janez ap. ev. Med osm. B.	
<i>Simeon in Ana ožnanujeta Jezusa. Luk. 2.</i>		
28 Ned. E	N. pr. Novim l. Nedolžni otr.	27. C. Ludovik pobožni poterdi Dravo za mejo Akvilejske in Solnograške cerkve leta 820.
29 Poned.	Tomaž šk. m. David kr. Osm.	
30 Torek	Nicefor m. Med osm. B.	
31 Sreda	Silvester p. Melanija v.	
"	"	
"	Osmina B. Zadnji dan leta	

Stvari in prikazni na nebesu.

Na nebesu se vidi solnce in luna, se kažejo planeti in kometi, se gledajo zvezde.

Solnce je velika, svetla krogla, 1,409.725krat večja od zemlje; njegov premernik znaša 192,600 milj, in njegova pot kaže v nezmerne nebesne daljave. Okoli solнца se sučejo in premikajo planeti z našo zemljo vred, krog tistega tekajo tudi kometi; uni imajo bolj okrogle, ti bolj podolgaste poti, in vsi dobivajo svetlobo od solнца.

Tek zemlje, kot družih planetov, je včasih nekoliko hitreji, včasih kasneji; zatoraj se dobra stenska ura ne snida vedno s solnčno uro, in pravo poldne po solncu je zdaj spred, zdaj zad memo srednjega poldna po teku navadnih ur. Tudi je os, okoli ktere se zemlja suče, ravno kot pri družih planetih, nekaj nagnjena proti poti, po kateri se premika; to je vzrok, da letni časi niso enako gorki, in da beli dan ni vedno enako dolg.

Velkih planetov je 8, ki tako sledijo od solнца dalje: **Merkur**, se prosto malokdaj vidi; njegov premernik je 671 milj, daljava od solнца 8 mil. milj, in obhod 87 dni 23 ur.

Venera, znana kot danica in večernica, je naj lepše svetla; njeni premernik je 1694 milj, daljava od solнца 15 mil. milj, in obhod 222 dni 16 ur.

Zemlja, je človeški začasni dom; njeni premernik je 1718 milj, daljava od solнца 20 do 21 mil. milj, in pravi obhod 365 dni 6 ur 9 m.

Mart, sveti z rudečo lučjo; njegov premernik je 892 milj, daljava od solнца 31 mil. milj, in obhod 1 leto 321 dni.

Jupiter, sveti z belo lučjo; njegov premernik je 20018 milj, daljava od solнца 107 mil. milj, in obhod 11 let 314 dni.

Saturn, bolj blede sije, in ima svetel kolobar ob sredi; njegov premernik je 16200 milj, daljava od solнца 197 mil. milj, in obhod 29 let 166 dni.

Uran, se prosto komaj vidi; njegov premernik je 7466 milj, daljava od solнца 396 mil. milj, in obhod 84 let 5 dni.

Neptun, se prosto ne vidi; njegov premernik je 7830 milj, daljava od solнца 621 mil. milj, in obhod 164 let 225 dni.

Malih planetov, kolikor je do slej znanih, je 63; za 61 so poti med Martom in Jupitrom, za 2 pa med Venero in Martom, in s prostim očesam se ne vidijo. Njih daljava od solнца znaša 45 do 65 mil. milj, in obhod 3 leta 96 dni do 5 let 221 dni. Naj bolj znane so med njimi Cerera, Palada, Junona in Vesta, ki so bile naj poprej najdene; zadnja je bila ugledana Nioba.

Stranski planeti ali lune so tovarši večjim planetom; sučejo se okoli njih, in z njimi vred tekajo krog solнца. Vseh tacih planetov je 23; naša zemlja ima 1 luno, Jupiter 4, Saturn 8, Uran 8, in Neptun 2 luni.

Luna naše zemlje je krogla, 50krat manjša od tiste; njeni premerik je 468 milj, daljava od zemlje 51803 milje, in pravi obhod 27 dni 7 ur 8 m. Luna kaže spremene v svoji svetlobi; o mlaji je njena svetla stran skrita, o kraju se tista vidi deloma, o šipu pa celoma.

Ko luna na svoji poti stopi med sonce in zemljo, sonce mrakne; ko zemlja v svojem teku stopi med sonce in luno, luna mrakne. Pomrak se godi celoma ali deloma; meri se na pavce, 12 na celino.

Vseh **kometov**, ki so se do slej vidili, je čez 700; kažejo se v megleni luči, dostikrat s svetlim repom. Bolj znani kometi so: Enketov, Brorsenov, Bielov, zdaj v dvoje razdeljen, in Fejev, katerih obhod je 3 leta 115 dni do 7 let 158 dni; dalje Olbersov in Halejev, prostim očem viden, katerih tek je po 74 in 76 let; v zadnje Donatov komet, ki se je lepo vidil l. 1858, in hodi 2500 let v okolici.

Zvezde se svetijo z lastno lučjo bolj ali manj blišeče; njih število je nesmerjeno, daljava prečudna, vsakodanje premikanje pa le videzno. Bolj znane so: Polarnica, vedno v severji stojča; Siri, med vsemi naj bolj svetel; Rimšice, 3 svetle zvezde po versti; Gostosevci, kupec malih zvezd.

Trume zvezd, ki se sestavljajo po raznih podobah, se kličejo zvezdiša; vseh zvezdiš se zdaj šteje 108. Bolj znane so: veliki in mali Voz ali Medved proti severju; veliki in mali Pes proti jugu; in dvanajstere nebeške znamenja, ki so v velikem zverinskem krogu po versti. Rimska cesta so le neštnevilne množice zvezd skupaj.

V okrogu dvanajsternih nebeških znamenj se vidi sonce premikati s planeti vred. V znamenji kozla stoji sonce po zimi naj nižje proti jugu, v znamenji raka o poletji naj višje proti severju; pri sredi, v ravniku, ostaja o pomladi v znamenji ovna, in o jeseni v znamenji tehtnice.

Znamenja solnca in planetov.

☉ Solnce.	♃ Merkur.	♂ Mart.	♅ Uran.
☾ Luna.	♀ Venera.	♃ Jupiter.	♆ Neptun.
	♁ Zemlja.	♄ Saturn.	

Lunini spremeni.

☾ Mlaj.	☾ Pervi krajec.	☾ Šip.	☾ Zadnji krajec.
---------	-----------------	--------	------------------

Dvanajstere nebeške znamenja.

 Oven.	 rak.	 tehtnica.	 kozel.
 junec.	 lev.	 škorpjon.	 vodnar.
 dvojčki.	 devica.	 strelec.	 ribe.

Pomraki l. 1862.

Solnce mrakne 3krat: 27. junija, 21. novembra in 21. decembra. Luna mrakne 2krat: 12. junija in 6. decembra. Samo poslednji pomrak bo pri nas malo viden.

J a n u a r i.

Solnčni stan.

Solnce je zemlji naj bližje 1. jan. ob 1 u. 43 m. zjutraj.	
1. izhaja ob 7 u. 43 m. zjutr.	zahaja ob 4 u. 22 m. zvečer.
8. " " 7 " 43 " "	" " 4 " 31 " "
15. " " 7 " 40 " "	" " 4 " 40 " "
22. " " 7 " 35 " "	" " 4 " 49 " "
1. je dan dolg 8 u. 18 m.	pravo poldne ob 12 u. 4 m.
8. " " " 8 " 48 "	" " " 12 " 7 "
15. " " " 9 " 0 "	" " " 12 " 10 "
22. " " " 9 " 14 "	" " " 12 " 12 "
Solnce stopi 20. jan. v znamenje vodnarja ob 6 u. 57 m. zjutraj.	

Lunini stan.

1. izhaja ob 8 u. 22 m. zjutr.	zahaja ob 5 u. 36 m. zvečer.
8. zahaja " 12 " 33 " pon.	izhaja " 11 " 11 " zjutraj.
15. " " 7 " 13 " zjutr.	" " 4 " 30 " zvečer.
22. " " 10 " 12 " "	" " 12 " 54 " ponoči.
Luna stopi 6. jan. v zn. ovna, 14. v zn. raka, 20. v zn. tehtnice, 27. v zn. kozla.	
Luna je 10. jan. zemlji naj dalje, 26. naj bližje.	
☾ prvi krajec je 7. jan. ob 11 u. 44 m. zvečer.	☽ zadnji krajec je 23. jan. ob 7 u. 34 m. zjutraj.
♁ šip je 16. ob 2 u. 52 m. zjutraj.	♊ mlaj je 30. ob 3 u. 47 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur je 1. jan. v zn. kozla, stopi 15. v zn. vodnarja; izhaja 1. ob 7 u. 25 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 41 m. zvečer; je 12. pri solncu zgoraj.

Venera je 1. v zn. vodnarja, stopi 2. v zn. rib; izhaja 1. ob 10 u. 12 m. zjutraj, zahaja ob 8 u. 26 m. zvečer; je 5. naj bolj svetla kot večernica.

Mart je 1. v zn. škorpionona, stopi 9. v zn. strelca, izhaja 1. ob 4 u. 21 m. zjutraj, zahaja ob 1 u. 39 m. zvečer.

Jupiter je v zn. device; zahaja 1. ob 11 u. 32 m. zjutraj, izhaja ob 11 u. 0 m. zvečer.

Saturn je v zn. device, zahaja 1. ob 11 u. 29 m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 39 m. zvečer; 19. je njegov krog viden.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 6 u. 6 m. zjutraj, izhaja ob 2 u. 18 m. zvečer.

Neptun je na meji zn. rib in ovna celo leto.

Dozdevno vreme.

O prvem kraju merzlo z vetrom; o šipu lepo, voljno; o zadnjem kraju sneg in dež pri jugu; o mlaju lepo, voljno.

F e b r u a r i .

Solnčni stan.

1. izhaja ob 7 u. 43 m. zjutr.	zahaja ob 4 u. 22 m. zvečer.
8. " " 7 " 43 " "	" " 4 " 31 " "
15. " " 7 " 40 " "	" " 4 " 40 " "
22. " " 7 " 37 " "	" " 4 " 49 " "
1. je dan dolg 9 u. 38 m.	pravo poldne ob 12 u. 13 m.
8. " " " 9 " 58 "	" " " 12 " 14 "
15. " " " 10 " 20 "	" " " 12 " 14 "
22. " " " 10 " 42 "	" " " 12 " 13 "

Solnce stopi 19. Febr. v znamenje rib ob 9 u. 45 m. zvečer.

Lunini stan.

1. izhaja ob 8 u. 10 m. zjutr.	zahaja ob 8 u. 2 m. zvečer.
8. zahaja " 2 " 26 " "	izhaja " 11 " 20 " zjutraj.
15. " " 7 " 5 " "	" " 6 " 59 " zvečer.
22. izhaja " 2 " 24 " "	zahaja " 10 " 48 " zjutraj.

Luna stopi 2. febr. v zn. ovna, 10. v zn. raka, 17. v zn. tehtnice, 23. v zn. kozla.

Luna je 7. febr. zemlji naj dalje, 19. naj bližje.

☾ prvi krajec je 6. febr. ob 9 u. 8 m. zvečer.	☾ zadnji krajec je 21. febr. ob 3 u. 14 m. zvečer.
♁ šip je 14. ob 6 u. 3 m. zvečer.	♁ mlaj je 28. ob 5 u. 47 m. zvečer.

Planetni stan.

Merkur je 1. febr. v zn. vodnarja, stopi 2. v zn. rib; izhaja 1. ob 8 u. 8 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 20 m. zvečer; je 12. solncu naj bližje, 26. pri solncu zdolaj, 28. tik lune, ob 11 u. 53 m. zjutraj pokrit.

Venera je 1. v zn. rib; izhaja 1. ob 8 u. 17 m. zjutraj, zahaja ob 8 u. 15 m. zvečer; je 1. tik lune, 9. solncu naj bližje, 26. pri solncu zdolaj.

Mart je 1. v zn. strelca, stopi 18. v zn. kozla; izhaja 1. ob 4 u. 4 m. zjutraj, zahaja ob 12 u. 44 m. opoldne; je 23. tik lune.

Jupiter je v zn. device; zahaja 1. ob 11 u. 33 m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 58 m. zvečer.

Saturn je v zn. device; zahaja 1. ob 9 u. 22 m. zjutraj, izhaja ob 8 u. 22 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 3 u. 55 m. zjutraj, izhaja ob 12 u. 9 m. opoldne.

Dozdevno vreme.

O prvem kraju sneg in dež pri jugu; o šipu lepo pri severji; o zadnjem kraju lepo voljno; o mlaju lepo.

M a r c i.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 6 u. 40 m. zjutr.	zahaja ob 5 u. 44 m. zvečer.
8. " " 6 " 28 " "	" " 5 " 54 " "
15. " " 6 " 15 " "	" " 6 " 3 " "
22. " " 6 " 1 " "	" " 6 " 13 " "
1. je dan dolg 11 u. 4 m.	pravo poldne ob 12 u. 12 m.
8. " " " 11 " 26 "	" " " 12 " 11 "
15. " " " 11 " 48 "	" " " 12 " 9 "
22. " " " 12 " 12 "	" " " 12 " 7 "

Noč in dan sta 19. marca enako dolga, 12 ur.

Solnce stopi 21. marca v zn. ovna ob 9 u. 33 m. zvečer.

Pomlad se začne.

Lunini stan.

1. izhaja ob 6 u. 31 m. zjutr.	zahaja ob 6 u. 51 m. zvečer.
8. zahaja " 1 " 16 " "	izhaja " 10 " 2 " zjutraj.
15. " " 5 " 30 " "	" " 5 " 51 " zvečer.
22. izhaja " 1 " 18 " "	zahaja " 9 " 44 " zjutraj.

Luna stopi 2. marca v zn. ovna, 9. v zn. raka, 16. v zn. tehtnice, 22. v zn. kozla, 29. v zn. ovna.

Luna je 7. marca zemlji naj dalje, 18. naj bližje.

☾ prvi krajeec je 8. marca ob 6 u. 18 m. zvečer.

☾ zadnji krajeec je 22. marca ob 10 u. 46 m. zvečer.

♃ šip je 16. ob 6 u. 14 m. zjutraj.

♃ mlaj je 30. ob 8 u. 43 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur je v zn. rib; izhaja 1. marca ob 6 u. 12 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 32 m. zvečer; je 28. solncu naj dalje.

Venera je v zn. rib; izhaja 1. ob 5 u. 43 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 42 m. zvečer; je 27. tik lune.

Mart je v zn. kozla, stopi 30. v zn. vodnarja; izhaja 1. ob 6 u. 33 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 53 m. zvečer.

Jupiter je v zn. device; zahaja 1. ob 8 u. 56 m. zjutraj, izhaja ob 8 u. 14 m. zvečer; je 13. solncu nasproti.

Saturn je v zn. device; zahaja 1. ob 7 u. 27 m. zjutraj, izhaja ob 6 u. 21 m. zvečer; je 10. solncu nasproti.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 2 u. 3 m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 19 m. zjutraj; je 3. solncu na četert.

Dozdevno vreme.

O prvem krajeu sneg in dež pri jugu; o šipu sneg zmedenjem; o zadnjem krajeu lepo; o mlaju sneg in dež pri jugu, lepo pri severji.

A p r i l.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 5 u. 42 m. zjutr.	zahaja ob 6 u. 26 m. zvečer.
8. " " 5 " 34 " "	" " 6 " 34 " "
15. " " 5 " 16 " "	" " 6 " 44 " "
22. " " 5 " 4 " "	" " 6 " 54 " "
1. je dan dolg 12 u. 44 m.	pravo poldne ob 12 u. 4 m.
8. " " " 13 " 4 "	" " " 12 " 2 "
15. " " " 13 " 28 "	" " " 12 " 0 "
22. " " " 13 " 50 "	" " " 11 " 59 "

Solnce stopi 20. aprila v zn. junca ob 9 u. 38 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. izhaja ob 6 u. 10 m. zjutr.	zahaja ob 9 u. 0 m. zvečer.
8. zahaja " 2 " 6 " "	izhaja " 11 " 53 " zjutraj.
15. " " 5 " 15 " "	" " 8 " 53 " "
22. izhaja " 1 " 55 " "	zahaja " 12 " 17 " "

Luna stopi 5. apr. v zn. raka, 12. v zn. tehtnice, 18. v zn. kozla, 25. v zn. ovna.

Luna je 3. apr. zemlji naj dalje, 16. naj bližje.

☾ prvi krajec je 7. apr. ob 1 u. 10 m. zvečer.	☾ zadnji krajec je 21. apr. ob 7 u. zjutraj.
♃ šip je 14. ob 3 u. 54 m. zvečer.	♃ mlaj je 29. ob 12 u. 24 m. ponoči.

Planetni stan.

Merkur je 1. apr. v zn. rib, stopi 11. v zn. ovna, 30. v zn. junca; izhaja 1. ob 5 u. 0 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 4 m. zvečer.

Venera je v zn. rib; izhaja 1. ob 3 u. 57 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 15 m. zvečer; sveti kot danica naj lepše.

Mart je v zn. vodnarja; izhaja 1. ob 3 u. 2 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 50 m. zjutraj.

Jupiter je v zn. device; zahaja 1. ob 5 u. 20 m. zjutraj, izhaja ob 3 u. 50 m. zvečer.

Saturn je v zn. device; zahaja 1. ob 5 u. 20 m. zjutraj, izhaja ob 4 u. 6 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 8 u. 20 m. zjutraj, zahaja ob 12 u. 14 m. opolnoči; je 4. tik lune.

Dozdevno vreme.

O prvem kraju veliko dežja; o šipu premenljivo; o zadnjem kraju dež in veter; o mlaju lepo.

M a j.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 4 u. 50 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 6 m. zvečer.
8. " " 4 " 40 " "	" " 7 " 14 " "
15. " " 4 " 31 " "	" " 7 " 21 " "
22. " " 4 " 22 " "	" " 7 " 30 " "
1. je dan dolg 14 u. 16 m.	pravo poldne ob 11 u. 58 m.
8. " " " 14 " 34 "	" " " 11 " 57 "
15. " " " 14 " 50 "	" " " 11 " 56 "
22. " " " 15 " 16 "	" " " 11 " 57 "

Solnce stopi 21. maja v zn. dvojčkov ob 9 u. 41 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. izhaja ob 5 u. 51 m. zjutr.	zahaja ob 9 u. 49 m. zvečer.
8. zahaja " 1 " 29 " "	izhaja " 1 " 3 " "
15. " " 5 " 16 " "	" " 9 " 49 " "
22. izhaja " 1 " 9 " "	zahaja " 1 " 31 " "

Luna stopi 3. maja v zn. raka, 10. v zn. tehtnice, 16. v zn. kozla, 22. v zn. ovna, 30. v zn. raka.

Luna je 1. maja zemlji naj dalje, 14. naj bližje, 28. naj dalje.

☉ prvi krajec je 7. maja ob 4 u. 21 m. zjutraj.	☾ zadnji krajec je 20. maja ob 4 u. 35 m. zvečer.
♃ šip je 13. ob 11 u. 56 m. zvečer.	♊ mlaj je 28. ob 4 u. 23 m. zvečer.

Planetni stan.

Merkur je 1. maja v zn. junca, stopi 14. v zn. dvojčkov, 30. v zn. raka; izhaja 1. ob 4 u. 38 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 32 m. zvečer; je 6. pri solncu zgoraj, 11. solncu naj bližje.

Venera je 1. v zn. rib, stopi 6. v zn. ovna; izhaja 1. ob 4 u. 14 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 4 m. zvečer.

Mart je 1. v zn. vodnarja, stopi 14. v zn. rib; izhaja 1. ob 2 u. 6 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 44 m. zjutraj; je 27. solncu na četert.

Jupiter je v zn. device; zahaja 1. ob 3 u. 22 m. zjutraj, izhaja ob 2 u. 14 m. zvečer.

Saturn je v zn. device; zahaja 1. ob 3 u. 23 m. zjutraj, izhaja ob 2 u. 5 m. zvečer; 18. se njegov krog več ne vidi.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 6 u. 28 m. zjutraj, zahaja ob 10 u. 18 m. zvečer; je 1. in 29. tik lune.

Dozdevno vreme.

O prvem kraju merzlo z dežjem; o šipu lepo; o zadnjem kraju lepo; o mlaju lepo.

J u n i.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 4 u. 16 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 40 m. zvečer.
8. " " 4 " 12 " "	" " 7 " 46 " "
15. " " 4 " 11 " "	" " 7 " 49 " "
22. " " 4 " 11 " "	" " 7 " 53 " "
1. je dan dolg 15 u. 24 m.	pravo poldne 11 u. 58 m.
8. " " " 15 " 34 "	" " 11 " 59 "
15. " " " 15 " 38 "	" " 12 " 0 "
22. " " " 15 " 42 "	" " 12 " 2 "

Dan je 21. junija naj daljši, 15 ur 42 m.

Solnce stopi 21. jun. v zn. raka ob 6 u. 9 m. zvečer.

Poletje se začne.

Solnce mrakne 27. jun. deloma (11.1 pav.), med 5 u. 20 m. in 9 u. 58 m. zjutraj, vidoma le malo v Afriki in Avstralii.

Lunini stan.

1. izhaja ob 7 u. 34 m. zjutr.	zahaja ob 10 u. 38 m. zvečer.
8. zahaja " 1 " 5 " "	izhaja " 3 " 41 " "
15. " " 7 " 31 " "	" " 10 " 36 " "
22. izhaja " 12 " 48 " "	zahaja " 3 " 38 " "

Luna stopi 6. jun. v zn. tehtnice, 12. v zn. kozla, 19. v zn. ovna, 26. v zn. raka.

Luna je 11. jun. zemlji naj bližje, 24. naj dalje.

☉ prvi krajec je 5. jun. ob 3 u. 10 m. zvečer.	☾ zadnji krajec je 19. jun. ob 4 u. 9 m. zjutraj.
♁ šip je 12. ob 7 u. 14 m. zjutraj.	♂ mlaj je 27. ob 7 u. 51 m. zjutraj.

Luna mrakne 12. jun. celoma med 5 u. 40 m. in 8 ur. 58 m. zjutraj, vidoma v Afriki, Ameriki in Avstralii.

Planetni stan.

Merkur je v zn. raka; izhaja 1. ob 4 u. 28 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 54 m. zvečer; je 24. solncu naj dalje.

Venera je 1. v zn. ovna; stopi 6. v zn. junca; izhaja 1. ob 2 u. 24 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 48 m. zvečer; je 1. solncu naj dalje.

Mart je v zn. rib; izhaja 1. ob 12 u. 46 m. ponoči, zahaja ob 11 u. 30 m. zjutraj.

Jupiter je v zn. device; zahaja 1. ob 1 u. 16 m. zjutraj, izhaja ob 12 u. 10 m. opoldne; je 9. solncu na četert.

Saturn je v zn. device; zahaja 1. ob 1 u. 16 m. zjutraj, izhaja ob 11 ur. 58 m. zvečer; je 7. solncu na četert.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 4 u. 25 m. zjutraj, zahaja ob 8 u. 17 m. zvečer; je 7. pri solncu, 25. tik lune.

Dozdevno vreme.

O prvem krajcu premenljivo; o šipu dež in veter; o zadnjem krajcu dež; o mlaju dež in veter.

J u l i.

Solnčni stan.

Solnce je zemlji naj dalje 2. julija ob 7 u. 22 m. zjutraj.			
1. izhaja ob 4 u. 15 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 51 m. zvečer.		
8. " " 4 " 20 " "	" " 7 " 48 " "		
15. " " 4 " 26 " "	" " 7 " 44 " "		
22. " " 4 " 34 " "	" " 7 " 38 " "		
1. je dan dolg 15 u. 36 m.		pravo poldne ob 12 u. 3 m.	
8. " " " 15 " 28 "	" " " 12 " 4 "		
15. " " " 15 " 18 "	" " " 12 " 5 "		
22. " " " 15 " 4 "	" " " 12 " 6 "		

Solnce stopi 23. julija v zn. leva ob 5 u. 1 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. izhaja ob 8 u. 32 m zjutr.	zahaja ob 10 u. 1 m. zvečer
8. zahaja " 1 " 9 " "	izhaja " 4 " 27 " "
15. " " 9 " 21 " "	" " 9 " 25 " "
22. izhaja " 12 " 32 " "	zahaja " 4 " 3 " "

Luna stopi 4. jul. v zn. tehtnice, 9. v zn. kozla, 16. v zn. ovna, 23. v zn. raka, 31. v zn. tehtnice.

Luna je 10. jul. zemlji naj bližje, 22. naj dalje.

☉ prvi krajec je 4. jul. ob 11 u. 47 m. zvečer.	☾ zadnji krajec je 18. jul. ob 6 u. 10 m. zvečer.
♁ šip je 11. ob 2 u 35 m. zvečer.	♃ mlaj je 26. ob 10 u. 2 m. zvečer.

Planetni stan.

Merkur je v zn. raka; izhaja 1. jul. ob 4 u. 48. zjutraj, zahaja ob 7 u. 52 m. zvečer; je 3. pri solncu zdolaj, 25. tik lune, ob 2 u. 30 m. zjutraj pokrit.

Venera je 1. v zn. junca, stopi 3. v zn. dvojčkov, 27. v zn. raka; izhaja 1. ob 1 u. 51 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 49 m. zvečer; je 23. tik lune.

Mart je 1. v zn. rib, stopi 3. v zn. ovna; zahaja 1. ob 11 u. 10 m. zjutraj, izhaja ob 11 u. 28 m. zvečer.

Jupiter je v zn. device; izhaja 1. ob 10 u. 16 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 12 m. zvečer.

Saturn je v zn. device, izhaja 1. ob 10 u. 10 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 24 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 2 u. 35 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 31 m. zvečer; je 23. tik lune, ob 4 u. 18 m. zjutraj pokrit.

Dozdevno vreme.

O prvem kraju lepo; o šipu premenljivo; o zadnjem kraju lepo pri severju; o mlaju lepo.

A v g u s t.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 4 u. 45 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 27 m. zvečer.
8. " " 4 " 53 " "	" " 7 " 17 " "
15. " " 5 " 1 " "	" " 7 " 7 " "
22. " " 5 " 9 " "	" " 7 " 2 " "
1. je dan dolg 14 u. 42 m.	pravo poldne ob 12 u. 6 m.
8. " " " 14 " 24 "	" " " 12 " 5 "
15. " " " 14 " 6 "	" " " 12 " 4 "
22. " " " 13 " 44 "	" " " 12 " 2 "

Solnce stopi 23. avg. v zn. device ob 11 u. 26 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. izhaja ob 11 u. 10 m. zjutr.	zahaja ob 9 u. 42 m. zvečer.
8. zahaja " 2 " 49 " "	izhaja " 6 " 17 " "
15. " " 11 " 12 " "	" " 9 " 21 " "
22. izhaja " 2 " 7 " "	zahaja " 5 " 15 " "

Luna stopi 6. avg. v zn. kozla, 13. v zn. ovna, 20. v zn. raka, 27. v zn. tehtnice.

Luna je 7. avg. zemlji naj bližje, 18. naj dalje.

☾ prvi krajec je 3. avg. ob 5 u. 53 m. zjutraj.	☾ zadnji krajec je 17. avg. ob 10 u. 44 m. zjutraj.
☽ šip je 9. ob 10 u. 50 m. zvečer.	☽ mlaj je 25. ob 10 u. 36 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur je 1. avg. v zn. raka, stopi 5. v zn. leva, 19. v zn. device; izhaja 1. ob 4 u. 12 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 48 m. zvečer; je 7. solncu naj bližje, 19. pri solncu zgoraj.

Venera je 1. v zn. raka, stopi 19. v zn. leva; izhaja 1. ob 1 u. 58 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 46 m. zvečer.

Mart je 1. v zn. ovna; zahaja 1. ob 10 u. 34 m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 6 m. zvečer; je 4. pri solncu.

Jupiter je 1. v zn. device, stopi 23. v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 8 u. 47 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 29 m. zvečer.

Saturn je v zn. device, izhaja 1. ob 8 u. 19 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 23 m. zvečer; 13. se njegov krog zopet vidi.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 12 u. 44 m. ponoči, zahaja ob 4 u. 40 m. zvečer; je 19. tik lune.

Dozdevno vreme.

O prvem kraju dež; o šipu lepo; o zadnjem kraju veliko dežja; o mlaju dež.

September.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 5 u. 23 m. zjutr.	zahaja ob 6 u. 37 m. zvečer.
8. " " 5 " 32 " "	" " 6 " 24 " "
15. " " 5 " 41 " "	" " 6 " 11 " "
22. " " 5 " 49 " "	" " 5 " 57 " "
1. je dan dolg 13 u. 14 m.	pravo poldne ob 12 u. 0 m.
8. " " " 12 " 52 "	" " " 11 " 58 "
15. " " " 12 " 30 "	" " " 11 " 56 "
22. " " " 12 " 8 "	" " " 11 " 53 "

Noč in dan sta 24. sept. enako dolga, 12 ur.

Solnce stopi 23. sept. v zn. tehtnice ob 8 u. 17 m. zjutraj.

Jesen se začne.

Lunini stan.

1. izhaja ob 1 u. 48 m. zveč.	zahaja ob 10 u. 24 m. zvečer.
8. zahaja " 4 " 39 " zjutr.	izhaja " 6 " 6 " "
15. " " 1 " 3 " zveč.	" " 9 " 57 " "
22. izhaja " 4 " 15 " zjutr.	zahaja " 4 " 57 " "

Luna stopi 2. sept. v zn. kozla, 9. v zn. ovna, 16. v zn. raka, 23. v zn. tehtnice.

Luna je 2. sept. zemlji naj bližje, 15. naj dalje, 27. naj bližje.

☾ prvi krajec je 1. sept. ob 11 u. 12 m. zjutraj.

☽ zadnji krajec je 16. sept. ob 5 u. 19 m. zjutraj.

♁ šip je 8. ob 8 u. 54 m. zjutraj.

♃ mlaj je 23. ob 9 u. 53 m. zvečer.

☾ prvi krajec je 30. ob 5 u. 7 m. zvečer.

Planetni stan.

Merkur je 1. sept. v zn. device, stopi 14. v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 6 u. 21 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 17 m. zvečer; je 20. solncu naj dalje.

Venera je 1. v zn. leva, stopi 13. v zv. device; izhaja 1. ob 3 u. 4 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 50 m. zvečer; je 21. solncu naj dalje.

Mart je v zn. ovna; zahaja 1. ob 8 u. 25 m. zjutraj, izhaja ob 7 u. 7 m. zvečer.

Jupiter je v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 7 u. 20 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 38 m. zvečer.

Saturn je v zn. device; izhaja 1. ob 6 u. 46 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 28 m. zvečer; je 19. pri solncu.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 2 u. 40 m. zvečer, izhaja ob 10 u. 42 m. zvečer.

Dozdevno vreme.

O prvem krajeu veliko dežja; o šipu premenljivo; o zadnjem krajeu dež; o mlaju lepo pri severji; o prvem krajeu lepo.

O k t o b e r.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 6 u. 0 m. zjutr.	zahaja ob 5 u. 40 m. zvečer,
8. " " 6 " 10 " "	" " 5 " 26 " "
15. " " 6 " 19 " "	" " 5 " 13 " "
22. " " 6 " 27 " "	" " 4 " 59 " "
1. je dan dolg 11 u. 40 m.	pravo poldne ob 11 u. 50 m.
8. " " " 11 " 16 "	" " " 11 " 48 "
15. " " " 10 " 54 "	" " " 11 " 46 "
22. " " " 10 " 32 "	" " " 11 " 45 "

Solnce stopi 23. okt. v zn. škorpijona ob 4 u. 37 m. zvečer.

Lunini stan.

1. izhaja ob 2 u. 16 m. zveč.	zahaja ob 11 u. 38 m. zvečer.
8. zahaja " 6 " 39 " zjutr.	izhaja " 5 " 35 " "
15. " " 1 " 10 " zveč.	" " 10 " 44 " "
22. izhaja " 5 " 33 " zjutr.	zahaja " 4 " 17 " "

Luna stopi 6. okt. v zn. ovna, 13. v zn. raka, 21. v zn. tehtnice, 27. v zn. kozla.

Luna je 13. okt. zemlji naj dalje, 25. naj bližje.

☉ šip je 7. okt. ob 9 u. 42 m. zvečer.	♊ mlaj je 23. okt. ob 8 u. 33 m. zjutraj.
☾ zadnji krajec je 16. ob 12 u. 39 m. zjutraj.	☾ prvi krajec je 30. ob 12 u. 41 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur stopi 1. okt. v zn. škorpijona, 28. nazaj v zn. tehtnice, izhaja 1. ob 8 u. 25 m. zjutraj; zahaja ob 6 u. 25 m. zvečer; je 27. pri solcu zdolaj.

Venera je 1. v zn. device, stopi 9. v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 3 u. 22 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 20 m. zvečer; je 8. tik saturna, 18. tik jupitra.

Mart je v zn. ovna; zahaja 1. ob 6 u. 2 m. zjutraj, izhaja ob 6 u. 4 m. zvečer; je 6. solcu nasproti.

Jupiter je v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 6 u. 2 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 58 m. zvečer; je 1. pri solcu.

Saturn je 1. v zn. device, stopi 15. v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 5 u. 0 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 42 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 12 u. 41 m. opoldne, izhaja ob 8 u. 45 m. zvečer; je 13. tik lune.

Dozdevno vreme.

O šipu lepo pri severji; o zadnjem kraju lepo; o mlaju premenljivo; o prvem kraju lepo.

November.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 6 u. 43 m. zjutr.	zahaja ob 4 u. 45 m. zvečer.
8. " " 6 " 53 " "	" " 4 " 35 " "
15. " " 7 " 3 " "	" " 4 " 27 " "
22. " " 7 " 13 " "	" " 4 " 21 " "
1. je dan dolg 10 u. 2 m.	pravo poldne ob 11 u. 44 m.
8. " " " 9 " 42 "	" " " 11 " 44 "
15. " " " 9 " 24 "	" " " 11 " 45 "
22. " " " 9 " 8 "	" " " 11 " 47 "

Solnce stopi 22. nov. v zn. strelca ob 2 u. 8 m. zvečer.

Solnce mrakne 21. nov. celo malo (0.8 pavc.) med 6 u. 53 m. in 8 u. 1 m. zvečer; vidoma le na južnem morji.

Lunini stan.

1. zahaja ob 1 u. 7 m. zjutr.	izhaja ob 2 u. 14 m. zvečer.
8. " " 8 " 39 " "	" " 5 " 45 " "
15. " " 1 " 2 " opold.	" " 12 " 48 " opolnoči.
22. izhaja " 8 " 12 " zjutr.	zahaja " 4 " 54 " zvečer.

Luna stopi 2. nov. v zn. ovna, 10. v zn. raka, 17. v zn. tehtnice, 23. v zn. kozla, 30. v zn. ovna.

Luna je 10. nov. zemlji naj dalje, 22. naj bližje.

☾ šip je 6. nov. ob 1 u. 46 m. zvečer.

☾ zadnji krajec je 14. ob 7 u. 8 m. zvečer.

☽ mlaj je 21. nov. ob 7 u. 11 m. zvečer.

☽ prvi krajec je 28. ob 10 u. 58 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur je 1. nov. v zn. tehtnice, stopi 9. v zn. škorpijona; izhaja 1. ob 5 u. 54 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 36 m. zvečer; je 1. tik Venere, 3. solcu naj bližje.

Venera je 1. v zn. tehtnice, stopi 3. v zn. škorpijona, 27. v zn. strelca; izhaja 1. ob 5 u. 45 m. zjutraj, zakaja ob 4 u. 37 m. zvečer.

Mart je 1. v zn. ovna; zahaja 1. ob 4 u. 6 m. zjutraj, izhaja ob 3 u. 44 m. zvečer.

Jupiter je v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 4 u. 32 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 8 m. zvečer; je 27. solcu naj dalje.

Saturn je v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 3 u. 18 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 46 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojekov; zahaja 1. ob 10 u. 37 m. zjutraj, izhaja ob 6 u. 31 m. zvečer; je 9. tik lune.

Dozdevno vreme.

O šipu veliko dežja; o zadnjem krajeu lepo pri severji; o mlaju lepo pri severju; o prvem krajeu veliko dežja.

December.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 7 u. 24 m. zjutr.	zahaja ob 4 u. 16 m. zvečer.
8. " " 7 " 33 " "	" " 4 " 13 " "
15. " " 7 " 38 " "	" " 4 " 14 " "
22. " " 7 " 42 " "	" " 4 " 16 " "
1. je dan dolg 8 u. 52 m.	pravo poldne ob 11 u. 50 m.
8. " " 8 " 40 "	" " " 11 " 53 "
15. " " 8 " 36 "	" " " 11 " 56 "
22. " " 8 " 34 "	" " " 11 " 59 "

Dan je 21. dec. naj krajši, 8 u. 34 m.

Solnce stopi 22. dec. v zn. kozla ob 2 u. 10 m. zjutraj.

Zima se začne.

Solnce mrakne 21. dec. deloma (8.5 pav.), med 4 u. 6 m. in 7 u. 33 m. zjutraj, vidoma v večjem delu Azije.

Lunini stan.

1. zahaja ob 2 u. 27 m. zjutr.	izhaja ob 1 u. 29 m. zvečer.
8. " " 9 " 5 " "	" " 6 " 24 " "
15. izhaja " 12 " 49 " "	zahaja " 12 " 13 " opoldne.
22. " " 8 " 42 " "	" " 6 " 0 " zvečer.

Luna stopi 7. dec. v zn. raka, 15. v zn. tehtnice, 21. v zn. kozla, 27. v zn. ovna.

Luna je 7. dec. zemlji naj dalje, 21. naj bližje.

☾ šip je 6. dec. ob 8 u. 34 m. zjutraj.	☽ mlaj je 21. dec. ob 6 u. 1 m. zjutraj.
☾ zadnji krajec je 14. ob 11 u. 29 m. zjutraj.	☽ zadnji krajec 28. ob 12 u. 42 m. zjutraj.

Luna mrakne 6. dec. celoma med 6 u. 33 m. in 10 u. 21 m. zjutraj, vidoma v Evropi, Afriki in Ameriki; pri nas luna zajde ravno o polnem pomraku ob 7 u. 57 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. škorpiona, stopi 4. v zn. strelca, 22. v zn. kozla; izhaja 1. ob 6 u. 28 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 36 m. zvečer; je 17. solncu naj dalje, 22. pri solncu zgoraj.

Venera je 1. v zn. strelca, stopi 19. v zn. kozla; izhaja 1. ob 7 u. 21 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 9 m. zvečer; je 10. pri solncu zgoraj.

Mart je v zn. ovna; zahaja ob 2 u. 25 m. zjutraj, izhaja ob 1 u. 35 m. zvečer.

Jupiter je v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 3 u. 1 m. zjutraj, zahaja ob 2 u. 17 m. zvečer.

Saturn je v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 1 u. 24 m. zjutraj, zahaja ob 1 u. 42 m. zvečer; je 27. s solncu na četert.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 8 u. 40. m. zjutraj, izhaja ob 4 u. 48 m. zvečer; je 6. tik lune, 11. solncu nasproti.

Dozdevno vreme.

O šipu sneg pri burji; o zadnjem kraju merzlo z vetrom; o mlaju sneg z medenjem; o prvem kraju lepo.

Štetev posvetnih in cerkvenih zgodeb.

V letu **1862** se šteje:

Leto 5862, kar je Bog svet stvaril	l. 4000 pr. Kr.
" 4206, kar je bil vesoljni potop	" 1656 po stv.
" 3779, kar je bil Abraham poklican	" 2083 "
" 2862, kar je Salomon sozidal Jeruzalemski tempelj	" 3000 "
" 2615, kar je bilo sozidano Rimsko mesto	" 753 pr. Kr.
" 2468, kar so šli Judje v babilonsko sužnjost	" 606 "
" 2398, kar je Cir povzdignil perzijansko kraljestvo	" 636 "
" 2193, kar je Aleksander povzdignil macedonsko kraljestvo	" 331 "
" 2043, kar je Akvileja postala rimsko selišče	" 181 "
" 1907, kar je Juli Cezar poravnal Koledar	" 45 "
" 1892, kar je Avgust postal rimski cesar	" 30 "
" 1879, kar je vsa slovenska zemlja prišla v rimsko oblast	" 13 "
" 1862, kar je bil rojen Jezus Kristus	" 1 po Kr.
" 1829, kar je Kristus umerl	" 33 "
" 1812, kar je sv. Marka keršansko vero oznanoval v Akvileji	" 50 "
" 1791, kar je bil Jeruzalem razdjan po cesarji Titu	" 71 "
" 1549, kar je keršanska cerkev mir dobila po cesarji Konstantinu	" 313 "
" 1467, kar je bilo rimsko cesarstvo razdeljeno v dvoje	" 395 "
" 1410, kar je grozovitni Atila razdjal Akvilejo	" 452 "
" 1386, kar je razpadlo zabod. rimsko cesarstvo	" 476 "
" 1270, kar so novi rodovi prišli v slovensko zemljo	" 592 "
" 1074, kar je slovenska zemlja prišla v oblast Frankov	" 788 "
" 1063, kar sta sv. Pavlin, Akvilejski patriarh, in Arn, Solnograški nadškof, Slovence vere učila	" 798 "

Leto	1062, kar je Karol veliki postal rimski cesar	l.	800	po Kr.
"	999, kar sta ss. Ciril in Metodi prišla, Slovence vere učiti	"	863	"
"	900, kar je rimska cesarska krona prišla na Nemce	"	962	"
"	808, kar se je greška ali izhodna cerkev odcepila od rimske	"	1054	"
"	766, kar so se začele križarske vojske	"	1096	"
"	622, kar je bil najden papir iz cunj	"	1240	"
"	580, kar so habsburski knezi prejeli Avstrijo s Slovenskim vred	"	1282	"
"	520, kar se smodnik rabi v Evropi	"	1342	"
"	497, kar je na Dunaji vseučiliše vstavljeno	"	1365	"
"	422, kar je bilo tiskanje bukev najdeno	"	1440	"
"	415, kar je bil prvi koledar natisnjen	"	1447	"
"	408, kar so si Turki prisvojili Carjigrad	"	1454	"
"	370, kar je Kristof Kolumb znašel Ameriko	"	1492	"
"	345, kar je Martin Luter začel vero pre-narejati	"	1517	"
"	303, kar je bil tabak prinesen v Evropo	"	1559	"
"	299, kar je bil končan Tridentinski zbor	"	1563	"
"	280, kar je papež Gregor XIII. koledar popravil	"	1582	"
"	278, kar je bil korun prinesen v Evropo	"	1584	"
"	247, kar je bila kava prinesena v Evropo	"	1615	"
"	163, kar je bila prva mašina na sopar narejena	"	1699	"
"	122, kar vlada habsbursko-lotarinska hiša v Avstrii	"	1740	"
"	80, kar je cesar Jožef II. kmetijski stan zboljšal	"	1782	"
"	73, kar se je začela francoska prekucija	"	1789	"
"	58, kar je Franc I. avstrijsanske dežele povzdignil v cesarstvo	"	1804	"
"	53 do 48, kar je bil del slovenske zemlje v francoski oblasti	l.	1809 do 1813	"
"	47, kar je bil konec francoske vojske	"	1815	"
"	19, kar je bil narejen prvi električni telegraf	"	1833	"
"	16, kar je prišel papež Pij IX. na stol sv. Petra	"	1846	"
"	14, kar je Franc Jožef I. prevzel avstri-jansko cesarstvo	"	1848	"

Pregled vse zemlje.

Poveršje vse zemlje meri 9,280.000, suhi svet samo 434.000 zemljopisnih □ milj; vseh ljudi na zemlji je do 50 milijonov.

Pet delov sveta.

<i>Evropa</i> , z Uralskim in Kavskaskim,	183.500 □ m.	280 mil. ljudi.
<i>Azija</i> , z indskimi otoki,	793.900 " "	760 " "
<i>Afrika</i> , z otoki vred,	543.500 " "	150 " "
<i>Amerika</i> , severna in južna,	751.100 " "	60 " "
<i>Australija</i> , z oceanskimi otoki,	162.600 " "	4 " "

Evropejske deržave.

Austrija, z 11.733 □ m. 35,260.000 lj., in 20 kronovinami; cesar **Franz Jožef I.**, glavno mesto Dunaj s 476.222 ljudi.

Prusija, s 5.103 □ m. 16,940.000 lj. in 8 krajinami; kralj Vilhelm I.; gl. mesto Berlin s 438.958 lj.

Evropske deržave, skupaj z 11.486 □ m. 43,280.000 lj., in 35 zveznimi deržavami; središnje mesto Frankobrod s 62.511 lj.; brez avstrijskega in pruskega s 5502 □ m. 17,416.000 lj.

Bavarsko, z 1387 □ m. 4,560.000 lj., in 8 okrogi; kralj Maksimilijan Jožef II., glavno mesto Monakov s 127.385 lj.

Virtembersko, s 354 □ m. 1,730.000 lj.; kralj Vilhelm I., gl. mesto Štutgard s 50.000 lj.

Saksonsko, z 271 □ m. 1,990.000 lj.; kralj Janez Nep., gl. mesto Draždani s 104.500 lj.

Hanoversko, s 1700 □ m. 1,820.000 lj.; kralj Juri Friderik V., gl. mesto Hanover s 43.000 lj.

7 velicnih vojvodstev: Badensko, Heseni-Kaselsko, Heseni-Darmstatsko, Oldenburgsko, dvoje Meklenburgsko in Vajmarsko.

9 vojvodstev, 9 knežij, in 4 proste mesta.

Švicarsko, s 730 □ m. 2.390.000 lj., in 22 kantoni; zvezna deržava z zveznim zborom, glavno mesto Bern s 28.000 lj.

Evropska turska, vsa skupaj s 5590 □ m., 27.000.000 lj.; brez avstrijskega in francoskega s 4704 □ m. 23,111.200 lj.

- a) *Sardinsko*, s 1097 □m. 4,083.000 lj. in 9 krajinami; kralj Viktor Emanuel II., glavno mesto Turin s 136.849 lj.; zraven privzeto:
- Lombardsko*, s 338 □m. 2,720.000 lj. in 7 krajinami;
- Parmezansko*, s 112 □m. 508.000 lj.
- Modeneško*, s 109 □m. 606.000 lj.
- Romansko in Marke*, s 605 □m. 2,679.000 lj., pravi lastnik papež Pij IX.
- Toškansko*, s 397 □m. 1,820.000 lj.
- Neapoljsko*, s 1535 □m. 6,843.000 lj. s 17 krajinami; pravi kralj Franc II., gl. mesto Neapolj s 417.824 lj.
- Sicilija*, s 497 □m. 2,208.000 lj. in 7 krajinami.
- b) *Rimsko*, sama rimska okolica s 197 □m. 628.000 lj. in 15 delegacijami; papež Pij IX., glavno mesto Rim s 178,032 lj.
- Francosko*, s 9894 □m. 36,616.000 lj. in 89 oddelki; cesar Napoleon III., glavno mesto Pariz z 1,696.000 lj.
- Špansko*, z 9064 □m. 13,960.000 lj., in 49 krajinami; kraljica Izabela II., glavno mesto Madrid s 166.950 lj.
- Portugalsko*, z 1739 □m. 3,470.000 lj., in 17 krajinami; kralj Pedro II., gl. mesto Lisabon z 260.000 lj.
- Angleško*, s Škotskim in Irskim, s 5740 □m. 27,620.000 lj. in 117 knežijami; kraljica Viktorija, gl. mesto London z 2,360.000 lj.
- Niska zemlja*, s 671 □m. 3,240.000 lj., in 11 krajinami; kralj Vilhelm III., glavno mesto Amsterdam z 225.000 lj.
- Belgija*, s 536 □m. 4,550.000 lj., in 9 krajinami; kralj Leopold I., gl. mesto Brusel z 246.410 lj.
- Dansko*, z 2956 □m. 2,360.000 lj.; kralj Friderik VIII., gl. mesto Kodanj z 143.590 lj.
- Švedsko*, z Norveškim, s 14.154 □m. 4,810.000 lj. in 41 krajinami; kralj Karol XV., gl. mesto Štokholm s 93.070 lj.
- Rusija*, s 97.869 □m. 55,098.000 lj., in 49 gubernijami; car Aleksander II., gl. mesti Petrovgrad s 532.240 lj., in Moškova s 373.800 lj.; zraven
- Poljsko*, s 2331 □m. 4,812.000 lj., in 5 gubernijami; gl. mesto Varšava s 157.871 lj.
- Turčija*, z 9980 □m. 16,100.000 lj., 12 krajinami in 4 posebnimi knežijami: Serbskim, Valaškim, Moldavskim

in Černogoro; sultan Abdul Aziz, gl. mesto Carigrad z 900.000 lj.

Greško, z 895 □m. 1,420.000 lj.; kralj Oton I., gl. mesto Atene z 31.000 lj.

Drugotne večje države.

Azijanska Rusija, z 275.500 □m. 5,330.000 lj., 4 gubernijami in 4 posebnimi krajinami.

Azijanska Turčija, z 31.600 □m. 16,000.000 lj., in 18 krajinami; vmes sv. dežela, in mesto Jeruzalem s 30.000 lj.

Perzija, s 26.500 □m. 11,500.000 lj.; šah Nasereddin, gl. mesto Teheran s 130.000 lj.

Afgansko, kraljestvo; *Birmansko* in *Anamsko*, cesarstvi.

Angleška Indija, s 67.200 □m. 163.400.000 lj., in 5 predsedništvi; poglavar K. Canning, gl. mesto Kalkuta s 600.000 lj.

Niskozemljska Indija, z 28.920 □m. 16,500.000 lj., gl. mesto Batavija z 118.000 lj.

Kina ali *Kitaj*, z 210.600 □m. 375,000.000 lj., 18 krajinami in 5 podložnimi deželami; cesar Sian-Fien, gl. mesto Pekin z 1,300.000 lj.

Japansko, s 7500 □m. 37,000.000 lj., in 10 krajinami; cesar Tycoon, gl. mesto Jedo z 1,300.000 lj.

Afrikanska Turčija, s 44.500 □m. 4,800.000 lj., in 5 krajinami; vmes Egipt, kralj namestnik Abbas paša, gl. mesto Kahira z 250.000 lj.

Marokansko, z 10.500 □m. 6,500.000 lj., cesar Sidi Muhamed, gl. mesto Maroko s 70.000 lj.

Angleška Amerika, s 158.370 □m. 3,760.000 lj., in 20 krajinami.

Severnoamerikanske soedinjene deršave, s 156.000 □m. 27,100.000 lj., 31 deržavami in 11 okraji; predsednik A. Lincoln, središnje mesto Vašington s 40.000 lj.

Mejikanske deršave, s 40.300 □m. 7,500.000 lj., in 24 oddelki; predsednik Juarez, glavno mesto Mejiko s 170.000 lj.

Brazilija, s 147.000 □m. 6,100.000 lj., in 20 krajinami; cesar Pedro II., gl. mesto Rio Janeiro z 266.460 lj.

Srednjoamerikanske, Kolumbske, Peruanske in *Argentinske deršave*, zgolj ljudovlade.

Število raznih vernikov na zemlji.

Katoličanov . . .	173 mil.	Judov	5 mil.
Izhodnih kristjanov	80 „	Muhamedanov . . .	160 „
Protestantov . . .	83 „	Razn. malikovavcev	750 „

Pregled katoliške cerkve.

Njihova svetost, rimski papež.

Pij IX. (Janez Marija grof Mastai Feretti), rojen 13. maja 1792 v Sinigalii na Rimskem, papež izvoljen 16. jun. 1846; je po versti od sv. Petra 258. papež.

Kardinalli in višji opravniki papeževi.

Sveti kardinalski zbor, 70 kardinalov; vmes škofov 6, manšikov 50, diakonov 14.

Kardinal vikar, namestnik papežev: kard. Konstantin Patrici.

Pervi deršavni minister: kard. Jakob Antonelli.

Subdatar, sprednik v podelitvah: prelat Francesco Vici.

Veliki penitencijar, vel. spovednik: kard. A. Marija de Azevedo.

Poslanci papeževi, v Avstrii: Anton de Luca, Tarsanski nadškof.

Nadškofje in škofje vse cerkve.

Vsa katoliška cerkev ima 142 patrijarhov in nadškofov, 712 škofov in apostoljskih vikarjev, in čez 173 milijonov duš; in sicer šteje:

Evropa	106 nadšk.,	521 škof. in ap. vikarj.,	135,000.000 duš.
Azija	15 „	72 „	7,000.000 „
Afrika	— „	19 „	1,200.000 „
Amerika	20 „	90 „	30,000.000 „
Avstralija	1 „	10 „	100,000 „

V Avstrii je 16 nadškofov, 56 škofov in 28,080.000 katoličanov.

Pregled avstrijanskega cesarstva.

Njihovo cesarsko kraljevo apostoljsko Veličanstvo.

Franc Jožef Pervi, cesar avstrijanski, kralj ugarski in česki, beneški, dalmatinski, horvaški, slavonski, gališki, vladimirski in ilirski; nadvojvoda avstrijanski; vojvoda štajarski, koroški, krajnski, friulski; pokneženi grof goriški in gradiškanski, mejni grof istrijski; gospod Teržaškega mesta in Slovenske meje i. t. d.

Rodopis avstrijanske cesarske hiše.

Cesar **Franc Jožef Pervi** (Karol), rojen na Dunaji 18. avgusta 1830, je prevzel cesarstvo 2. decembra 1848.

Cesarica **Elizabeta** (Evgenija Amalija), hči Maksimilijana Jožefa, vojvoda bavarskega, rojena v Posenhofenu 24. decembra 1837, poročena 24. aprila 1854 na Dunaju.

Cesarič naslednik: **Rudolf** (Franc Karol Jožef), rojen 21. avgusta 1858.

Cesaričini: 1. **Sofja** (Friderika Doroteja), rojena 5. marca 1855, umerla 29. maja 1857.

2. **Gizela** (Luiza Marija), rojena 12. julija 1856.

Bratje Njih cesarskega Veličanstva.

Nadvojvodi: 1. **Ferdinand Maksimilijan** (Jožef), rojen 6. jul. 1832, višji poveljnik mornarski, poročen 27. julija 1857 s **Šarloto** (Amalijo Avgusto), kraljičino belgsko, rojeno 7. jun. 1840.

2. **Karol Ludovik** (Jožef Marija), poglavar tirolski, rojen 30. jul. 1833, poročen 4. maja 1857 z **Margareto** (Karolino Frideriko), kraljičino saksonska, rojeno 24. marca 1840, umerlo 15. sept. 1858.

3. **Ludovik Viktor** (Jožef Anton) rojen 15. maja 1842.

Starši Njih cesarskega Veličanstva.

Franc Karol, nadvojvoda avstrijanski, rojen 7. dec. 1802, in **Zofja** (Friderika Doroteja), kraljičina bavarska, rojena 27. jan. 1805, poročena 4. nov. 1824.

Očetovi bratje in sestre.

1. **Ferdinand Pervi** (Karol Leopold), rojen 19. apr. 1793, poročen 12. febr. 1831 z **Marijo Ano** (Karolino Pijo), kraljičino sardinsko, rojeno 19. sept. 1803; je cesarstvo prevzel 2. marca 1835, se mu odpovedal 2. dec. 1848.

2. **Marija Klementina**, rojena 1. marca 1798, poročena 28. jul. 1816 z **Leopoldom**, kraljičem sicilijanskim ali neapoljskim, rojenim 2. jul. 1790, vdova od 10. marca 1851.

3. *Marija Ana*, rojena 8. junija 1804, gospa zvezdokrižnega reda.

Predstarši Njih cesarskega Veličanstva.

Franc Pervi (Jožef Karol), sin cesarja Leopolda II., rojen 12. febr. 1768, cesar 1. marca 1792, umrl 2. marca 1835; in *Marija Terezija* (Karolina Jozefa), kraljičina sicilijanska, rojena 6. jun. 1772, druga soproga, poročena 15. avg. 1790, umrla 13. apr. 1807.

Cesarica vdova: *Karolina Avgusta*, kraljičina bavarska, rojena 8. febr. 1792, poroč. 29. okt. 1816, vdova od 2. marc. 1835.

Predočetovi bratje in sestre.

I. *Ferdinand* (Jožef Janez K.), veliki vojvoda toskanski, rojen 9. maja 1769, umrl 18. jun. 1824; poročen 19. sept. 1790 z *Ludoviko*, kraljičino sicilijansko, rojeno 27. jul. 1773, umrla 19. sept. 1802; v drugo 6. maja 1821 z *Marijo Ano*, kraljičino saksonsko, rojeno 27. apr. 1796. — Sin: *Leopold II.* (Janez Jožef), veliki vojvoda toskanski, rojen 3. okt. 1797, poročen 28. okt. 1817 z *Marijo Ano*, kraljičino saksonsko, rojeno 15. nov. 1799, umrla 24. marca 1832; v drugo 7. jun. 1833 z *Marijo Antonijo*, kraljičino sicilijansko, rojeno 19. dec. 1814. — Otroci: a) *Avgusta*, rojena 1. apr. 1825, poročena 15. apr. 1844 z *Leopoldom*, kraljičem bavarskim, rojenim 12. marca 1821. b) *Marija Izabela*, rojena 21. maja 1834, poročena 10. aprila 1850 s *Franciškomo di Paolo*, kraljičem sicilijanskim, rojenim 13. avg. 1827. c) *Ferdinand*, rojen 10. jun. 1835, poročen 24. nov. 1856 z *Marijo Ano*, kraljičino saksonsko, rojeno 4. jan. 1836. d) *Karol*, rojen 30. apr. 1839. e) *Marija Luiza*, rojena 31. okt. 1845. f) *Ludovik*, rojen 4. avg. 1847. g) *Janez Nepomučan*, rojen 25. nov. 1852.

II. *Karol* (Ludovik Janez), višji vojaški poveljnik, rojen 3. sept. 1771, umrl 30. apr. 1847; poročen 17. sept. 1815 s *Henrieto*, knežinjo nasavsko, rojeno 30. okt. 1797, umrla 29. dec. 1829. — Otroci: 1. *Marija Terezija*, rojena 31. jul. 1816, poročena 9. jan. 1837 s *Ferdinandom II.*, kraljem neapoljskim, rojenim 12. jan. 1810. — 2. *Albert*, armadni poveljnik, rojen 3. avg. 1817, poročen 1. maja 1844 s *Hildegardo*, kraljičino bavarsko, rojeno 10. jun. 1825. — Otroci: a) *Marija Terezija*, rojena 15. jul. 1845. b) *Matilda*, rojena 25. jan. 1849. — 3. *Karol Ferdinand*, rojen 20. jul. 1818, poročen 18. apr. 1854 z *Elisabeto* nadvojvodinjo, rojeno 17. jan. 1831. — Otrok: *Friđerik*, rojen 4. jun. 1856. — 4. *Marija Karolina*, rojena 10. sept. 1825, poročena z *Rajnerjem* nadvojvodom, rojenim 11. jan. 1827. — 5. *Vilhelm*, višji armadni poveljnik, rojen 21. apr. 1827.

III. *Jožef* (Anton Janez), poglavar ogerski, rojen 9. marca 1776, umrl 13. jan. 1847; poročen v drugo 30. avg. 1815 s *Hermينو*, vojvodičino anhaltsko, rojeno 2. dec. 1797, umrla 14. sept. 1817; v tretje 24. avg. 1819 z *Marijo Dorotejo*, vojvodičino vrtembersko, rojeno 1. nov. 1797, umrla 30. marca 1855. —

Otroci: 1. *Štefan*, rojen 14. sept. 1817. — 2. *Elisabeta*, rojena 17. jan. 1831, v drugo poročena 18. apr. 1854 s *Karolom Ferdinandom*, nadvojvodom, rojenim 20. jul. 1818. — 3. *Jožef*, rojen 2. marca 1833. — 4. *Marija*, rojena 23. avg. 1836, poročena 22. avg. 1853 z *Leopoldom*, kraljičem belgskim, rojenim 9. apr. 1835.

IV. *Janez Kerstnik* (Jožef Fabijan), rojen 20. jan. 1782, umerl 11. maja 1859; poročen 3. sept. 1823 z *Ano* grofinjo *Meransko*, rojeno 26. jul. 1803. Sin: *Franc Janez*, rojen 11. marca 1839.

V. *Rajner* (Jožef Janez), poglavar lombardsko-beneški, rojen 30. sept. 1783, umerl 16. jan. 1853; poročen 28. maja 1820 z *Marijo Elisabeto*, kraljičino sardinsko, rojeno 13. apr. 1800, umerlo 25. dec. 1856. — Otroci: 1. *Adelajda*, rojena 3. jan. 1822, umerla 20. jan. 1855, poročena 12. apr. 1842 z *Victor Emanuelom II.* kraljem sardinskim, rojenim 14. marca 1820. — 2. *Leopold*, rojen 6. jul. 1823. — 3. *Ernest*, rojen 8. avg. 1824. — 4. *Sigmund*, roj. 7. jan. 1826. — 5. *Rajner*, rojen 11. jan. 1827, poročen 21. febr. 1852 z *Marijo Karolino*, nadvojvodinjo, rojeno 10. sept. 1825. — 6. *Henrik*, rojen 9. maja 1828.

VI. *Ludovik* (Jožef Anton), rojen 13. dec. 1784, vojaški višji poveljnik.

Višje vladne opravništva.

Sedež na Dunaji.

Deržavni zbor; predsednik v zg. zbornici: K. V. kn. Auersberg.

” ” predsednik v sp. zbornici: dr. Fr. Hein.

Deržavno svetovarstvo; predsednik: J. bar. Lichtenfels.

Ministerski posvet; predsednik: nadvojvoda Rajner.

Minister vnajnih oprav in cesarske hiše: B. gr. Rechberg.

Minister deržavnih zadev: A. vitez Schmerling.

Minister notrajnih zadev: J. žl. Lasser.

Minister pravosodja: A. bar. Pratobevera.

Minister denarstva: J. bl. Plener.

Minister tergovstva in kmetijstva: A. gr. Wickenburg.

Minister vojaških zadev: A. gr. Degenfeld.

Minister policije: A. grof Meczery.

Minister brez zročila: M. grof Esterhazy.

Dvorni kancelir ogerski: A. grof Forgač.

Dvorni kancelir erdeljski: J. bar. Kemeny.

Dvorni kancelir horvaško-slav.: J. Mažuranič.

Deželna razdelitev vsega cesarstva:

Deželne poglavarstva in kronovine,

Doljna Avstrija, s 344 [] m. 1,697.130 lj.; poglavar J. žl. Halbhuber, gl. mesto Dunaj s 476.222 lj.

- Gornja Avstrija**, z 208 □ m. 716.904 lj.; poglavar E. baron Bach, gl. mesto Linec s 27.125 lj.
- Solnograško**, s 124 □ m. 148.025 lj.; pogl. Fr. bar. Spiegelfeld, gl. mesto Solnograd s 17.239 lj.
- Štajarsko**, s 390 □ m. 1,070.747 lj.; poglavar M. grof Strassoldo, gl. mesto Gradec s 63.176 lj.
- Koroško**, s 180 □ m. 332.593 lj.; pogl. Fr. bar. Schluga, glavno mesto Celjovec s 13.478 lj.
- Primorje**, s 138 □ m. 539.423 lj.; poglavar F. baron Burger, gl. mesto Terst s 64.096 lj.
- Krajsko**, s 173 □ m. 457.328 lj.; pogl. K. žl. Ulepitsch, gl. mesto Ljubljana z 20.747 lj.
- Tirolsko**, s 500 □ m. 876.263 lj.; pogl. nadvojvoda K. J. kn. Lobkowitz, gl. mesto Insbruk s 14.224 lj.
- Česko**, z 902 □ m. 4,720.313 lj.; in 13 okrogi; pogl. — gl. mesto Praga s 148.588 lj.
- Moravsko**, s 386 □ m. 1,878.806 lj.; poglav. G. gr. Chorinsky, gl. mesto Berno z 58.809 lj.
- Šlesko**, z 89 □ m. 478.497 lj.; pogl. R. gr. Belcredi, gl. mesto Opava s 13.861 lj.
- Galicija, Vlodimirsko in Krakov**, s 1350 □ m. 4.612.116 lj.; in 17 okrogi; poglavar A. gr. Mensdorf, gl. mesti Levov s 70.384 lj., in Krakov s 40.086 lj.
- Bukovina**, s 181 □ m. 462.242 lj.; pogl. V. vitez Martina, gl. mesto Černovec s 26.345 lj.
- Ogersko**, s 3120 □ m. 7,146.982 lj., 42 županijami in 1 okrajem; višji pogl. — gl. mesto Buda s 55.240 lj., in Pešt s 131.705 lj.
- Erdeljsko**, s 1054 □ m. 2,180.982 lj., in 10 okrogi; pogl. A. gr. Miko, gl. m. Kološ z 20.500 lj.
- Serbsko in Banat**, s 521 □ m. 1,532.251 lj., in 5 županijami; pogl. — gl. mesto Temišvar z 22.507 lj.
- Horvasko in Slavonsko**, s 318 □ m. 865.403 lj., in 5 županijami; pogl. J. bl. Sokčević, gl. m. Zagreb s 16.657 lj.
- Dalmacija**, z 222 □ m. 415.632 lj., in 4 okrogi; pogl. L. baron Mamula, gl. mesto Zadar s 7797 lj.
- Vojaška meja**, z dvema poveljstvoma:
- a) **Horvaško-slavonsko**, s 399 □ m. 695.104 lj., in 10 regimentnimi okraji; poveljnik J. bl. Sokčević.
- b) **Serbsko-banaško**, z 244 □ m. 371.168 lj., 4 regimentnimi okraji; poveljnik — .
- Beneško**, s 437 □ m. 2,484.248 lj., in 9 krajinami; poglavar J. vit. Toggenburg; gl. mesto Benedke s 118.120 lj.

Število stanovavcov pa narodih.

Vseh stanovavcov brez vojaštva je skupaj 34,653.000, in sicer :

Nemcov	8,044.000	Italijanov	2,905.000
Slovanov	15,177.000	Rumunov	2,339.000
Madžarov	4,989.000	Druzi narodov	1,199.000

Slovincov je 1,231.290, in sicer :

- na **Krajskem** 432.890, v 30 okrajih z Ljubljane vred ;
- na **Štajarskem** 380.200, v 23 okrajih ;
- na **Koroškem** 110.700, v 11 okrajih ;
- na **Primorskem** 226.100, v 13 okrajih, in v Terzaškem obmestji ;
- na **Ogerskem** 49.350, v 2 okrajih Železne, in v 1 okraji Zaladske županije.
- na **Beneškem** 30.450, v 4 okrajih Videmske krajine.

Vojaštvo vsega cesarstva.

Armadne in kardelne poveljstva.

1. *Armadno poveljstvo*, za doljno in gornjo Avstrijo, Solnograško, Štajarsko, Česko, Marovsko in Šlesko, s 4 armadnimi oddelki; poveljnik F. grof Wimpfen; glavni stan na Dunaji.
2. *Armadno poveljstvo*, za Beneško, Tirolsko, Krajsko, Koroško in Primorje, s 3 armadnimi oddelki; poveljnik L. Bar. Benedek, gl. stan v Veroni.
3. *Armadno poveljstvo*, za Ogersko in Erdeljsko, s 4 armadnimi oddelki; poveljnik J. gr. Coronini, glavni stan v Budi.
4. *Armadno poveljstvo*, za Galicijo in Bukovino, z 2 armadnima oddelkoma; poveljnik F. gr. Schlick, glavni stan v Levovu.

Posebne deželne poveljstva: 1. za Horvaško in Slavonsko v Zagrebu, 2. za Srbsko in Banat v Temišvaru, 3. za Dalmacijo v Zadru.

Vojaške čete.

Peštvo: rednih pešcov 80 regimentov; graničarjev 14 regimentov, lovcov 1 regiment in 32 batalijonov.

Konjištvo: kirasirjev 12, dragonarjev 2, huzarjev 14, ulanov 13 regimentov.

Topničarstvo: topničarjev 12 poljnih in 1 primorski regiment, raketerjev 1 regiment, ženijcov 2 regimenta.

Druge čete: zdravnijska četa, pionirji, brodnarji, vozniki, žebčarji, policijski stražniki; žandarmov 10 regimentov.

Mornarstvo.

Višje mornarsko poveljstvo; poveljnik nadvojvoda Maksimilijan, namestnik J. vit. Fautz, gl. sedež v Terstu.

Mornarske čete: mornarskih pešcov 1 regiment; topničarji, brodnarji, mašinarji.

Vojskne ladije: 1 linijsna ladija, Cesar; 7 fregat, 6 korvet, 18 parobrodov na kolesa; 61 majnsih ladij, topničarskih čolnov in plavov.

Število vojakov.

Vseh vojakov skupaj se šteje na 614.000, in sicer:

Nemcov	183.500	Italijanov	49.700
Slovanov	277.800	Rumunov	40.500
Madžarov	87.700	Druzih	20.800

Slovenski vojaki so: v 7. 17. 22. 26. 47. 48 in 78 regimentu pešcov; v 7. 8. 9. 19. in 20. batalijonu lovcev; v 5. in 10. regimentu kirazirjev, v 1. dragonarjev, v 5. in 7. huzarjev, in v 6. alanov; v 6. poljnem in primorskem regimentu topničarjev, v 1. in 2. regimentu ženijcov; v 1. in 10. regimentu žandarmov, v mornarskih in drugih četah.

Cerkvena razdelitev in učilne naprave.

Katoliške cerkvene okrajine.

Dunajska, za doljno in gornjo Avstrijo; nadškof kardinal Jožef Otmar Rauscher na Dunaji, 2 škofa.

Solnograška, za Solnograško, Štajarsko, Koroško in Tirolsko; nadškof Maksimilijan Tarnoczi v Solnogradu, 5 škofov.

Goriška, za Primorje in Krajnsko; nadškof Andrej Gollmair v Gorici, 4 škofje.

Praska, za Česko; nadškof kardinal Friderik knez Schwarzenberg v Prazi, 3 škofje.

Olomuška, za Moravsko in Šlesko; nadškof Friderik grof Fürstenberg, 1 škof.

Levovska, za Galicijo in Bukovino; nadškof Franc Vierhlejski v Levovu, 3 škofje.

Ostrihomska, za zahodno Ogersko; nadškof kardinal Janez Scitovski v Ostrihomu, 8 škofov.

Jagerska, za severnoizhodno Ogersko; nadškof Adalbert Bartakovič v Jagru, 5 škofov.

Koločka, za južnoizhodno Ogersko, Erdeljsko, Serbsko in Banat; nadškof Jožef Kunszt z Koločici, 2 škofa.

Zagrebska, za Horvaško, Slavonsko in Vojaško mejo; nadškof kardinal Juri Havlik v Zagrebu, 2 škofa.

Zadarska, za Dalmacijo; nadškof Jožef Godeassi v Zadru, 5 škofov.

- Beneška*, za Beneško; patriarh Angelo Romazotti v Benedkah, 10 škofov in titularni nadškof Videmski.
- Levovska*, za katoliške Greke v Galiciji in na severnem Ogerskem; nadškof Gregor Joahimovič v Levovu, 5 škofu.
- Fogaraska*, za katoliške Greke na Erdeljskem, južnem Ogerskem in v Banatu; nadškof Aleksander Sterka blagi Kerpenyes v Blaši, 2 škofa.
- Levovska*, za katoliške Armence v Galiciji in na Ogerskem; nadškof Samuel Štefanovič v Levovu.
- Apostoljska armadna vikarija* za avstrijansko vojaštvo; škof Janez Mihael Leonhard.

Nekatoliške duhovnije.

- Karlovska nadškofija*, za odcepljene greke; patriarh Jožef Rajacič v Karlovcu na Serbskem, 10 škofov.
- Evangeljski konsistorii*, za evangeljce trojnih ločin, so na Dunaji, v Peštu in Sibiriji; pod njimi je 19 nadzornikov.

Število raznih vernikov.

Katolič. latinskih	23,792.000	Grekov odceplj.	2,839.300
„ greških	3,690.900	Protestantov	2,929.100
„ armenskih	4.600	Judov	668,800

Učilne naprave v cesarstvu.

- Vseučiliš 8*: na Dunaji, v Gradcu, Insbruku, Prazi, Levovu, Krakovu, Peštu in Padovi.
- Posebnih višjih šol*: bogoslovskih 38, zdravniških 9, pravoslovskih 5.
- Gimnazij 209*, tehnik in realk 132, vajaških učilnic 24.
- Ljudskih šol*, glavnih in družih čez 24.000.

Slovenci, so po veri sploh katoličani, razun Nagoriške vasi na Koroškem, in 5 far v Železni in Zaladski županiji na Ogerskem. So pa razdeljeni v teh škofijah:

v Ljubljanski, v 20 dekanijah; škof Jernej Vidmar v Ljubljani;

v Lavantinski, v 24 dekanijah; škof Anton Martin Slomšek v Marburgu;

v Sekovski, v 2 dekanijah; škof Otokar Marija grof Attens v Gradcu.

v Kerški, v 10 dekanijah; škof Valentin Wieri v Celjovcu.

v Goriški, v 10 dekanijah; nadškof Andrej Gollmair v Gorici.

v Terzaški, v 7 dekanijah; škof Jernej Legat v Terstu.

v Videmski, v 4 vikarijah; nadškof Jožef Trevisanato v Vidmu.

v Subotiški; v 3 diakonijah; škof Franc Szenczi v Subotiši.

Šol je med *Slovenci*: bogoslovskih učilnic 5, gimnazij 9, tehnik in realk 8; ljudskih šol: na Krajskem 158, na Štajarskem 189, na Koroškem 94, v Primorji 136, na Beneškem 24, na Ogerskem 27.

Štempeljski in percentni davek.

I. Štempelj po znesku, ki raste z vrednostjo reči.

Pri pismih, ki zadevajo denarne zneske, ali sploh denarja vredne reči, se štempeljski davek plačuje po meri večje ali manjše vrednosti. Tako je pri dolžnih, prejemnih, pobotnih, kupnih, najemnih, darilnih in enacih pismih, razun pisem zastran prenesbe nepremakljive reči, kot pohištva ali zemljiša; le pri menjicah, ki ne segajo dalje kakor na 6 mescov, je davek manjši. Zavoljo vojske so od 1. jun. 1859 k postavljenemu znesku štempeljna še prikladi pridjani.

I. Štempelj za menjice.

	do	100 fl.	— fl.	5 kr.
čez	100	200	—	10
"	200	300	—	15
"	300	500	—	25
"	500	1000	—	50
"	1000	1500	—	75
"	1500	2000	1	—
"	2000	4000	2	—
"	4000	6000	3	—
"	6000	8000	4	—
"	8000	10000	5	—
"	10000	12000	6	—
"	12000	16000	8	—
"	16000	20000	10	—
"	20000	24000	12	—
"	24000	28000	14	—
"	28000	32000	16	—
"	32000	36000	18	—
"	36000	40000	20	—

dalje za vsake 2000 fl. po 1 fl. več.

II. Štempelj za pisma.

	do	20 fl.	— fl.	5 kr.
čez	20	40	—	10
"	40	60	—	15
"	60	100	—	25
"	100	200	—	50
"	200	300	—	75
"	300	400	1	—
"	400	800	2	—
"	800	1200	3	—
"	1200	1600	4	—
"	1600	2000	5	—
"	2000	2400	6	—
"	2400	3200	8	—
"	3200	4000	10	—
"	4000	4800	12	—
"	4800	5600	14	—
"	5600	6400	16	—
"	6400	7200	18	—
"	7200	8000	20	—

dalje za vsake 400 fl. po 1 fl. več.

Priklad k štempeljnu, ki raste po vrednosti reči.

Pri	— fl.	5 k.	prikl.	— fl.	2 k.	pri	5 fl.	— k.	prikl.	1 fl.	25 k.
"	—	10	"	—	3	"	6	—	"	1	50
"	—	15	"	—	4	"	8	—	"	2	—
"	—	25	"	—	7	"	10	—	"	2	50
"	—	50	"	—	13	"	12	—	"	3	—
"	—	75	"	—	19	"	14	—	"	3	50
"	1	—	"	—	25	"	16	—	"	4	—
"	2	—	"	—	50	"	18	—	"	4	50
"	3	—	"	—	75	"	20	—	"	5	—
"	4	—	"	1	—	"			"		

dalje pri vsacem 1 fl. prikl. 25 kr.

II. Štempelj po stanovitnem znesku.

Pri vlogah do Njih veličanstva, in pri vlogah do vseh oblastnij sploh	30	kr.
„ prošnjah za podelitev posebne pravice, javne službe	60	„
„ zapisnikih, ki veljajo za vloge, ali drugač	30	„
„ oglasih za pritožbo k višji sodni, enako kakor pri razsodbi 1 fl., 4 fl., ali	60	„
„ pri dokladah in spisih rubrik	12	„
„ prepisih, ki niso vidimirani, ali jih kdo sam napravi	30	„
„ prepisih, ki so pri vredniti narejeni in vidimirani	60	„
„ izpisih, ki so vzeti iz javnih bukev	30	„
„ kerstnih, oklicnih, poročnih in smernih listih	30	„
„ posih in legitimacijnih kartah	60	„
„ posih in potnih bukvah za posle, delavce	12	„
„ spričbah zastran osebnih lastnost, o stanu kake reči	30	„
„ šolskih, učilnih, službinih spričbah	12	„
„ pismih o kaki prigodbi, o pooblastenji	30	„
„ pismih o pridobitvi nepremakljive reči, zemljiša,	30	„
„ pohištva, razun percentnega davka sploh	12	„
„ velicih bukvah tergovcov in obertnikov, vsaka pola	12	„
„ družih zapisnih bukvah, vsaka pola po manjši ali večji njeni velikosti 2, 4 ali 6		„

Priklad k štempelju po stanovitnem znesku.

Pri — fl. 2 k. prikl. — fl. $\frac{1}{2}$ k.	pri — fl. 30 k. prikl. — fl. 6 k.
„ — „ 4 „ — „ 1 „	„ — „ 60 „ — „ 12 „
„ — „ 6 „ — „ $1\frac{1}{2}$ „	„ 1 „ — „ — „ 25 „
„ — „ 12 „ — „ 3 „	„ 4 „ — „ — „ 1 „ — „

III. Percentni ali odstotni davek.

Za prenesbo premoženja na otroke, starše, moža, ženo	1	perct.
„ „ „ na bolj daljne sorodnike	4	„
„ „ „ na zgolj ptuje	8	„
„ vmestenje percentnega davka pri soseskah, cerkvah na vsake 10 let	2	„
„ vpis take pravice v javne bukve ali intabulacijo $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	„

Kader se je zadnja prenesba zgodila pred 4 ali 8 leti, je percentni davek za pol ali za del manjši.

Zavoljo vojske je od 1. jun. 1859 pri davku za $3\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$ in 1 percent priklada po 15 od 100, pri družih tacih placilih je priklada po 25 od 100 postavljenega davka.

Vožnja po železnici.

I. Odhod in prihod vozov.

Po odločbi od 15. maja 1861 velja ta vožnji red za ljudi:

a) na **Dunajsko-Teržaški železnici.**

<i>Osební voz št. 4 gré:</i>	<i>Osební voz št. 6 gré:</i>
iz Dunaja ob 8 u. 30 m. zjutr.	iz Dunaja ob 8 u. 30 m. zveč.
" Gradca " 5 " 14 " zveč.	" Gradca " 5 " 7 " zjutr.
" Marburga " 7 " 26 " "	" Marburga " 7 " 20 " "
" Celja " 9 " 40 " "	" Celja " 9 " 35 " "
od Z. mosta " 10 " 31 " "	od Z. mosta " 10 " 23 " "
iz Ljubljane " 1 " 12 " zjutr.	iz Ljubljane " 1 " 2 " "
" Postojne " 3 " 50 " "	" Postojne " 3 " 29 " "
je v Terstu " 7 " 20 " "	je v Terstu " 6 " 54 " zveč.

<i>Osební voz št. 3 gré:</i>	<i>Osební voz št. 5 gré:</i>
iz Tersta ob 7 u. 10 m. zjutr.	iz Tersta ob 7 u. 15 m. zveč.
" Postojne " 10 " 44 " "	" Postojne " 10 " 46 " "
" Ljubljane " 1 " 22 " "	" Ljubljane " 1 " 14 " zjutr.
od Z. mosta " 3 " 33 " "	od Z. mosta " 3 " 26 " "
iz Celja " 4 " 29 " "	iz Celja " 4 " 22 " "
" Marburga " 6 " 50 " zveč.	" Marburga " 6 " 45 " "
" Gradca " 9 " 12 " "	" Gradca " 9 " 8 " "
je na Dunaji " 5 " 32 " zjutr.	je na Dunaji " 5 " 51 " zveč.

b) na **Pragersko-Budimski železnici.**

<i>Osební voz št. 2 gré:</i>	<i>Osební voz št. 3 gré:</i>
iz Pragerskega ob 6 u. 15 m. zjut.	iz Budima ob 6 u. 45 m. zjut.
" Ptujega " 9 " 5 " "	" St. Belgrada " 9 " 8 " "
" Ormuža " 10 " 14 " "	" Kaniže " 2 " 6 " zveč.
" Kaniže " 12 " 30 " opld.	" Ormuža " 5 " 20 " "
" St. Belgrada " 5 " 19 " zveč.	" Ptujega " 7 " 20 " "
je v Budimu " 7 " 30 " "	je na Pragerskem " 7 " 49 " "

c) na **Teržaško-Veroneški železnici.**

<i>Osební voz št. 5 gré:</i>	<i>Osební voz št. 7 gré:</i>
iz Nabrežine ob 8 u. — m. zj.	iz Nabrežine ob 9 u. 48 m. zv.
" Gorice " 9 " 45 " "	" Gorice " 11 " 11 " "
" Vidma " 10 " 47 " "	" Vidma " 12 " 24 " opln.
je v Benedkah " 3 " 6 " zv.	je v Benedkah " 4 " 30 " zj.
" v Veroni " 9 " 40 " "	" v Veroni " 9 " 7 " "

Osební voz št. 4 gré:

iz Verone	ob 7 u.	26 m.	zj.
" Benedek	" 11 "	15 "	" "
" Vidma	" 3 "	41 "	zv.
" Gorice	" 5 "	9 "	" "
je na Nabrežini	" 6 "	49 "	" "

Osební voz št. 8 gré:

iz Verone	ob 7 u.	32 m.	zv.
" Benedek	" 11 "	— "	" "
" Vidma	" 3 "	28 "	zv.
" Gorice	" 4 "	54 "	" "
je na Nabrežini	" 6 "	30 "	" "

2. Voznina po železnici.

Pri *ljudeh* je od 1 osebe plačila za 1 miljo voznje: na vozu v I. razredu 36 kr., v II. razredu 27 kr., v III. razredu 18 kr. Zavoljo ažije se večkrat prištevajo posebni prikladi.

Pri *blagu* je od 1 colnega centa plačila za 1 miljo voznje: pri blagu I. razreda 2 kr., II. razreda 3 kr., III. razreda 4 kr.; k temu se prištevajo posebne plačila za zavarovanje, nakladanje in spisovanje voznjih listov.

3. Daljava krajev.

a) na Dunajsko - Teržaški železnici.

Narazen je:

Dunaj in D. n. mesto	6 1/2 m.
D. n. mesto in Glognic	3 1/2 "
Glognic in Bruk	13 "
Bruk " Gradec	7 "
Gradec " Kalsdorf	1 1/2 "
Kalsdorf " Vildon	1 1/2 "
Vildon " Lebering	1/2 "
Lebering " Lipnica	1 "
Lipnica " Arnož	1 "
Arnož " Špílfeld	1/2 "
Špílfeld " Pešnica	1 1/2 "
Pešnica " Marburg	1 "
Marburg " Rače	1 1/2 "
Rače " Pragersko	1 "
Pragers. " Poljčane	2 "
Poljčane " Ponkva	2 "
Ponkva " Št. Jur	1 "
Št. Jur " Štore	1 "
Štore " Celje	1 "
Celje " Laškiterg	1 1/2 "
Laškiterg. " L. toplice	1 "
L. topl. " Zidanmost	1 "

Narazen je:

Zidanm. in Hrastnik	1 m.
Hrastnik " Trebovlje	1 "
Trebovlje " Zagorje	1 "
Zagorje " Sava	1 "
Sava " Litija	1 "
Litija " Kresnice	1 "
Kresnice " Laze	1 "
Laze " Zalog	1 "
Zalog " Ljubljana	1 "
Ljubljana " Borovnica	3 "
Borovnica " Logatec	2 "
Logatec " Rakek	1 1/2 "
Rakek " Postojna	2 "
Postojna " Prestranek	1 "
Prestran. " Št. Peter	1 "
Št. Peter " G. Ležeče	1 1/2 "
G. Ležeče " Divača	2 "
Divača " Sežana	1 "
Sežana " Prosek	1 1/2 "
Prosek " Nabrežina	1 "
Nabrežina " Grinjana	1 "
Grinjana " Terst	1 1/2 "

b) na Pragersko - Budimski železnici.

Narazen je:

Pragersko in Ptuj	2 1/2 m.
Ptuj " Ormuž	3 "
Ormuž " Čakovec	3 1/2 "

Narazen je:

Čakovec in Kaniža	6 1/2 m.
Kaniža " St. Belgrad	19 "
St. Belgrad " Budim	9 "

c) na **Teržaško - Veroneški železnici.**

Narazen je:				Narazen je:			
Nabrežina in Monfalkon	2	m.		Kormin in Manzano	$\frac{1}{2}$	m.	
Monfalkon „ Zagrad	$1\frac{1}{2}$	„		Manzano „ Butrio	1	„	
Zagrad „ Rubija	$\frac{1}{2}$	„		Butrio „ Videm	1	„	
Rubija „ Gorica	1	„		Videm „ Benedke	18	„	
Gorica „ Kormin	2	„		Benedke „ Verona	16	„	

Vožnja po pošti.

Odhod in prihod poštnih vozov.

Iz Ljubljane gre ob	3 u.	— m.	zj.	v Celjovec pride ob	3 u.	— m.	zv.
„ „ „ „	3	—	„ zv.	„ Beljak „ „	5	30	„ zj.
„ „ „ „	3	—	„ „	„ Novomest „ „	11	—	„ zv.
„ Novomesta „ „	11	—	„ „	„ Ljubljano „ „	8	—	„ zj.
Od Zid. mosta „ „	3	15	„ zj.	„ Zagreb „ „	4	15	„ zv.
„ „ „ „	3	30	„ zv.	„ „ „ „	4	30	„ zj.
Iz Poljčan „ „	10	15	„ „	„ „ „ „	11	15	„ „
„ Marburga „ „	9	—	„ „	„ Celjovec „ „	2	—	„ zv.
„ Celjovca „ „	9	35	„ zj.	„ Marburg „ „	2	35	„ zj.
„ „ „ „	3	35	„ „	„ Ljubljano „ „	3	5	„ zv.
„ Beljaka „ „	3	—	„ zv.	„ „ „ „	3	35	„ zj.
„ Št. Petra „ „	5	30	„ zj.	„ Reko „ „	12	30	„ zv.
„ Reke „ „	12	30	„ zv.	„ Št. Peter „ „	7	30	„ zv.
„ Zagreba „ „	8	30	„ „	na Zid. most „ „	8	—	„ zj.
„ „ „ „	9	15	„ zj.	„ „ „ „	8	45	„ zv.
„ „ „ „	12	45	„ zv.	v Poljčane „ „	2	15	„ zj.

Odhod in prihod Loidovega parobroda.

Iz Tersta gre ob	12 u.	opold.	v Benedke pride ob	6 u.	zjutr.
„ Benedke „ „	6	„ zjutr.	„ Terst „ „	12	„ opold.

Voznina po pošti in parobrodi.

Iz Ljublj. v Celjovec	6 fl. 16 kr.	iz Poljčan v Zagreb	7 fl. 56 kr.
„ „ v Beljak	7 „ 98 „	„ Marb. v Celjovec	9 „ 24 „
„ „ v Novomesto	5 „ 60 „	„ Št. Petra v Reko	4 „ 6 „
Od Zid. mostav Zagreb	6 „ 86 „	„ Tersta v Benedke	6 „ 65 „

Pošiljanje pisem po pošti.

Poštnina za pisma.

- Za pismo, ki ni čez 1 lot teško, je za daljavo do 10 milj 5 kr
 za daljavo čez 10 do 20 milj 10 „
 za daljavo čez 20 milj in dalje 15 „
- Za pismo, ki je 2, 3, 4 lote in več teško, se plača 2krat, 3krat
 4krat in večkrat toliko; tedaj 10, 15, 20 kr.; 20, 30, 40
 kr.; 30, 45, 60 kr. i. t. d.
- Za priporočbo ali rekomandacijo, in za returni receptis je 10 kr.
- Za stvari, ki razun napisa nimajo nič pisanega, in so v
 križnem zavitku je za en lot teže 2 „
- Za pisma, ki gredo v vnanje države, prihaja za ondod še po-
 sebno plačilo; drugač je pri pismih na Prusko, in sploh v
 nemške države, s katerimi je Avstrija v poštni zvezi.
- Za pisma, ki niso nič, ali ki niso zadosti frankirane, je več 5 kr.

Poštnina za denarne pisma in zvezke.

- Za vsako reč, ki se da na vozno pošto, je stalno plačilo 15 kr.
 Dalje je za vsake 100 fl. vrednosti, pri 1 funtu teže in
 pri daljavi do 5 milj, posebne voznine 2 „
- Za 2krat, 3krat, 4krat večjo vrednost, za 2, 3, 4 funte teže, za
 2krat, 3krat, 4krat 5 milj daljave, je tudi 2krat, 3krat, 4krat
 večje plačilo; tedaj 4, 6, 8 kr.; 8, 12, 16 kr.; 16, 24, 32 kr.
 i. t. d.

Pošte, ki so od Ljubljane do 10 in do 20 milj daleč.

<i>Na Kranjskem.</i>					
Bistrica	8 m.	Logatec	3 1/2 m.	Št. Ožvald	3 1/2 m.
Bled	7 „	Loka	3 1/2 „	Št. Peter	6 „
Borovnica	3 „	Lož	5 „	Terična vas	8 „
Černomelj	10 „	Metlika	10 „	Terzič	5 1/2 „
Idrija	5 1/2 „	Mokronog	7 „	Trebno	5 „
Jesenice	8 „	Novomesto	6 1/2 „	Vipava	7 „
Kamnik	3 „	Otok	6 „	Višnjagora	3 „
Kerška vas	11 „	Planina	4 „	Zagor	5 „
Kerško	9 1/2 „	Podkoren	11 „	Zagorje	7 1/2 „
Kočevje	7 „	Podpeč	2 „	Zalog	1 „
Kostanjevica	9 1/2 „	Postojna	5 „	Železnike	4 „
Kranj	4 „	Prestranek	6 „	Zužemborg	4 1/2 „
Kresnice	2 1/2 „	Radolica	6 „		
Kropa	4 1/2 „	Rakek	4 „	<i>Na Štajarskem.</i>	
Lasiče	3 1/2 „	Rateče	6 „	Arnož	15 m.
Laze	2 „	Bazderto	7 „	Arvež	13 „
Ležeče gornj.	7 „	Ribnica	5 „	Bistrica slov.	11 1/2 „
Litija	3 1/2 „	Sava	4 „	Brežice	11 1/2 „
		Senožeče	7 1/2 „	Celje	8 „
		Šmarija	1 1/2 „		

Cmurek . . . 16 m.	Dravberg gor. 20 m.	Lovrana . . . 11 1/2 m.
Fehring . . . 20 "	Dravb. spod. 9 1/2 "	Matarija . . . 9 "
Frohnleiten . 20 "	Freže . . . 14 "	Matavun . . . 13 "
Gleichenberg 18 1/2 "	Gmind . . . 17 "	Monfalkon . 11 1/2 "
Gornji grad . 5 "	Jezero . . . 5 "	Mošenice . . 13 "
Gradec nemš. 18 "	Kapla . . . 6 1/2 "	Nabrežina . . 10 1/2 "
Gradec slov. 8 1/2 "	Kerka . . . 13 "	Osor . . . 20 "
Hrastnik . . . 6 "	Kotoče . . . 18 "	Pazen . . . 13 1/2 "
Ivnica . . . 12 "	Labod . . . 10 1/2 "	Piran . . . 13 "
Judenburg . . 18 "	Led . . . 10 "	Pola . . . 19 "
Konjice . . . 11 "	Naborjet . . 13 "	Poreč . . . 16 "
Kozje . . . 11 "	Pilberg . . . 8 1/2 "	Romans . . . 12 "
Labodovec . . 12 1/2 "	Podgora . . . 7 1/2 "	Rovinj . . . 17 1/2 "
Laško . . . 7 "	Podkloster . 12 "	Rubija . . . 11 "
Laške toplice 7 "	Pontabel . . 15 "	Sežana . . . 8 1/2 "
Lipnica . . . 15 1/2 "	Rožek . . . 9 "	Terst . . . 10 "
Ljutomer . . . 19 1/2 "	Št. Andrej . . 11 "	Tomin . . . 9 "
Marenberg . . 11 "	Št. Lenart . . 14 "	Vodnjan . . . 17 1/2 "
Marburg . . . 14 1/2 "	Št. Mihor . . 15 "	Volosko . . . 10 1/2 "
Murau . . . 16 1/2 "	Št. Vid . . . 11 "	Zagrad . . . 11 1/2 "
Ormuž . . . 17 1/2 "	Špital . . . 16 "	Žimin . . . 15 "
Pešnica . . . 15 "	Trebiž . . . 12 1/2 "	
Podčetertek . 10 1/2 "	Velkovec . . 9 1/2 "	<i>Na Beneškem.</i>
Poljčane . . . 12 "	Verba . . . 10 1/2 "	Bela . . . 15 1/2 m.
Ponkva . . . 10 "	Volfberg . . . 12 1/2 "	Bustrio . . . 13 "
Pragersko . . 12 1/2 "		Čevdat . . . 12 "
Ptuj . . . 16 "	<i>Na primorskem.</i>	Gemona . . . 15 1/2 "
Rače . . . 12 1/2 "	Ajdovščina . . 7 m.	Kasarsa . . . 18 "
Radgona . . . 17 1/2 "	Akvileja . . . 13 "	Latisana . . . 17 "
Rogatec . . . 13 "	Bovec . . . 11 1/2 "	Manzano . . . 12 "
Sevnica . . . 8 "	Bulje . . . 13 1/2 "	Palmanova . 13 "
Šoštanj . . . 7 "	Buzet . . . 11 "	Pordenone . . 20 "
Spilfeld . . . 16 "	Cerkna . . . 6 "	Portogruaro 18 1/2 "
Št. Juri . . . 10 "	Cervinjan . . 13 "	Št. Daniel . . 16 1/2 "
Št. Lenart . . 16 "	Cittanova . . 15 "	Tarčet . . . 14 "
Št. Peter . . . 7 "	Černica . . . 8 1/2 "	Venec . . . 15 1/2 "
Store . . . 8 1/2 "	Čres . . . 16 "	Videm . . . 14 "
Trebovlje . . . 5 1/2 "	Divača . . . 7 1/2 "	
Velenje . . . 7 1/2 "	Gorica . . . 10 "	<i>Na Horvaškem.</i>
Vildon . . . 16 "	Gradiška . . . 11 1/2 "	Bistra . . . 14 1/2 m.
Voitsberg . . 16 "	Kanal . . . 10 "	Cirkvenica . 13 "
Vransko . . . 5 "	Kastelnovo . . 9 "	Čakovec . . . 20 "
Zidan most . . 6 "	Kerk . . . 15 "	Dugoselo . . . 18 1/2 "
	Keborid . . . 10 1/2 "	Glina . . . 20 "
	Komen . . . 8 "	Ivanič . . . 19 1/2 "
	Koper . . . 11 1/2 "	Jaska . . . 13 1/2 "
	Kormin . . . 11 1/2 "	Karlovec . . . 14 "
	Labin . . . 15 "	Krapina . . . 15 "
	Lipa . . . 9 1/2 "	

Lekenek . . . 19 ¹ / ₂ m.	Reka . . . 10 ¹ / ₂ m.	
Lokve . . . 10 ¹ / ₂ "	Samobor . . . 13 "	<i>Na Ogerskem.</i>
Netratič . . . 12 ¹ / ₂ "	Senj . . . 16 ¹ / ₂ "	
Ogulin . . . 14 "	Severin . . . 11 ¹ / ₂ "	Belatinci . . . 20 m.
Otočac . . . 16 ¹ / ₂ "	Varaždin . . . 20 "	Lendava gor. 19 ¹ / ₂ "
Popovec . . . 17 ¹ / ₂ "	Zagreb . . . 16 "	Sobota . . . 19 ¹ / ₂ "

Naznanilo po telegrafu.

V nemško-avstrijski telegrafni zvezi se za enojno naznanilo ceni 1 do 20 besed, in plačuje se po razni daljavi tako:

do 10 milj — fl. 60 kr.	čez 100 do 135 milj 3 fl. 60 kr.
čez 10 " 25 " 1 " 20 "	" 135 " 175 " 4 " 20 "
" 25 " 45 " 1 " 80 "	" 175 " 220 " 4 " 80 "
" 45 " 70 " 2 " 40 "	" 220 " 270 " 5 " 40 "
" 70 " 100 " 3 " — "	" 270 " 325 " 6 " — "

Za vsacih 10 besed, ki so od 20 več, se šteje še polovica spredaj postavljenega plačila, namreč 30, 60, 90 kr. itd. več.

Pri telegrafnih napravah družih dežel se za enojno naznanilo ceni 1 do 25 besed razun napisa, in plačilo gre tako:

do 10 milj 1 fl.	čez 100 do 135 milj 6 fl.
čez 10 " 25 " 2 "	" 135 " 175 " 7 "
" 25 " 45 " 3 "	" 175 " 220 " 8 "
" 45 " 70 " 4 "	" 220 " 270 " 9 "
" 70 " 100 " 5 "	" 270 " 325 " 10 "

Za več kot 25 do 50 besed se plačuje 2krat toliko, za več kot 50 do 100 besed pa 3krat toliko.

Colnina za vvožnjo in izvožnjo.

Od blaga, ki se vozi v cesarstvo ali iz cesarstva, se na meji plačuje col v večjem ali manjšem znesku, in sicer večidel po meri colnega centa, kakor posebej odločuje postava.

Terst in Reka kot proste luki nista pod colno postavo; Istra in Dalmacija ste tudi izjete iz colne zveze, in posebne postave veljajo za tiste, ker ima tudi njuni stan svoje posebnosti.

Avstrijska colna tarifa.

	fl.	k.		fl.	k.
Baker ali kuper, sirov	—	80	Glinjasta posoda, lepa,	15	75
„ v plošah ali drogih	8	—	„ porcelan	42	—
Bakreno in medeno blago	15	75	„ naj lepša	2	63
Barve, lesne in navadne,	—	—	Hmelj, suh	—	80
„ v celem	—	—	Jedila: kruh, prikuha	2	63
„ lesne zdrobljene	—	53	„ testene, ne pečene	8	—
„ drage: kočeniła,	—	80	„ ženof, kapare	15	75
„ indika, zaflor	1	58	„ drage in posebno	8	—
„ v izlečkih narejene	—	—	„ pripravljene	10	50
Bombaž (pavola), sirov	—	—	Kakao, v bobu, sirovo	15	75
„ predelan	—	53	„ somleto	8	—
Bombaževa preja, vata	5	25	Kamni, dragi, biseri	10	50
„ ubeljena ali so-	10	50	„ navadni, obdelani,	15	75
„ sukana	13	15	„ brusı, škerli	—	80
„ barvana	42	—	Kamno blago, navadno	1	58
Bombažovo blago, na-	78	75	„ „ lepo	15	75
„ vadno, sirovo	105	—	Kava (kafè), sirova	8	—
„ srednje	262	50	„ sožgana	10	50
„ lepo	3	15	Kavčuk in gutaperča	8	—
„ prav lepo	—	42	„ izdelki iz obojega	15	75
Bukve, mape, muzikalije	4	20	Kemične tvarine: žveplo,	—	—
Cin in cink, sirov	15	75	„ potašelj, vinski	—	—
„ „ v plošah	13	15	„ kamen	—	—
Cinasto in cinkasto blago	9	45	„ druge: soliter, vi-	—	42
Cuker ali sladkor očıšen	6	30	„ triol, boraks	15	75
Cukrena moka	3	15	Kemični izdelki: mazila,	15	75
„ za cukrarnice	—	—	„ duhovi	15	75
Cukren sirup	4	20	„ barve, černila,	—	—
Cunje, pri vvožnji	15	75	„ laki	15	75
„ pri izvožnji	—	—	„ žleze, drože, pe-	5	25
Čaj ali té, kineški	—	42	„ čatni osek	2	63
Čreslo, ježice, pri iz-	5	25	„ manj drage barve	—	80
vožnji	8	—	Kis (jesih), v sodih	8	—
Dišave, drage: kadilo,	13	15	„ v sklenicah, verčih	—	—
„ mira, kafra, ambra	15	75	Klej, lim, močič (štirka),	—	80
„ srednje: poper, in-	8	—	„ černine	—	80
„ gebar, piment	13	15	Kosti, rogovi, mezdra	—	—
„ bolj drage: balzam,	15	75	„ pri izvožnji	—	80
„ bizam, diš. olja,	—	80	Kost, ribja pripravljena	5	25
„ naj dražje: cimet,	—	80	„ slonova, koralde	—	80
„ klinčki, žafran	—	80	Košeni, roženi izdelki	15	75
Đlake, šetine, žime, pri-	—	80	Kože, živalske, sirove	—	—
pravljene	—	80	„ pri izvožnji	2	63
Glinjasta posoda, groba	5	25	Kožuhovina, pol izdelana	2	63
„ navadna bela	10	50	Kratko ali drobno blago,	262	50
„ srednje lepa			„ naj dražje		

	fl.	k.		fl.	k.
Kratko ali drobno blago,			(Razun colnine se mora		
drago	105	—	pri olu tudi porabnina		
„ manj vredno	52	50	plačati.)		
Ladje, lesene, za tunjo	—	—	Olje, laško, v verčih, skle-		
„ železne „	5	25	nicah	13	15
Lan, konopnina	—	6	„ v sodih	3	15
Lanena preja, sirova	2	63	„ dalmatinsko, v so-		
„ ubeljena, barvana	8	—	dih	1	58
„ sosukana	13	15	„ laneno, repično	1	58
Laneno blago: vervi	1	58	Papir, grob	—	80
„ platno, grobo	5	25	„ navaden, ne liman	3	15
„ navadno, sirovo	15	75	„ lep, liman, barvan	8	
„ ubeljeno, barva-			„ naj lepši, pozlačen,		
no, pleteno	42	—	stiskan	15	75
„ srednje, tiskano	78	75	Papirnati izdelki	15	75
„ lepo, tančica	105	—	Pletenina, iz bičja, ličja,		
„ naj lepše, všito,			terstja, slame,		
špice	262	50	groba	—	27
Les za kurjavo, 100 kub.			„ navadna	2	63
čevljev	—	42	„ srednje lepa	10	50
„ pri izvoznji	—	42	„ lepa z drugimi		
za stavbe in dela			prepletki	78	75
100 kub. čevljev	—	80	„ naj lepša, slam-		
„ „ pri izvoznji	—	80	niki	262	50
Leseno blago, grobo	—	42	Podobe, tiskane	8	—
„ navadno, furniri, .			Rajš ali laško pšeno	—	80
parkete	2	10	Ribe, sirove, slaniki,		
„ lepo za hišno pri-			polenovke	1	58
pravo	5	25	„ druge, slane, suhe	2	63
„ naj lepše, izre-			„ jegulje, tunice v		
zано, pozlačeno	15	75	olji	5	25
Mašine železne	4	20	Sadje, suho, orehi	—	80
„ drugačne	15	75	„ južno, navadno	—	80
Med, sam in v satovji	1	5	„ srednje, pomeran-		
Medica, v sodih	—	80	če, limone, smokve	2	63
Meso, sirovo	—	80	„ drage, mandeljni,		
„ suho, pripravljeno	2	63	pavčki	5	25
„ v klobasah	8	—	Semena, laneno, repično	—	6
Moka, gris, kaša	—	80	„ deteljno, povertno	—	27
„ v Istro z morja	—	40	„ ženof, janež, ku-		
„ na Horvaš. iz Bosne	—	27	mina	—	80
Oblačila, navadne	78	75	Sita in šeti, navadne	4	20
„ iz kožuhovine	105	—	„ bolj lepe	15	75
„ lepe	157	50	Smole, navadne	—	—
„ naj lepše, kinči	262	50	„ terpentin, kamno		
Oglje, šota, premog	—	—	olje	—	42
Ol (pir), v sklenic., verčih	8	—	„ gume, terpentino-		
„ v sodih	—	80	vo olje	—	80

	fl.	k.		fl.	k.
Sočivje, bob, grah, fežol	—	26	Volna, sirova	—	—
Sol, kamna, kuhana .	—	42	„ ubeljena, barvana	—	80
(Sol za kuho se ne smé vvaževati.)			Volnata preja, sirova .	5	—
Srebro, izdelano v blago	262	50	„ ubeljena, barvana	13	15
Steklo (glaž), grobo .	1	58	Volnato blago, grobo .	8	—
„ navadno, belo . . .	5	25	„ navadno, sukneno	52	50
„ srednje, brušeno, rezano	10	50	„ srednje, žametovo	78	75
„ lepo, barvano, zer- kala	15	75	„ lepo, tanko, tis- kano	105	—
Svila (žida), sirova . .	—	80	„ naj lepše, všito, šali	262	50
„ pri izvožnji	31	50	Vosek, bel in rumen .	4	20
„ sosukana	8	—	Vozovi, teški, od enega	2	63
„ pri izvožnji	10	50	„ lahki, za ljudi . .	15	75
„ ubeljena, barvana	15	75	„ lepi, kočije	105	—
Svilnato blago, navadno	157	50	„ za železnico . . .	262	50
„ lepo, gladko in pretkano	262	50	Zlato, izdelano v blago	262	50
Svinec, sirov	1	5	Železo, sirovo	—	42
„ vlit, v plošah, kroglah	4	20	„ vlit	1	5
Svinčena beljava, menik	1	58	„ skovano, zvaljano, jeklo	2	63
Svinčeno blago	15	75	„ na pol izdelano, le- meži, mački, drat	5	25
Tabak, sirov, v listih .	10	50	Železna lama (pleh), črna	4	20
„ pripravljen	47	25	„ izlikana, pofirne- žana, pocinjena	5	25
Tolše: maslo, salo, boh ali špeh	2	63	Železno blago, grobo .	5	25
„ stearin	4	20	„ navadno, orodje	10	50
„ ribja mast	—	53	„ lepo, tanko izde- lano	15	75
„ druge masti	—	80	Žganina, vinski cvet, arak, rum	8	—
Usnje, navadno	8	—	„ likér, punšev iz- leček, močne slad- čine	13	15
„ lepo, tiskano, po- zlačeno	13	15	(Razun colnine se mora pri žganini tudi po- rabnina plačati.)		
Usnjato blago	15	75	Žito, pšenica	—	35
Vino, mošt, v sklenicah, verčih	13	15	„ v Istro z morja .	—	18
„ v sodih in mehovih	10	50	„ na Horvaško iz Bosne	—	12
„ mošt iz colne iz- jeme dalmatinske	—	95	„ soržica, rež, tur- šica, proso, ajda	—	26
„ iz Bosne na Hor- vaško	2	63	„ ječmen, oves . . .	—	18
„ vsklenicah kot šam- panjar zamašenih	15	75	Živalda, divja, majhina	—	—
Vnetila: žveplenke, klinč- ki	5	25	„ večja	1	58
„ smodnik (pulfer)	26	25			
„ strelne kapice . . .	52	50			

	fl.	k.		fl.	k.
Živalski pridelki: mleko,			Živina: konji in žebeta,		
jajca	—	—	1 glava	2	10
„ čeva, mehurji	—	80	„ osli in mule	1	5
„ sir v hlebih	5	25	„ iz Bosne na Hor-		
Živina: voli, 1 glava	4	20	vaško: voli 1 glava	1	40
„ krave, junčki	2	10	ovce in koze	—	9
„ teleta	—	42	„ prešiči	—	34
„ ovce in koze	—	27	Živo srebro	8	—
„ prešiči	1	5	Živosreberne priprave,		
„ jagajeta, kozlički			cinober	15	75
prasci	—	18			

Razun odločene colnine so še posebne plačila za vaganje, pečatenje in pisanje listkov.

Colnina pri vvožnji in izvožnji je proti državam nemške zveze obilno zmanjšana, ali za en del, ali za polovico, ali je celo pregledana.

Porabnina za vžitke.

Za porabo nekterih vžitkov so zdaj po vsem cesarstvu pri prodaji posebne plačila, ki so odločene po meri, tehti ali številu.

Klavna živina: voli in krave,	Meso presno, pri
1 glava 2 fl. 10 kr.	prodaji, 1 cent — fl. 44 kr.
„ teleta — „ 35 „	Vino, 1 vedro 1 „ 40 „
„ ovce in koze — „ 14 „	Mošt, vinski 1 v. 1 „ 5 „
„ jagajeta in ko-	Mošt, sadovni 1 v. — „ 35 „
zlički — „ 9 „	Ol (pir), 1 vedro — „ 70 „
„ prešiči — „ 52 1/2 „	Žganje, 1 vedro 5 „ 25 „
„ prasci — „ 26 1/2 „	

Pri nekterih večjih mestih, ki se štejejo za zaperte mesta, je za imenovane stvari večja porabnina odločena, tudi je za vsakere druge vžitke posebno plačilo naloženo.

Mere in tehte.

Po novejših cesarskih postavah se morajo vse prodaje go-
diti po avstrijski ali dunajski meri in tehti.

Mere na dolgost.

Avstrijske postavne mere.

Milja, avstrijska	4000 sežnjev.
Seženj, dunajski	6 čevljev.
Čevelj, dunajski	12 pavcov.
Pavec (cola)	12 čert.
Poteza, v vojaški meri	3 pavce.
Vatel, dunajski	29.579 pavc.

Druge mere.

Brač, beneški, za volno	0.878 d. vat.
Brač, beneški, za svilo	0.821 "
Čevelj, pariški	1.027 d. čev.
Dlan (4 persti)	3 d. pavc.
Kilometer, francos.	593.922 d. sež.
Komole (4 na en sež.)	1.5 d. čev.
Korak (4 na 2 sežnja)	2.4 "
Lahtra rudarska	1.033 d. sež.
Lekat (3 stari vatli)	3.381 d. vat.

Meter, francoski	3.161 d. čev.
Milimeter, franc.	0.455 d. čert.
Milja, nemška zemljomerska	3905.6 d. sež.
" italijanska	976 "
" angleška	848 "
Palica, bistriška	1.5 d. vat.
" novomeska	2 "
Ped, navadna	9 d. pavc.
" stara tekavska	8.333 "
Pest, v konjski meri	4 "
Seženj, francoski	6.322 d. čev.
Vatel, stari krajnski (4 stare pedi)	1.127 d. vat.
" st. štajarski	1.111 "
" požunski	0.706 "
" angleški	1.172 "
Versta, rusovska	562.5 d. sež.

Mere na planoto.

Avstrijske postavne mere.

Štirjaška milja	10000 oralov.
Oral, avstrijski	1600 □ sež.
Štirjaški seženj	36 □ čev.
" čevelj	144 □ pavc.

Druge mere.

Vagan posetve	533.333 □ sež.
Postat vinograda	1200 □ "
Ara, francoska	27.112 □ "
Hektara, franc.	1.760 oral.

Mere na debelost.

Avstrijske postavne mere.

Kočni seženj	216 k. čev.
" čevelj	1728 k. pavc.

Druge mere.

Kočni pavec, pariški	1.083 d. k. pe.
Stera, francoska	31.64 k. čev.

Votle mere za suhe stvari.

Avstrijske postavne mere.

Vagan, dunajski	8 osmink.
Osminka	4 bokale.
Merica	2 bokala.
Bokal ali pinta	2 poliča.
Polič	2 maselea.

Druge mere.

Birgelj, celjovski	1.333 d. vag.
" graški	1.311 "
" marburški	1.406 "
Bokal, teržaški	1.357 d. bok.
Hektoliter, franc.	2.141 d. vag.

Liter, francoski	0.687 d. bok.
Mernik, novi krajnski (16 d. bok.)	0.5 d. vag.
" stari krajnski	0.437 "
" stari celjski	0.432 "
Polovnik, teržaški	0.401 "
Somma, metrična, italijanska	1.622 "
Star, krajn. (4 stari merniki)	1.748 "
" teržaški	1.5 "
Vagan, peštanski	1.232 "

Votle mere za tekoče stvari.

Avstrijske postavne mere.

Vedro, avstrijsko	40 bokalov.
Bokal ali pinta	2 poliča.
Polič	2 maseljč.

Druge mere.

Barigla, primorska	1.166 a. ved.
Čeber, vipavski (50 bokalov)	1.25 "
" ogerski veliki	1.468 "
Hektoliter, franc.	1.718 "
Kvinč, primorski (60 bokalov)	1.5 "

Liter, francoski	0.627 a. bok.
Polovnjak štajarski	5 a. ved.
Štartin, štajarski	10 "
Vedro, poljansko (15 bokalov)	0.337 "
" horvaško in celjsko (20 b.)	0.5 "
" trebansko (30 bokalov)	0.75 "
" dolensko (32 bokalov)	0.8 "
Vorna teržaška	1.162 "

Tehte za vaganje reči.

Avstrijske postavne tehte.

Cent, dunajski (1.120 colnih centov)	100 funtov.
Funt, dunajski (1.120 colnih funtov)	32 lotov.
Lot, dunajski (0.035 colnega funta)	4 kvintelci.
Cent, novi colni (100 colnih funtov)	89.285 d. funt.
Funt, novi colni (500 francoskih gram)	28.571 lotov.
Manjše deline funta so desetinke, stotinke, tisućinke.	

Druge tehte.

Funt, budski,	28 d. lotov.
Gram, francoska	0.228 d. kv.
Kilogram, francoski	1.785 d. ft.
Kvintal, francoski (200 colnih funt.)	178.571 d. funt.
Libra, beneška	0.851 d. funt.
Marka, kolonijska (16 dunajskih lot.)	0.5 d. funtov.
Pud, rusovski	29.250 d. funt.
Tunja, mornarska	20 d. cent.
Unča, dunajska	2 d. lot.
" teržaška	8 d. lot.

Denarji, novi in stari.

Po novejših cesarskih postavah se morajo vse plačila šteti po novem avstrijskem denarji. Iz 1 novega funta srebra se kuje 30 zveznih tolarjev, in po 45 avstrijskih goldinarjev, iz novega funta zlata pa se kuje po 50 zveznih kron, in po 100 volkron. Veljava srebernega denarja je stanovitna, veljava zlatega pa ptujega denarja se ravna po kupčijski ceni.

Avstrijski postavni denarji.

S r e b e r n i.

Veliki zvezni tolar	3 fl. — kr.
Mali zvezni tolar	1 " 50 "
Goldinarski tolar	2 " — "

Goldinar, zlatnik ali forint	1 fl. — kr.
Petica ali četertnik (4 na 1 fl.)	— " 25 "
Desetica (10 na 1 fl.)	— " 10 "
Peterka (20 na 1 fl.)	— " 5 "

Kupreni.

Groš ali trojka . . .	— fl. 3 kr.
Krajcar ali sold (100 na 1 fl.)	— " 1 "
Polkrajcar ali polsold. —	" 0.5 "

Papirnati.

Bankovci po 1 fl., 5 fl., 10 fl., 100 fl. in 1000 fl.	
--	--

Razmera starih in novih denarjev.

100 fl. konvencijnih	105 fl. — kr.
100 " dun. veljave	42 " — "
100 " renskih .	87.50 " — "
100 lir avstrijskih	35 " — "

Stari avstrijski denarji.

Sreberni.

Dvogoldinarski tolar in avstrijan. skudo	2 fl. 10 kr.
Goldinar, polskudo .	1 " 5 "
Dvajsetica, nova, in avstrijan. lira . . .	— " 35 "
" stara	— " 34 "
Desetica, pollira . . .	— " 17 "
Peterka, četertlira . .	— " 8.5 "
Šestica, nova	— " 10 "
Groš, sreberni	— " 5 "
Križavec	2 " 30 "
Polkrižavec	1 " 12 "
Četertkrižavec	— " 55 "

Kupreni.

Krajcar	1.5 kr.
Polkrajcar	0.5 "

Drugi denarji.

Zlati.

Krona, zlata nova .	13 fl. 50 kr.
Polkrona	6 " 75 "
Cekin ali dukat, av- strijski	4 " 72.5 "
Suverendor ali so- vran avstrijski	14 " — "
Friderikdor, pruski	7 " 70 "
Imperial, ruski . . .	8 " 1.5 "
Nápoleondor, fran- coski(20 frankov)	8 " — "
Suverendor, angle- ški	10 " — "

Sreberni.

Frank, francoski . . .	— fl. 40 kr.
Funt šterlingov, an- gleški	10 " — "
Goldinar, južnonem- ški	— " 86.9 "
Lira, italijanska . . .	— " 40 "
Rubelj, ruski	1 " 61 "
Skudo, rimski	2 " 13.5 "
Tolar, za 5 frankov	2 " — "
" za 5 lir ital.	2 " — "

Pri premenjevanji starega in novega denarja sploh velja vodilo :

4 stari krajcarji dajo 7 novih; 20 starih goldinarjev da 21 novih; in 1 star goldinar da 1 gld. 5 kr. novega denarja.

Stari krajcarji se lahko premenijo v nove, če se k številu starih pridene polovica in še četertina tistega števila. Na pr. 20 kr.; k 20 polovica 10, in še četertina 5, je to 35 n. kr.

Stari goldinarji se premenijo v nove, če se k številu starih prišteje po 5 odstotka ali percentov; na pr. 100 fl. da 105 n. fl.

Denar dunajske veljave se lahko premeni naj poprej v konvencijnega (250 fl. dun. velj. da 100 fl. konv.), po tem v novega.

Premenjava starega avstr. denarja v novega.

Stari denar		Novi denar		Stari denar		Novi denar	
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
—	1/4	—	0·43	—	42	—	73·5
—	1/2	—	0·87	—	43	—	75·25
—	3/4	—	1·31	—	44	—	77
—	1	—	1·75	—	45	—	78·75
—	2	—	3·5	—	46	—	80·5
—	3	—	5·25	—	47	—	82·25
—	4	—	7	—	48	—	84
—	5	—	8·75	—	49	—	85·75
—	6	—	10·5	—	50	—	87·5
—	7	—	12·25	—	51	—	89·25
—	8	—	14	—	52	—	91
—	9	—	15·75	—	53	—	92·75
—	10	—	17·5	—	54	—	94·5
—	11	—	19·25	—	55	—	96·25
—	12	—	21	—	56	—	98
—	13	—	22·75	—	57	—	99·75
—	14	—	24·5	—	58	1	1·5
—	15	—	26·25	—	59	1	3·25
—	16	—	28	1	—	1	5
—	17	—	29·75	2	—	2	10
—	18	—	31·5	3	—	3	15
—	19	—	33·25	4	—	4	20
—	20	—	35	5	—	5	25
—	21	—	36·75	6	—	6	30
—	22	—	38·5	7	—	7	35
—	23	—	40·25	8	—	8	40
—	24	—	42	9	—	9	45
—	25	—	43·75	10	—	10	50
—	26	—	45·5	11	—	11	55
—	27	—	47·25	12	—	12	60
—	28	—	49	13	—	13	65
—	29	—	50·75	14	—	14	70
—	30	—	52·5	15	—	15	75
—	31	—	54·25	16	—	16	80
—	32	—	56	17	—	17	85
—	33	—	57·75	18	—	18	90
—	34	—	59·5	19	—	19	95
—	35	—	61·25	20	—	21	—
—	36	—	63	21	—	22	5
—	37	—	64·75	22	—	23	10
—	38	—	66·5	23	—	24	15
—	39	—	68·25	24	—	25	20
—	40	—	70	25	—	26	25
—	41	—	71·75	26	—	27	30

Stari denar		Novi denar		Stari denar		Novi denar	
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
27	—	28	35	73	—	76	65
28	—	29	40	74	—	77	70
29	—	30	45	75	—	78	75
30	—	31	50	76	—	79	80
31	—	32	55	77	—	80	85
32	—	33	60	78	—	81	90
33	—	34	65	79	—	82	95
34	—	35	70	80	—	84	—
35	—	36	75	81	—	85	5
36	—	37	80	82	—	86	10
37	—	38	85	83	—	87	15
38	—	39	90	84	—	88	20
39	—	40	95	85	—	89	25
40	—	42	—	86	—	90	30
41	—	43	5	87	—	91	35
42	—	44	10	88	—	92	40
43	—	45	15	89	—	93	45
44	—	46	20	90	—	94	50
45	—	47	25	91	—	95	55
46	—	48	30	92	—	96	60
47	—	49	35	93	—	97	65
48	—	50	40	94	—	98	70
49	—	51	45	95	—	99	75
50	—	52	50	96	—	100	80
51	—	53	55	97	—	101	85
52	—	54	60	98	—	102	90
53	—	55	65	99	—	103	95
54	—	56	70	100	—	105	—
55	—	57	75	200	—	210	—
56	—	58	80	300	—	315	—
57	—	59	85	400	—	420	—
58	—	60	90	500	—	525	—
59	—	61	95	600	—	630	—
60	—	63	—	700	—	735	—
61	—	64	5	800	—	840	—
62	—	65	10	900	—	945	—
63	—	66	15	1000	—	1050	—
64	—	67	20	2000	—	2100	—
65	—	68	25	3000	—	3150	—
66	—	69	30	4000	—	4200	—
67	—	70	35	5000	—	5250	—
68	—	71	40	6000	—	6300	—
69	—	72	45	7000	—	7350	—
70	—	73	50	8000	—	8400	—
71	—	74	55	9000	—	9450	—
72	—	75	60	10000	—	10500	—

Poštetev obrest ali interesov.

Kapital		na 1 leto		na 1 mesec		Kapital		na 1 leto		na 1 mesec	
fl.		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.		fl.	kr.	fl.	kr.
Po 1 od 100						Po 2¹/₂ od 100					
od	1	—	1	—	0·08	od	1	—	2·5	—	0·20
	2	—	2	—	0·16		2	—	5	—	0·41
	3	—	3	—	0·24		3	—	7·5	—	0·62
	4	—	4	—	0·33		4	—	10	—	0·83
	5	—	5	—	0·41		5	—	12·5	—	1·04
	6	—	6	—	0·49		6	—	15	—	1·24
	7	—	7	—	0·58		7	—	17·5	—	1·45
	8	—	8	—	0·66		8	—	20	—	1·66
	9	—	9	—	0·74		9	—	22·5	—	1·87
	10	—	10	—	0·83		10	—	25	—	2·08
	20	—	20	—	1·66		20	—	50	—	4·17
	30	—	30	—	2·49		30	—	75	—	6·25
	40	—	40	—	3·33		40	1	—	—	8·34
	50	—	50	—	4·16		50	1	25	—	10·43
	100	1	—	—	8·33		100	2	50	—	20·86
	200	2	—	—	16·66		200	5	—	—	41·73
	300	3	—	—	24·99		300	7	50	—	62·59
	400	4	—	—	33·33		400	10	—	—	83·45
	500	5	—	—	41·66		500	12	50	1	4·33
	1000	10	—	—	83·33		1000	25	—	2	8·66
Po 2 od 100						po 3 od 100					
od	1	—	2	—	0·16	od	1	—	3	—	0·25
	2	—	4	—	0·33		2	—	6	—	0·50
	3	—	6	—	0·49		3	—	9	—	0·75
	4	—	8	—	0·66		4	—	12	—	1·00
	5	—	10	—	0·83		5	—	15	—	1·25
	6	—	12	—	0·99		6	—	18	—	1·50
	7	—	14	—	1·16		7	—	21	—	1·75
	8	—	16	—	1·33		8	—	24	—	2·00
	9	—	18	—	1·49		9	—	27	—	2·25
	10	—	20	—	1·66		10	—	30	—	2·50
	20	—	40	—	3·33		20	—	60	—	5·00
	30	—	60	—	4·99		30	—	90	—	7·50
	40	—	80	—	6·66		40	1	20	—	10·00
	50	1	—	—	8·33		50	1	50	—	12·50
	100	2	—	—	16·66		100	3	—	—	25·00
	200	4	—	—	33·33		200	6	—	—	50·00
	300	6	—	—	49·99		300	9	—	—	75·00
	400	8	—	—	66·66		400	12	—	1	—
	500	10	—	—	83·33		500	15	—	1	25·00
	1000	20	—	1	66·66		1000	30	—	2	50·00

Poštetev obrest ali interesov.

Kapital		na 1 leto		na 1 mesec		Kapital		na 1 leto		na 1 mesec	
fl.		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.		fl.	kr.	fl.	kr.
po 3¹/₂ od 100						po 5 od 100					
od	1	—	3·5	—	0·29	od	1	—	5	—	0·41
	2	—	7	—	0·58		2	—	10	—	0·83
	3	—	10·5	—	0·87		3	—	15	—	1·24
	4	—	14	—	1·16		4	—	20	—	1·66
	5	—	17·5	—	1·45		5	—	25	—	2·08
	6	—	21	—	1·74		6	—	30	—	2·49
	7	—	24·5	—	2·04		7	—	35	—	2·91
	8	—	28	—	2·33		8	—	40	—	3·33
	9	—	31·5	—	2·62		9	—	45	—	3·74
	10	—	35	—	2·91		10	—	50	—	4·16
	20	—	70	—	5·83		20	1	—	—	9·33
	30	1	5	—	8·74		30	1	50	—	12·49
	40	1	40	—	11·66		40	2	—	—	16·66
	50	1	75	—	14·58		50	2	50	—	20·83
	100	3	50	—	29·16		100	5	—	—	41·66
	200	7	—	—	58·33		200	10	—	—	93·33
	300	10	50	—	87·94		300	15	—	1	24·99
	400	14	—	1	16·66		400	20	—	1	66·66
	500	17	50	1	45·83		500	25	—	2	8·33
	1000	35	—	2	91·66		1000	50	—	4	16·66
po 4 od 100						po 6 od 100					
od	1	—	4	—	0·33	od	1	—	6	—	0·5
	2	—	8	—	0·66		2	—	12	—	1
	3	—	12	—	0·99		3	—	18	—	1·5
	4	—	16	—	1·33		4	—	24	—	2
	5	—	20	—	1·66		5	—	30	—	2·5
	6	—	24	—	1·99		6	—	36	—	3
	7	—	28	—	2·33		7	—	42	—	3·5
	8	—	32	—	2·66		8	—	48	—	4
	9	—	36	—	2·99		9	—	54	—	4·5
	10	—	40	—	3·33		10	—	60	—	5
	20	—	80	—	6·66		20	1	20	—	10
	30	1	20	—	9·99		30	1	80	—	15
	40	1	60	—	13·33		40	2	40	—	20
	50	2	—	—	16·66		50	3	—	—	25
	100	4	—	—	33·33		100	6	—	—	50
	200	8	—	—	66·66		200	12	—	1	—
	300	12	—	1	—		300	18	—	1	50
	400	16	—	1	33·33		400	24	—	2	—
	500	20	—	1	66·66		500	30	—	2	50
	1000	40	—	3	33·33		1000	60	—	5	—

Sejmi, bližnji in daljni.

Na Krajskem.

- V *Ljubljani*, glavnem mestu, v 3. poned. po sv. 3 kraljih, v 1. poned. m. maja, v poned. po sv. Petru in Pavlu, po malem šmarnu, in po sv. Leopoldu; vsak sejem terpi ves teden.
- V *Bistrici*, na Pivki, v poned. po sv. Jurju, in po sv. Martinu.
- V *Bistrici*, v Bohinju, 24. jun. in 6. dec.
- Na *Blokah*, nad Ložem, v poned. po sv. imenu Jezusovem in 29. sept.
- Na *Bučki*, v Kerškem kant., 24. febr., 25. apr., v poned. pred kresom, v poned. pred sv. Mihielom in 11. nov.
- V *Cerkljah*, 17. jan., veliki petek, 16. avg. in 21. okt.
- V *Cerknici*, 24. febr., v 4. poned. po veliki noči, 26. jul. in 2. nov.
- V *Cermošnicah*, v Novomeškem kant., 12. marca, 24. jun. in v poned. po roženkr. nedelji.
- V *Cernem verhu*, nad Vipavo, 24. apr. in v poned. po mal. Šmarnu.
- V *Černomlju*, vsaki kvaterni torek, veliki torek, v torek po sv. Petru in Pavlu in po sv. Simonu in Judu.
- V *Česnicah*, v Berdskem kant., velikon. torek, 24. jun. in 28. okt.
- V *Dobernicah*, v Trebanskem kant., 21. apr., 4. maja in 7. jul.
- Na *Dobrovi*, 14. febr., veliki poned. in 29. avg.
- V *Dobu*, v Berdskem kant., 14. febr., 15. jun., 10. avg., 28. dec.
- V *Doljih*, v Mokronoškem kant., 20. jan., v 3. poned. po veliki-noči, v poned. pred sv. Lovrencem in 29. sept.
- V *Dolu*, v Berdskem kant., 26. marca in 5. avg.
- V *Gočah*, na Vipavskem, 30. nov.
- V št. *Gothardu*, v Berdskem kant., cvetni petek, 5. maja, 25. maja in 2. jul.
- V *Grahovem*, v Planinskem kant., 9. febr. in 17. apr.
- V *Hotedrašici*, v Planinskem kant., 10. okt. in 21. nov.
- V *Idrii*, veliko sredo, 16. maja, 15. okt. in 4. dec.
- V *Idrii spodnji* (pri fari), 3. maja, 17. avg., v poned. po roženkr. ned. in 11. nov.
- Na *Igu*, 27. febr., 20. marca, v 2. poned. po velikinoči, binkoštni četrtek, 10. avg. in 11. nov.
- V *Islakah* pri sv. Jurju, v Litijskem kant., 24. apr. in v poned. po sv. Tilnu.
- V št. *Jerneju*, v Kostanjevskem kant., v poned. po sv. Trojici, 24. avg. in v poned. po vernih dušah.
- Na *Jesenicah*, v Radoliškem kant., 22. jul. in 2. nov.
- V št. *Jurju*, pri Svibnem, v Radeškem kant., 24. apr. in 24. jun.
- V *Kamni gorici*, v Radoliškem kant., 10. avg. in 4. dec.
- V *Kamniku*, 20. jan., 12. marca, 9. jun., 24. avg., 15. okt. in 4. dec.
- Na *Kerki*, v Višenjskem kant., v poned. po sv. 3 kraljih, 16. maja, 5. jun. in v poned. po roženkr. ned.
- V *Kerškem*, 3. febr., pustni ponedeljek, 18. marca, 4. maja, 4. jun., 2. avg., v poned. po sv. Lukežu in 25. nov.

- V *Kočevarju*, 20. jan., 4. maja, 15. jun., 25. jul., 24. avg., 30. nov., 31. dec.
 V *Kostanjevici*, v poned. po tihi ned., po sv. Jakobu, po sv. Mihelu in kvat. poned. v adventu.
 V *Krajski gori*, v poned. pred žegnansko ned.
 V *Kranju*, 25. apr., 1. avg., 21. sept., 18. okt. in 11. nov.
 V *Krašnji*, v Berdskem kant., 5. avg. in 21. dec.
 V *Kropi*, v Radoljskem kant., 12. jul. in 6. nov.
 V št. *Lambertu*, v Litijskem kant., 14. febr., 22. maja in 17. sept.
 V *Lašičah*, v poned. pred sv. Matijem, v čet. pred binkošti, 21. jun. 9. sept. in 6. nov.
 V *Leskovcu*, pri Kerškem, v poned. pred sv. Jurjem in 14. avg.
 V *Litii*, v poned. po 4. nedelji v postu, 4. maja, v poned. po sv. Telesu, po sv. Mihelu in po sv. Miklavžu.
 V *Logatcu doljnem*, v Planinskem kant., 12. marca.
 V *Logatcu gornjem*, v petek po vnebohodu Krist., v poned. po roženkr. ned. in 13. dec.
 V *Loki*, 17. marca, 24. apr., binkoštni torek, 24. jul., 24. avg., 29. sept. in 25. nov.
 V *Ložu*, 4. maja, 16. avg. in 28. okt.
 V št. *Lovrencu*, v Trebanskem kant., 10. avg. in 23. nov.
 V *Lukovcu*, v Berdskem kant., 3. febr., 26. marca, 27. apr. in 9. sept.
 V *Matenji vasi*, v Postojanskem kant., 24. jun.
 V *Mengšu*, 9. febr., 17. marca, 25. maja, 29. sept., 6. nov. in 13. dec.
 V *Mettiki*, v torek po sv. 3 kraljih, po svečnici, po sv. Jožefu, po beli ned., po binkoštih, po sv. Marjeti, po velikem šmarnu, po sv. Mihelu, po sv. Martinu in po sv. Miklavžu.
 Na *Mirni*, v Trebanskem kant., 24. jun. in 3. nov.
 V *Mirni peči*, v Novomeškem kant., 20. marca, 31. maja, 30. jun., 29. sept. in 29. dec.
 V *Mokronogu*, v sab. pred tiho ned., v sab. pred sv. Jernejem, 28. okt. in 9. dec.
 V *Moravčah*, v Berdskem kant., 24. febr., veliki poned., 16. maja, 21. jun. in 11. nov.
 V *Motniku*, v Kamniškem kant., 12. febr., v 3. poned. v postu, 22. apr., 2. jun. in v sredo po roženkr. nedelji.
 V *Novem mestu*, v torek po sv. Antonu p., pred sv. Jurjem, po sv. Jerneju, po sv. Luku in po sv. Andreju.
 V *Planini*, 24. apr., 12. jul., 16. avg. in 30. nov.
 V *Polhovem gradcu*, v Verhniškem kant., v poned. pred tiho ned. in 13. jun.
 V *Podveljbu*, na Vipavskem, 25. maja in kvaterni četrtek v jeseni.
 V *Polšnjeku*, v Litijskem kant., v poned. po sv. Urhu.
 V *Postojni*, v poned. po vnebohodu Krist., 24. avg., 18. okt. in 3. dec.
 V *Radečah*, v 1. poned. v postu, v poned. pred sv. Jurjem, 28. jun., 1. sept., v poned. po sv. Martinu in 27. dec.
 V *Radohovi vasi*, v Višnjagorskem kant., 2. jan., pustni poned., v poned. pred sv. Urbanom in pred sv. Lukom.
 V *Radolici*, 12. marca, 24. apr., binkoštni torek, 26. jul., 28. okt., 13. dec.
 Na *Raki*, v Kerškem kant., kvaterno sab. v postu in 19. nov.

- V *Razdertem*, v Senožeškem kant., 14. febr. in 11. nov.
 V *Ratečah*, pri Krajski gori, v poned. po žegnanski ned.
 V *Ribnici*, 2. jan., v 2. poned. po veliki noči, 24. jun., v poned.
 po 2. avg. in 21. sept.
 V *Rovtah*, v Verhniškem kant., v poned. po tihi ned., 24. jun.,
 10. avg. in 29. sept.
 V št. *Rupertu*, v Mokronoškem kant., 16. avg. in v poned. pred s. Luk.
 V *Senožecah*, v binkoštni četert. in v poned. po kvat. nedelji v jeseni.
 Na *Skaručni*, v Kamniškem kant., 15. apr., 1. sept. in 28. okt.
 Na *Slancjem verhu*, v Mokronoškem kant., 4. jul.
 V *Slapjem*, na Vipavskem, veliki poned. in 22. nov.
 V *Soderšici*, v Ribniškem kant., v poned. pred sv. Gregorjem,
 22. jul. in 15. okt.
 V *Sorici*, v Loškem kant., 1. maja in 18. okt.
 V *Starem logu*, na Kočevskem, 13. apr.
 V *Starem tergu*, v Černomeljskem kant., 13. jun. in 1. okt.
 V *Šcibnem*, v Radeškem kant., 1. maja in 25. maja.
 V *Šmarji*, v Ljubljanskem kant., 16. maja.
 V *Šmartnem*, pri Liti, v poned. po sv. Jakobu in po sv. Martinu.
 V *Šturji*, na Vipavskem, 1. febr., v poned. po beli ned. in v sredo
 po roženkr. ned.
 V *Ternovem*, na Pivki, v poned. po sv. 3 kraljih, po sv. Petru
 in Pavlu in 19. okt.
 V *Teršišu* (pri sveti Trojici), v Mokronoškem kant., v poned. pred
 vnebohodom Krist., po sv. Trojici in 23. jun.
 V *Teršiču*, 18. marca, veliki četrtek, v poned. po sv. Trojici,
 30. nov. in 21. dec.
 V *Toplicah*, pri Novem mestu, 21. jan., v četrtek po sv. Matiju,
 po sv. Florijanu, pred vnebovzetjem Marije D. in po roženkr. ned.
 Na *Travi*, na Kočevskem, 1. maja, v poned. po sv. Urhu in 10. avg.
 Na *Trebelnem*, v Mokronoškem kant., v sab. po velikinoči.
 V *Trebnem*, 13. jun., 12. jul. in 16. avg.
 V *Turjaku*, v Laščanskem kant., 12. marca in 30. nov.
 Na *Uncu*, v Planinskem kant., 17. jan. in 1. poned. m. marca.
 Na *Vačah*, v Litijskem kant., v poned. po beli ned., v torek po
 sv. Trojici, 16. avg. in 30. nov.
 Na *Veliki loki*, v Trebanskem kant., 12. maja in 25. jul.
 Na *Verhniki*, v kvat. poned. v postu, velikonočni torek, v poned.
 pred vnebohodom Krist., po sv. Trojici, 25. jul., 6. nov. in 27. dec.
 V *Verhpolju*, na Vipavskem, 22. jan. in 9. jun.
 Na *Veseli gori*, v Mokronoškem kant., 12. marca in v sab. pred
 angeljsko ned.
 V št. *Vidu*, nad Blokami, v poned. po sv. Gregorju, po sv. Vidu
 in po sv. Jerneju.
 V št. *Vidu*, pri Zatičini, velikonočno sredo, binkoštni torek, 15.
 jun., v poned. po malem šmaru in po roženkr. ned.
 V št. *Vidu*, na Vipavskem, 14. marca, 15. jun. in 14. avg.
 V *Vipavi*, pustni poned., velikonočni torek, v poned. po angeljski
 ned. in 28. oktobra.

- V *Višnji gori*, vsaki poned. po kvaterni ned., veliki poned., 24. jun., 26. jul., 1. sept. in v poned. po vsih svetnikih.
 V *Zagorju*, za Savo, 9. febr., 12. maja, 30. jun., 2. nov., 31. dec.
 V *Zagorju*, na Pivki, 17. jan., vel. poned., binškoštni poned. in 11. nov.
 V *Zatičini*, v Višenjskem kant., veliki četrtek, v poned. po vnebohodu Krist., 20. avg. in 25. nov.
 V *Železnikih*, 17. jan., velikonočni torek, 10. avg. in 30. nov.
 V *Zireh*, v Iderskem kant., 17. jan., sredpostno in veliko sredo, 4. jul. in 21. okt.
 V *Zušembergu*, 3. febr., 12. marca, 24. apr., 9. jun., v dan po vnebohodu Krist., 14. sept., 28. okt. in 6. dec.

Na Štajarskem.

- V *Gradcu*, glavnem mestu, v 4. poned. v postu in 1. sept.; vsak sejem terpi tri tedne.
 V št. *Andražu*, pri Ptujem, 20. jan. in 30. nov.
 V *Arnožu*, v Lipniškem kant., 20. jan., cvetni petek in 24. sept.
 V *Arreču*, v Graškem okrogu, 24. febr., križev poned., 20. jul., 24. avg., v poned. po sv. Mihelu in 21. nov.
 Pri sv. *Barbari*, v Ptujskem kant., 20. marca, v velikonočni torek, 5. maja, 15. jun., v poned. po škapul. ned., 10. avg. in 29. sept.
 V *Bistrici slovenski*, 24. febr., 27. marca, 4. maja, 25. jul., 24. avg. in 29. sept.
 V *Brastorcah*, v Vranskem kant., v poned. po sv. Matiju, cvetni petek, križev sredo in v poned. pred sv. Matevžem.
 V *Breščah*, 14. febr., v poned. po sv. Florijanu, 13. jun., 10. avg., 6. nov. in kvat. sab. v adventu.
 V *Bruku*, poleg Mure, v 1. poned. v postu, binškoštni torek in 11. nov.
 V *Celju*, sredpostno sredo, 1. maja, 15. jun., 10. in 28. avg., 21. okt. in 30. nov.
 Pri sv. *Duhu*, v Ločah, v Konjiškem kant., velikon. torek in 13. jun.
 Pri sv. *Emi*, v Jelsőograškem kant., v binškoštni torek.
 Pri št. *Florjanu*, v Landsberskem kant., 4. maja, vsaki kvat. poned., veliki četrtek in 21. dec.
 V *Frauhajmu*, v Marburskem kant., 26. jul. in 21. sept.
 V *Firstenfeldu*, v Graškem okrogu, v 2. poned. po božiču, križev poned., 24. jun., 28. avg., v poned. pred vsemi sveti in pred sv. Miklavžem.
 V *Gomilici*, v Lipniškem kant., 25. jan., 30. jun. in 14. nov.
 V *Gomilskem*, v Vranskem kant., 4. dec.
 Na *Hajdini*, v Marburskem kant., 5. sab. po velikinoči, 1. maja in 30. avg.
 V *Hojcah*, v Marburskem kant., 23. apr.
 V št. *Ilu*, v Marburskem kant., 5. apr. in 4. sept.
 V *Ivnici*, v Graškem okrogu, cvetni petek, 23. apr., 22. jul. in 14. sept.
 V št. *Janšu*, v Marenberskem kant., 17. jan. in v poned. po sv. imenu Mariinem.
 V *Jarenini*, v Marburskem kant., 3. febr., veliki četrtek, križev poned., 10. avg., 16. avg. in v poned. po roženkranski nedelji.
 V *Judenburgu*, v petek po vnebohodu Krist. in 21. okt.
 V št. *Jurju*, v št. Lenartskem kant., 23. apr.

- V št. *Jurju*, v Marburskem kant., 23. apr. in 8. jul.
- V št. *Jurju*, pod Rifnikom v Celjskem kant., 12. marca, 23. apr., 4. maja, v poned. po sv. Trojici, 22. jun., po kvat. ned. v jeseni in 28. okt.
- V *Konjicah*, veliki četrtek, v poned. po sv. Jurju, križovo sredo, 24. jun., 31. jul., v poned. po sv. Mihelu in 3. nov.
- V *Kostrivnici*, v Rogoškem kant., 10. marca, 25. apr., 15. jun., 30. jul.
- V *Kozjem*, 16. apr., 25. jul. in 7. sept.
- Pri sv. *Križu*, v Lutenerskem kant., 26. jul.
- Na *Laškem*, 24. febr., veliki četrtek, 23. apr., binkoštni torek, 24. jun., 21. sept., 11. nov. in 21. dec.
- V *Lambahu*, v Marburskem kant., 15. jun. in 16. avg.
- V *Lembergu*, v Jelsograškem kant., v 4. poned. v postu, cvetni petek, 12. apr., v poned. po sv. Urhu in 5. avg.
- V *Landsbergu*, v Graškem okrogu, 2. nov.
- V št. *Lenartu*, v slov. goricah, v poned. po beli ned., 24. jun., 2. avg. in 6. nov.
- V *Lipnici*, v Graškem okrogu, v poned. po svečnici, 1. maja, 25. jul. in 11. nov.
- V *Ljubnem*, na gornjem Štaj., 25. jul. in 30. nov.
- Na *Ljubnem*, v Gornjograškem kant., 1. maja in 19. nov.
- V *Loki*, v Laškem kant., 22. maja, v poned. po sv. imenu Mariinem.
- V št. *Lovrencu*, na Ptujskem polju, 10. avg. in 29. sept.
- V št. *Lovrencu*, v pušavi, v Marburskem kant., 4. maja in 10. avg.
- V *Lučah*, v Arveškem kant., velikonočni in binkoštni torek, 10. avg., 21. sept. in 6. dec.
- V *Lutenbergu*, velikonočni in vsaki kvat. torek.
- Pri sv. *Magdalen*, pri Marburgu, 22. jul.
- V *Marburgu*, v sab. pred svečnico, 4. jul. in v sab. po sv. Luka.
- V *Marenbergu*, v 4. poned. po božicu, cvetni poned., binkoštni torek, 29. sept. in 11. nov.
- V *Mariinem Celju*, na gornjem Štaj., v petek po vnebohodu Krist. in 16. avg.
- Pri sv. *Marjeti*, v Ptujskem kant., 20. jul.
- Pri *Materi Božji*, v pušavi, v Marburskem kant., v poned. po velikem šmarnu.
- V *Mozirju*, v Gornjograškem kant., 5. apr., 15. jun., v poned. pred malem šmarnom, 16. avg. in 18. okt.
- V *Mureku*, 16. marca, 16. maja, 14. avg., 29. sept. in 6. dec.
- Pri *Novi cerkvi*, v Celjskem kant., 10. avg.
- Pri *Novi štifti*, v Ptujskem kant., 18. marca, velikonočni torek, in 2. jul.
- V *Olimju*, v Kozjanskem kant., 22. maja, v poned. pred binkošti in 30. jun.
- V *Ormuču*, cvetni petek, v poned. po s. Jakobu in 11. nov.
- Pri sv. *Petru*, pod sv. gorami, v Kozjanskem kant., 7. sept.
- Na *Pilstanju*, v Kozjanskem kant., 9. jun., 16. avg. in 29. sept.
- Na *Planini*, v Kozjanskem kant., 1. marca, 12. maja, 15. jun., 13. jul., 15. okt. in 3. dec.
- Podsredo*, v Kozjanskem kant., v tiho saboto, 3. maja, v binkoštao sab., 24. jun., 21. sept. in 19. nov.

- Podčetertkom*, v Kozjanskem kant., 16. marca, velikonočni torek, 10. avg. in 21. nov.
- Na *Polju*, v Kozjanskem kant., 8. maja in 4. dec.
- V *Ptuj*, 23. apr., 5. avg., in 25. nov.
- V *Radgoni*, v Graškem okrogu, 14 dni pred pustom, binkoštni torek, 10. avg. in 15. nov.
- V *Rajhenbergu*, v Sévniškem kant., veliki četrtek, v poned. pred binkošti, v poned. po sv. Telesu in 30. jun.
- V *Rogatecu*, 24. febr., 21. marca, v poned. po beli nedelji, križev poned., 25. maja, 13. jun., 12. jul., 24. avg., 14. sept. in 30. nov.
- V št. *Rupertu*, v št. Lenartskem kant., 24. sept.
- V *Rušah*, v Marburskem kant., v poned., četrtek in saboto po malem šmaru.
- V *Selnici*, v Marburskem kant., veliki poned., 3. maja in 6. nov.
- V *Sernici*, na Savi, 14. febr., cvetni poned., velikonočno sredo in 22. jun.
- V *Slovenjemgradu*, 25. jan., v 4. in 6. saboto v postu, 12. maja, 10. avg. in 10. nov.
- V *spodnji Poljskavi*, v Bistriškem kant., 10. marca in 30. jun.
- V *Središču*, v Ormuškem kant., 14. febr., binkoštni torek in 24. avg.
- V *Scičini*, v Marburskem kant., 16. marca, 4. maja in 30. nov.
- V *Šetalih*, v Marburskem kant., 24. jun., 25. jul. in v poned. po velikem šmaru.
- V *Šmarji*, v Celjskem kant., v poned. po sv. 3 kraljih, v 3. poned. po velikinoči, v poned. po sv. imenu Mariinem in 4. dec.
- V *Šostanju*, velikon. torek, 22. jun., 12. jul. in 29. sept.
- V *Štrasu*, v Lipniškem kant., 26. marca, 24. jun. in 28. nov.
- V *Švambergu*, v Graškem okrogu, 12. marca, in 24. jun.
- Na *Teharjih*, v Celjskem kant., 21. jan., 26. marca, 12. maj. in 26. jul.
- Pri sv. *Trojici*, v št. Lenartskem kant., 4. maja, 28. maja, 16. avg., 28. avg. in 24. sept.
- V *Velenju*, v Šostanskem kant., 1. maja, križev poned. in 24. avg.
- V št. *Vidu*, v Ptujskem kant., 15. jun., 6. sept. in 6. nov.
- V *Vitanju*, v Konjiškem kant., sredpostno sredo, 25. maja in 20. jul.
- V *Vajniku*, v Celjskem kant., v poned. pred svečnico, po beli ned., 16. maja, 4. jul. in 18. okt.
- V *Vajtsbergu*, v Graškem okrogu, 1. torek v postu, velikonočni petek, 24. avg., 29. sept. in 28. okt.
- Na *Vranskem*, velikonočni torek in 2. sredo po velikinoči.
- V *Vildonu*, v Graškem okrogu, 24. febr., velikon. torek, 2. jul., 22. jul., 29. sept. in 25. nov.
- V *Zavcu*, v Celjskem kant., 14. febr., 29. avg. in 4. okt.

Na Koroškem.

- V *Celjorcu*, glavnem mestu, v poned. po sv. Janezu N. in po sv. Uršuli; vsak sejem 14 dni.
- V *Africu*, v Beljaškem kant., v tih čert., v poned. pred sv. Lukom in po sv. Katarini.

- V *Althofnu*, velikon. in binkošti. torek in v poned. po sv. Martinu.
 V št. *Andražu*, cvetni petek. 3. maja, 28. avg. in 30. nov.
 V *Beljaku*, v poned. po sv. 3 kraljih in po sv. Lovrencu.
 V *Blajbergu*, nemškem, v Beljaškem kant., 21. avg.
 V *Černi*, v Pliberskem kant., v poned. po sv. Florijanu in po sv. Jerneju.
 V *Doberli vasi*, v poned. pred sv. Lukom.
 V *Dravbergu*, doljnem, v št. Pavelskem kant., 21. sept.
 V *Dravbergu*, zgornjem, v Grajfenberskem kant., na pepelnico, v sredpostni petek, velikonočni torek, 4. maja, 14. in 28. jun., 9. in 24. nov.
 V *Eberstanju*, v torek pred cvetnico, pred binkošti, 29. sept. in 27. dec.
 V *Feldkirhnu*, v tergu, v poned. po znajd. sv. križa in 24. avg.
 V *Frešah*, 3 febr., 1. maja, 24. avg. in 28. okt.
 V *Gmindu*, v sab. po sv. treh kraljih, v 1. torek v postu, v poned. po malem šmaru, po sv. Luku in 25. nov.
 V *Gradišu*, v Freškem kant., v poned. po beli ned., po malem šmaru, po sv. Marjeti in 30. nov.
 V *Grajfenbergu*, 15. in 28. jun., 29. sept. in 25. nov.
 V *Gribinju*, v Velkovskem kant., v poned. po sv. Jožefu.
 V *Gutstanju*, v Pliberskem kant., 23. apr., 24. jun. in 21. okt.
 Pri sv. *Hemi*, na Kerki, 20. jan., bink. torek in 11. nov.
 V št. *Jakobu*, v Rožu, v poned. po malem šmaru.
 V *Kapli*, 1. maja, 2. jul. in 28. okt.
 V *Kotočah*, v Mavtenskem kant., 3. febr., v petek po vnebohodu Krist., 24. avg. in 2. poned. m. okt.
 V *Kutarčah*, v Althofenskem kant., pustni poned., 26. jul. in 21. okt.
 V *Labodi*, v št. Pavelskem kant., 12., marca, 4. maja, 24. avg. in 7. dec.
 V št. *Lenartu*, velikonočni in binkoštni torek, 10. avg. in 28. okt.
 V *Martnu*, 25. apr., v poned. pred s. Mihelem.
 V *Milštatn*, v sredo po sv. 3 kraljih, v 4. torek v postu, 23. apr., 18. okt. in kvat. sredo v adventu.
 V št. *Mohorju*, cvetni poned., v torek pred binkošti, in 28. okt.
 V *Mosirju*, v Celjovskem kant., 23. apr. in v poned. pred sv. Uršulo.
 V *Naborjetu*, v Trebiškem kant., v poned. pred vsemi svetniki.
 V *Paternionu*, v pustni poned., 8. jul., v poned. pred sv. Martinom in kvat. poned. v adventu.
 V št. *Pavlu*, 25. jan., velikon. in bink. torek in 29. sept.
 V *Pliberku*, 8. jun., 1. sept. in 6. nov.
 V *Podgorjah*, v Podklosterskem kant., binkoštni torek.
Podklostrom, 4. maja in v poned. po vseh svetih.
 V *Pontablu*, v Trebiškem kant., 30. jun. in 16. okt.
 V *Pusarnici*, v Špitalskem kant., veliki poned. in 29. sept.
 V *Rajhensfelsu*, v št. Lenartskem kant., 25. jul.
 V *Renvegu*, v Gmindskem kant., velikon. torek., 1. maja in kvat. četrtek v jeseni.
 V *Ročeku*, za Dravo, 29. sept.
 V *Saksenbergu*, v Špitalskem kant., 1. maja, 25. jul. in 28. okt.
 V *Špitalu*, v 4. poned. v postu in v poned. po sv. Martinu.

- V *Štrasbergu*, v poned. po sv. 3 kraljih, v 1. četrtek v postu
25. jul., 10. avg. in 6. dec.
Na *Trebišnu*, v 1. sab. m. aprila, 30. jun., 16. okt. in 1. sab.
m. okt.
V *Trebnem*, v Beljaškem kant., v poned. po sv. Matiju in po
povišanju sv. križa.
V *Velkovcu*, 27. marca in 6. dec.
V št. *Vidu*, v poned. po sv. imenu Jezusovem in 29. sept.;
vsaki semenj po 4 tedne.
V *Volfsbergu*, v poned. po sv. Telesu in 13. okt.; vsaki semenj
po 4 tedne.
V *Zgornji Beli*, v 3 poned. v postu, 21. sept. in 14. nov.

Na Primorskem.

- V *Terstu*, glavnem mestu, 1. do 20. avg., 2. do 9. nov.
V *Ajdovšini*, v s. Kriškem kant., 10. marca, križev petek, 24.
jun. in 15. okt.
V *Akvileji*, v Cervinjanskem kant., 26. do 28. marca, 11. do 13.
jul. in 19. do 21. dec.
V *Boljuncu*, v Koperskem kant., 1. sept.
V *Bovcu*, v Goriškem okrogu, 20. in 21. marca, 29. in 30. sept.
V *Brezovici*, v Kastelnovskem kant., 28. apr., 3. jul. in 17. okt.
Na *Bukovi*, v Cerkenskem kant., 1. maja in 29. sept.
V *Buljah*, v Istrii, 17. jan. in 8. sept.
V *Buzetu*, v Istrii, v poned. po sv. imenu Marije.
V *Cerkni*, v Goriškem okrogu, 24. febr. in 21. okt.
V *Červinjanu*, v Goriškem okrogu, v poned. po sv. Martinu, 3 dni.
V *Čubedu*, v Koperskem kant., 11. nov.
V *Čresu* (Cherso), 1. do 8. avg.
V *Dolini*, na Istrijanskem, 4. jul.
V *Drinu*, v Monfalkonskem kant., 24. jun.
V *Gorici*, 16. marca 8 dni, 24. maja 14 dni, 1. okt 8 dni in v
poned. po sv. Andreju 14 dni.
V *Gradiski*, 25. marca, 1. sept. in 25. okt.
V *Kačiču*, v Sežanskem kant., 25. maja in 9. sept.
V *Kanalu*, v Goriškem okrogu, v poned. pred sv. Martinom.
V *Karminu*, 25. jun. in 4. sept.; po 3 dni.
V *Kastvi*, v Volosčanskem kant., 22. maja, v poned. po roženkr.
ned. in 13. dec.
V *Kastelnovu*, v Istrii, 16. apr., 28. jun. in 27. nov.
V *Kerku* (Veglia), v Istrii, 10. avg.
V *Komenu*, v Goriškem okrogu, 20. marca in 12. nov.
V *Konskem*, v Karminskem kant., 25. apr. in 17. okt.
V *Kopru*, v Istrii, 21. sept. in 21. okt.
Pri sv. *Križu*, v Goriškem okrogu, v poned. po sv. Telesu in 14. sept.
V *Labinu* (Albona), 30. jun. in 7. okt.
V *Lokvi*, v Goriški okolici, veliki poned. in 9. nov.
V *Medeji*, v Karminskem kant., 13. jun.

- V *Monfalkonu*, 20. marca in 6. dec.; po 2 dni.
 V *Mosćenici*, na Istrijskem, 3. febr. in 29. nov.
 V *Muji*, na Istrijskem, 7., 8. in 9. okt.
 V *Novemgradu* (Cittanuova), 28. avg.
 V *Osoru* (Ossero), 1. jun.
 V *Pasji vasi*, v Koperskem kant., 9. maja.
 V *Paznu* (Pisino), v Istrii, 2. avg.
 V *Piranu*, v Istrii, 24. apr. in 15. sept.; po 2 dni.
 V *Poreču* (Parenzo), v Istrii, 21. nov.
 V *Poviru*, v Sežanskem kant., v poned. po sv. Antonu Pad. in po sv. Francišku Ksav.
 V *Ricmanjih*, v Koperskem kant., 20. marca.
 V *Ročinu*, v Kanalskem kant., 30. nov.
 V *Rovinju*, v Istrii, 11. do 20. nov.
 V *Sežani*, v Goriškem okrogu, 3. maja, 14. sept. in 12. vsacega mesca.
 V *Štjaku*, v Komenskem kant., 24. febr.
 V *Šmarji*, v s. Kriškem kant., 3. febr. in 22. nov.
 V *Stanjela*, v Komenskem kant., 7. jan.
 V *Tominu*, 15. apr., 21. sept. in v poned. po sv. Miklavžu.
 V *Turjaku*, v Monfalk. kant., 20. apr., 10. okt. in 9. dec.; po 2 dni.
 V *Vodnjanu*, 10. avg. in 13. dec.
 V *Voloskem*, v Istrii, 16. maja.
 V *Zlivji*, v Kastelnovskem kant., 15. apr. in 26. sept.
 V *Ziminu* (Gimino), v Istrii, 2. avg.

Na Horvaškem.

- V *Zagrebu*, glavnem mestu, cvetni četrtek, 26. apr., 3. jul., 21. avg., 29. okt. in 9. dec.
 V *Bakru*, v Reški županii, 13. jul., 2. nov. in 30. nov.
 V *Bosiljevem*, v Zagrebski žup., v torek pred bink., 26. jul. in 24. avg.
 V *Čakorcu*, v Varažd. žup., veliki poned., 30. jun., 2. avg. in 25. nov.
 V *Čubru*, v poned. po Bink., pred s. Jakobom in po malem šmarnu.
 V *Grobniku*, v Reški žup., 1. maja in v poned. po sv. Trojici.
 V *Joski*, v Zagrebski žup., binkoštni torek.
 V *Karlovcu*, 8. maja, 15. jun., 25. jul., 29. sept. in 21. dec.
 V *Klanjcu*, v Varažd. žup., v poned. po sv. 3 kraljih, pustni in veliki poned., v 4. poned. po veliki noči, 24. jun., 10. avg. in 9. sept.
 V *Krapini*, v Varažd. žup., 19. marca, 4. maja, 16. maja, 27. jun., v poned. po vnebohodu Krist. in po sv. imenu Mariinem, 29. sept., 11. nov. in 6. dec.
 V *Krišercu*, 20. jan., veliki poned., 3. maja, bink. torek, 27. jun., 2. avg., 14. sept., 18. okt., 11. nov. in v poned. pred božičem.
 V *Ogulinu*, v vojaški meji, bink. torek in 9. sept.; po tri dni.
 V *Ravnigori*, v Reški žup., 7. jan. in 15. okt.
 V *Reki*, 23. apr., 24. jun., 15. avg. in 1. sept.

- V *Samoboru*, v Zagrebski žup., 14. febr., 19. marca, veliki petek, 22. maja, 28. jul., 10. avg. in 21. dec.
 V *Severinu*, v Zagrebski žup., 24. jun. in 16. avg.
 V *Sisku*, v Zagrebski žup., v sredo po svečnici, veliki torek, 4. maja, v petek po vnebohodu Krist., 15. jul., 12. avg., 16. sept. in 19. nov.
 V *Šošicah*, v Žumberski voj. meji, 6. maja in 2. avg.
 V *Strigori*, v Varažd. žup., 19. marca, 22. jul., 30. sept. in 4. dec.
 V *Varaždinu*, 24. apr., 24. jun., 25. jul. in 5. nov.
 V *Verbovskem*, v Reški žup., v poned. po sv. Telesu in 11. nov.

Na Ogerskem tastran Donave.

- V *Šopronu* (Oedenburg), glavnem mestu, v 1. poned. v postu, 1. maja, 20. jul. in 19. nov.
 V *Belatincih*, v Zaladski županii, 20. jan., 24. febr., 25. apr., 15. jul. in 5. nov.
 V *Bogojnini*, v Zaladski žup., v petek po Krist. vnebohodu in v dan po angelih varh.
 V *Dobrovniku*, v Zaladski žup., v poned. po Krist. vnebohodu in po sv. Jakobu.
 V *Gisingu*, v Železni žup., veliki poned., 13. jul., 1. sept. in 6. dec.
 V št. *Gothardu*, v Železni žup., veliki petek, 1. maja, v poned. po sv. Trojici, 22. jul. in 18. okt.
 V *Kaniši*, veliki, v Zaladski žup., v poned. pred svečnico, po cvetnici, pred binkošti, pred vel. šmarnom, pred sv. Terezijo, pred adv. šmarnom.
 V *Kiseku* (Güns), v Železni žup., v petek po pepelnici, v poned. po sv. Telesu, pred sv. Jakobom, pred sv. Tilnom, pred sv. Ursulo in po 3. adv. ned.
 V *Lendavi*, doljni, Zaladski žup., 25. jan., 3. četrtek po pepelnici, v poned. po sv. Trojici, 28. okt. in v četrtek pred božičem.
 V *Pečuhu* (Fünfkirchen), v Baranjski žup., v poned. pred svečnico, pred binkošti, pred vel. šmarnom in pred sv. Katarino; po cel teden.
 V *Rakičanu*, v Železni žup., 16. avg.
 V *Suboti* (Olsniz), v Železni žup., 24. avg., 26. okt. in 6. dec.
 V *Subotišču* (Steinamanger), v Železni žup., v poned. po 2. predp. ned., 24. apr., v poned. po sv. Trojici, 9. sept. in 30. nov.
 V *Vespremu*, v Vespremski žup., 14. febr., 4. maja in 21. sept.
 V *Zalaegersegu*, v Zaladski žup., 14. febr., v poned. pred cvetnico, 1. maja, bink. torek, 22. jul., 9. sept., 28. okt., 30. nov. in 28. dec.

Na Beneškem.

- V *Benedkah*, glavnem mestu, o Kristusovem vnebohodu, 14 dni.
 Na *Beli* (Moggio), v Videmski delegaciji, 20. sept.
 V *Čevdatu* (Cividale), v Videmski del., zadnjo saboto vsacega mesca, 27. jul., 29. sept. in 10. nov.; po 3 dni.
 V št. *Danielu*, v Videmski del., 17. jan., 25. jun., 28. avg., v poned. po 2. ned. m. okt., 24. dec.

- V *Drencii*, v Videmski del., v poned. po s. Mohorji in 2. nov.
 V *Glemoni*, v Videmski del., 1 petek vsacega mesca, 3. febr. in 2. nov.
 V št. *Lenartu*, pod Altano, v Videmski del., 16. avg. in 6. nov.
 V *Osopu*, v Videmski del., 13. jul., in 22. okt.; po 3 dni.
 V *Padovi*, v Padovanski del., 10. do 20. jun., 7. do 21. okt.
 V *Palmi*, v Videmski del., 2. poned. vsacega mesca, 21. jul. in 2., 3. in 4. poned. m. okt.
 V št. *Petru*, v Videmski del., 30. jun.
 V *Pontebi*, v Videmski del., 9. sept.
 V *Rezii*, v Videmski del., 16. avg.
 V *Terčetu* (Tarcento), v Videmski del., 30. jun.
 V *Tolmecu*, v Videmski del., 18. marca in 14. sept.; po 3 dni.
 V *Trevizu*, v Treviški del., 15. okt., 5 dni.
 V *Vencu* (Venezona), v Videmski del., 30. nov. in 13. dec.
 V *Veroni*, v Veronski del., v poned. po beli ned., 4. okt.; po 14 dni.
 V *Vidmu*, v Furlaniji, 14. do 16. jan., 15. do 17. febr., 20. do 26. apr., 31. maja in 1. jun., 5. do 20. avg., 24. nov. do 3. dec.

Drugod v avstrijanskem cesarstvu.

- Na *Dunaju*, glavnem mestu vsega cesarstva, v poned. po 2. ned. za velikonočje in po sv. Tereziji; vsak po 14 dni.
 V *Bernu*, glavnem mestu na Moravskem, v poned. pred pepelnico, v 4. poned. po bink., v poned. pred malem šmarnom in po adv. šmarnu; po 14 dni.
 V *Bolsanu* (Botzen), na Tirolskem, 20. marca, 15. jun., 9. sept. in 30. nov.; vsak po 15 dni.
 V *Brašovu* (Kronstadt), na Erdeljskem, po sv. Tel. in po vseh svetih.
 V *Brodeh*, na Gališkem, v sredo pred sv. 3 kralji, 13. okt.
 V *Budi*, glavnem mestu na Ogerskem, 7. jan., 23. apr., 13. jul. in 29. sept.
 V *Debrecinu*, na Ogerskem, 17. jan., 24. apr., 10. avg. in 9. okt.
 V *Dubrovniku* (Ragusa), v Dalmaciji, 3. febr.
 V *Krakovu*, glavnem mestu v zah. Galiciji, 16. jan. in 6. jun.; po 14 dni.
 V *Levoru*, glavnem mestu v Galiciji, 21. jan., 24. maja in 12. okt.
 V *Lincu*, glavnem mestu v zgornji Avstriji, 1. poned. po velikinoci in 10. avg.; po 3 tedne.
 V *Oseku*, na Slavonskem, 20. jan., 24. apr., 20. jul. in 18. okt.
 V *Pestu*, na Ogerskem, 19. marca, 8. jun., 29. avg. in 15. nov.; po 14 dni.
 V *Pragi*, glavnem mestu na Češkem, sred posta, 28. sept., po 3 tedne.
 V *Solnemgradu* (Salzburg), glavnem mestu na Solnogr., v saboto pred pustno ned. in 21. sept.
 V *Temišvaru*, glavnem mestu v Banatu, v poned. po 2. postni ned. in pred sv. Mihelom.
 V *Zadru* (Zara), glavnem mestu v Dalmaciji, 8. okt.; 8 dni.
 V *Zemunu*, v Serbski voj. mej., 25. febr.
- Opomba.** Sejmi, ki zadenejo v nedeljo ali zapovedani praznik, se obhajajo sledeči dan.

Zakonski zadržki.

Po novem konkordatu, ki je bil 18. avgusta 1855 sklenjen med papežem Pijem IX. in cesarjem Francom Jožefom I., imajo tudi za državno postavu moč vsi tisti zakonski zadržki, kateri po cerkveni postavi zakon delajo neveljaven ali nedopušen, so tedaj razvezni ali oviravni.

I. Razvezni zakonski zadržki.

1. Pomankanje dušne zmožnosti za privoljenje. Brezumni, nori, otroci, in sploh vsi, kateri ne morejo dati privoljenja po natori te reči, ne morejo zakona sklepati.

2. Pomota v osebi. Zakon brani pomoto, ki se tiče osebe prihodnjega zakonskega družeta, ali se povrača na pomoto v osebi.

3. Pomota o sužnjem stanu. Ko bi se prost zaročil z sužnjim, ki ga šteje za prostege, je zakon neveljaven.

4. Telesna nezmožnost za opravljanje zakonske dolžnosti. Taka zadržuje zakon, ako je bila poprej, in se ne da ozdraviti.

5. Nedoraslost. Moške osebe, ki štirinajst, in ženske, ki dvanajst let niso dopolnile, niso zmožne za zakon.

6. Sila ali strah. Privoljenje, v katero bi bil kdo po velikem neogibljivem zlegu in po krivici primoran, ni zadosti k zakonu.

7. Rop neveste. Ženska, ki je bila ugrabljena zavoljo zakona, ne more skleniti zakona s svojim roparjem, dokler je v njegovi oblasti.

8. Zakonska vez. Taka dela tiste, ki so z njo zavezani, nezmožne za drugi zakon.

9. Duhovno posvečenje in slovesna obljuba. Duhovni, ki so prejeli višje posvečenje, in redovne osebe, ki so storile slovesne obljube, ne morejo zakona sklepati.

10. Različnost vere med keršenimi in nekeršenimi. Med keršenikom in takim, kateri ni prejel svetega kersta, zakon ne more obstati.

11. Sorodstvo ali zlahta. Kteri so si v ravni versti, ali pa v četertem ali v bližnjim kolenu stranske verste v rodu, ne morejo med seboj sklepati veljavnega zakona; naj sorodstvo izhaja iz zakonske ali nezakonske združbe, ne dela razločka.

<i>Sorodstvo v ravni versti.</i>			<i>Sorodstvo v stranski versti.</i>		
Deblo:	oče	mati	Deblo:	oče	mati
I. rod:	sin	hči	I. rod:	brat	sestra
II. „	vnuk	vnukinja	II. „	bratranec	sestričina
III. „	prevnuk	prevnukinja	III. „	prebratranec	presestričina
IV. „	preprevnuk	preprevnukinja	IV. „	preprebratranec	prepresestričina.

12. Duhovno sorodstvo. Tako izhaja po sv. kerstu in po sv. birmi, razvezuje zakon med delivcom zakramenta in keršencem ali birmancom in tistega starši, tudi med botrom ali botro in keršencem ali birmancom, in tistega starši.

13. Deržavljansko sorodstvo. Popolno posinovljenje zaderžuje zakon med posinovljavcom in posinovljencom, tudi zakon enega z ženo ali mlajši družega, dokler so v očetovski oblasti.

14. Svaštvo ali švagerstvo po dopušeni združbi. Izveršen zakon med enim delom in sorodniki družega dela do četertega rodu, napravlja svaštvo, ki zakon zaderžuje med tistima.

15. Svaštvo po nedopušeni združbi. Taka, zunaj zakona izveršena, razdira zakon med enim delom in sorodniki družega dela v prvem in drugem kolenu.

16. Pravica očitne spodobnosti. Poterjen zakon, pa neizveršen, zakonskemu, ki družega preživi, ali ostane med svetom, jemlje zmožnost, zakon sklepati s sorodniki družega dela do četertega kolena; enak zaderžek dela tudi neveljavno sklenjen in neizveršen zakon; zaroka veljavno in nepogojno storjena brani, da en zaročenec ne more zakona sklepati s sorodniki družega v prvem kolenu.

17. Prešeštvo. Ta pregreha brani zakon med krivima osebama, če ste si že poprej dale obljubo za zvezo, ko je bil drugi zakonski še živ.

18. Uboj zakonskega družeta. Ta pregreha brani zakon med krivim zakonskim in osebo, s katero se je pomenil za doveršenje hudodelstva.

19. **Skrivajnost poroke.** Za veljavnost zakona je treba, da zaročenca svoje privoljenje izrečeta pred lastnim duhovnim pastirjem enega ali drugega dela, ali pred drugim duhovnom po njem pooblastenim, in pred dvema pričama.

20. **Pogoja pristavljena.** Privoljenje v zakon, ki je dano s pogojo, da zakonu obstanek le po izpolnjeni pogoji.

II. Oviravni zakonski zadržki.

1. **Zaroka ali obljava zakona.** Dokler zaroka velja, dela nedopušen zakon, ki ga eden zaročencov sklene s tretjo osebo.

2. **Neslovesna obljava.** Neslovesna obljava pokoršine, ubožstva in čistosti v kaceem duhovnem društvu, tudi neslovesna obljava vedne čistosti, ali prestopa v duhovski ali miniški stan, ne da sklepati dopušenega zakona.

3. **Prepovedani čas.** Od prve adventne nedelje do godu razglasenja Gospodovega, in od pepelnične srede do bele nedelje je prepovedano ženitev obhajati.

4. **Oklic zakona.** Dokler oklic ni, kakor gre, za tri pota opravljen, ni dopušeno zakona sklepati.

5. **Različnost vere med katoličanom in nekatoličanom.** Katoliška cerkev odvrtačuje svoje otroke od sklepanja zakonov z odpadniki ali nekatoličani.

6. **Cerkvena prepoved.** Iz tehtnih vzrokov zamorejo škofje prepovedati sklenitev kacega zakona, dokler prepoved ni odnehana, zakon ni dopušen.

7. **Privoljenje staršev.** Zakoni, v ktere bi starši iz pravičnih vzrokov ne privolili, niso dopušeni.

8. **Deržavna prepoved.** Keršanski deržavljan ne sme v nemar pušati postav, ki jih cesarska vlada daje zastran maloletnih, vojaških, ptujih in drugač zadetih oseb, ali zastran oglasa pri politični gosposki ali višji vrednii.

9. **Poduk v veri.** K poroki se ne smejo dopušati taki, kateri poglavitnih resnic keršanske vere ne znajo.

10. **Prejema svetih zakramentov.** Spodobno je, da ženin in nevesta, preden se zvežeta vpričo cerkve, v sv. pokori očistita svoje serce, in vredno prejmeta sv. rešnje Telo.

O g l e d p o s v e t u.

Snova nebesnih teles.

Za zemljo, na kateri stanujemo, je po preiskovanji in pregledovanji mogoče spoznati, iz kakošnih tvarin da je sestavljena. Razne lege kamenja, deloma iz prvotne tekoče tvarine vsterjene, deloma iz poveršnih vod vsedene, deloma v znotranji zemeljski vročini zvarjene, in pred ali potlej proti verhu izrinjene, delajo zemeljsko poveršje; znotranja zemeljska sredina se kaže, da je še sedanji čas v vročem tekočem stanu. Drugač je s telesi, ki plavajo v nezmernih nebesnih daljavah; s prostim očesom se malo da soditi v njihovi posebni lastni, daljnovidni pomagajo jih bližje pregledovati, in primerjanje z naravo naše zemlje uči njihovo naredbo bolje razločiti.

Pri popisovanji svetlih teles na nebesu gre prvo mesto solncu, ki vodi krog sebe mnogo družih nebesnih teles, zemljo in druge planete s kometi vred, ter vsem daje svetlobo in gorkoto.

Solnce se nam kaže kot silno svetla ognjena krogla, tako da s prostim očesom ne moremo v tisto gledati, če ne bi naš vid oslepel. Kar se tiče solnčne velikosti, se tista kaže na videz malo bolj obilna kot lunina; to dela velika solnčna daljava od nas, ki sega od 20,334.825 do 21,030.055 milj. Prav za prav pa je solnčna velikost tolika, kot 1,409.725 zemelj skupaj; vendar njegove tvarine ali mase je le toliko, kot 359.551 zemelj, ker je le za četrti del toliko gosta kot zemeljska.

Po raznem preiskovanji zvezdoznancov je solnčno telo samo na sebi temno; iz kakošnih delov pa da je posebej sestavljeno, to se ne da razločiti. Dalje pa je gotovo, da ima solnce ob verhu trojno ogrinjalo; kadar solnce gledamo, ne vidimo njegovega telesa samega na sebi, temuč ravno le njegove

ogrinjala. Naj bolj znotraj se kaže parno ogrinjalo, ki je podobno gosti megli; tisto sega za 80 milj visoko od solnca, in se verhi zbira v oblake. Nad tem parnim ogrinjalom plava svetlo ogrinjalo; to je podobno bolj lahki megli, ki pa daje luč od sebe, in je močno premakljiva.

Na solncu se večkrat vidijo maroge, ki so bolj ali manj temne, in so včasih zelo velike; te maroge se delajo po tem, če se solnčno ogrinjalo tanjša ali terga.

Kjer je svetlo ogrinjalo bolj tanko, se kažejo sive maroge; kjer pa se tisto, ali zraven tudi se parno ogrinjalo preterga, se kažejo črne maroge; skozi line znotranjega ogrinjala se zamore viditi do temnega solnčnega telesa. Zraven temnih marog se pa na solncu tudi kažejo večje svetlobe, ki se zovejo solnčne bakle; take se vidijo ondi, kjer se svetla megla bolj zgosti ali v oblak skupaj stlači.

Razun parnega in svetlega ogrinjala se na solncu da pa še tretje spoznati, oblačno ogrinjalo, ki je zraku naše zemlje podobno. To ogrinjalo dela, da se solnčna krogla ob kraju ne vidi tako svetla kot ob sredi; o solnčnem pomraku pa ravno tisto ostaja kot belo svetel obrobek ob temni lunini krogli, ki stoji pred solncem.

Med planeti je Merkur solncu naj bližji. Tisti je v številu večjih planetov naj manjši, tako da bi 17 Merkurjevih krogel skupaj se snidlo z velikostjo naše zemlje. Pa njegova tvarina je toliko bolj gosta, da bi 14 Merkurjevih krogel skupaj doseglo velikost naše zemlje. Ta planet je tudi z nekim zrakom obdan kot naša zemlja; kažejo se tudi bolj temne maroge na njegovi razsvetljeni strani. Sploh pa se Merkurjeva krogla po daljnovidih ne kaže vsaki čas vsa razsvetljena, temuč ima spremembe, kot luna naše zemlje.

Naj bolj svetla med planeti je Venera, ki se na zjutranjem nebesu kaže kot danica ali juternica, na večernem pa kot večernica. Venera tudi ne kaže vsaki čas vsega kroga razsvetljenega, temuč razodeva spremene v svoji svetlobi kot luna; ravno za tega voljo in pa zastran svoje razne daljave od nas njeni svit ni vsaki čas enako lep. Njena velikost je le za malo,

za dvajseti del, manjša memo naše zemlje; njena tvarina je le malo manj gosta kot zemeljska, in po njenem poveršji se razprostira nekakošen tenek zrak.

Zemlja, na kateri stanuje človeški rod, je tretji zmed večjih planetov po versti od solnca. Zemeljska krogla je na dveh koncih, na tečajih, nekoliko bolj plošnata, tako da ima podobo pomorancino; njeni premernik ob ravniku znaša 1718 milj, njena os pa le 1713 milj. Ker solnčni žarki zemlje ne zadevajo na ravnost na vsakem kraji, zatoraj tista tudi nima povsod enake gorkote; na tečajih je večer led, ob ravniku pa vedno silna toplota, in le vmes je zmerno zračeje. Kakošna da je znotranja snova naše zemlje, je bilo že spredaj omenjeno. Po verhu zemlje pa se razprostira zrak, sestavljen iz kiselca, vogljenca in gnjilca; tisti pomaga k obstanku vsacega življenja na zemlji, bodi si za rastline ali za živali. Zrak se steguje 9 do 10 milj nad zemljo, in je toliko tanši kolikor višji.

Na nebesu razun solnca zlasti luna naše oči nase vabi; ona prijazno razsvetljuje temne noči, napravlja odtok in pritok na morji, in dela tudi spremembe o vremenih, dasiravno ta reč še ni zadosti določena. Luna se očem ne kaže vselej enako velika, ker nam ni vsaki čas enako blizo; naj bližje nam je 48.961 milj, naj dalje pa 54.644 milj. Njena prava velikost pa sama na sebi je veliko manjša memo naše zemlje; 50 luninih krogel skupaj bi še le zneslo zemeljsko velikost. Lunine tvarine ali mase pa je v primeri še veliko manj, ker je manj gosta; 88 luninih krogel bi imelo toliko tvarine v sebi, kakor naša zemlja. Lunina obla ni popolnoma okrogla, temuč je na dvojo stran plošnata, in sicer na tečajih nekoliko več, na ravniku tudi pa malo.

Že s prostim očesom se na razsvetljeni luni dajo bolj svetli in bolj temni kraji razločiti; priprosti ljudje pravijo tedaj, da se kovač v luni vidi. Z daljnovidi pa se doseže razgled na luni, da se ga ni mogoče kmalo nasititi. Razločijo se hribje po samem in v dolzih verstah, ravno kakor na zemlji; mnogo hribov je podobno krogu, ki ima ob kraji visok svitel rob, na sredi pa globok temen brezen, iz kterega mnogokrat zopet manjši hrib moli; vmes se dalje kažejo

svitli robovi nasipom podobni, ki se na ravnost in daleč stegujejo od hriba do hriba. Lunine gore so deloma silno visoke; zvezdoznanci to visokost zamerajo meriti po senci, ki se kaže za gorami. Po takem so našli, da je na luni 39 gor večjih kot najvišji evropejski hrib Montblank ali Bela gora v Savoiji, namreč 14.700 čevljev; dve najvišje gore na južnem koncu ste 24000 čevljev, to je za 1 miljo visoke, tedaj le 5000 čevljev nižje kot najvišja gora na zemlji, namreč Gavrisankar v Indii.

Razun bolj svetlih višav se na luni razločijo tudi mnoge in široke nižave, ki se kažejo bolj motno razsvetljene. Iz perva so zvezdoznanci menili, da so ti kraji široke morja, kakoršne ima naša zemlja; pozneje pa so spoznali, da so le suhe planjave, ker na luni ni vode, tudi ne zraka, to je drugač kot na naši zemlji. Ko bi bilo na luni kaj vode, bi se mogle kazati tudi megle in oblaki; ko bi bilo ondi kaj zraka, bi ob kraji svetloba mogla biti kaj spremenjena, kaj bolj motna. Vender nič takega ni znati, in ves razgled polne ali ne polne lune je čez in čez enako čisto in jasno svetel; po takem ima luna na svojem poveršji dosti drugačno podobo kot naša zemlja, in če bi bile na njej kake žive stvari, bi njihovo življenje moglo drugačno biti memo našega.

Med velikimi planeti je za našo zemljo na vrsti Mart, ki se prostemu očesu kaže bolj v rudeči luči; ne vidi se nam vselej v enaki svetlobi, ker na svoji poti v časih zemlji pride na 8 mil. milj blizo, zopet pa v časih do 55 mil. milj daleč. Prav za prav je Mart toliko manjši od zemlje, da bi 7 njegovih krogel še le z zemljo se merilo; njegova tvarina ali masa pa je le malo manj gosta kot zemeljska. Martova krogla je na tečajih nekoliko plošnata; njegovo poveršje pa po daljnovidih kaže bolj svetle in bolj temne maroge; med temi marogami ste dve na tečajih posebno svetle, in v časih večje v časih manjše. Iz raznih prikazen sodijo zvezdoznanci, da na Martu mora biti voda in zrak; tiste svetle maroge na tečajih pa štejejo za sneg in led, ravno tako kot so tečaji naše zemlje v večnem ledu.

Za Martom se nahaja cela množica malih plane-

tov, ali asteroidov, kakor jih zvezdoznanci tudi imenujejo. Do leta 1801 se za nobenega tistih ni vedilo, po tem so bili do l. 1807 štirje znajdeni, Cerera, Palada, Junona in Vesta; dalje pa so do l. 1845 zopet najdbe zastale, od tega časa pa so zvezdoznanci toliko znašli, da se zdaj vé za 71 malih planetov med Martom in Jupitrom, za 2 se hoče vediti med Venero in Martom, in za 1 celo med solncem in Merkurjem. Ti mali planeti so celo majhine velikosti, kolikor se je do slej zamoglo spoznati; zatoraj se dajo le po daljnovidih gledati, in še tako ne lahko, samo Cerera je v časih prostemu očesu vidna. Ker so vsi mali planeti toliko majhini, in ker so si njih pota na nebesu sploh zelo blizo skupaj, zatoraj so marsikteri zvezdoznanci té misli, da so vsi ti planeti le kosi velicega planeta, ki se je po kacic znotranjih prekucijah na drobno razkršil.

Med vsemi planeti je naj večji Jupiter; z rumenkasto lučjo se sveti malo manj kot Venera, in bolj kot zvezde prvega reda. Njegova prava velikost je tolika, da bi se dalo 1414 zemeljskih krogel iz njega narediti; pa njegova tvarina je toliko manj gosta, da bi le 343 zemeljskih krogel z njim se že merilo. Njegova krogla je na tečajih plošnata, in njegovo poveršje kaže ob ravniku več bolj svetlih in bolj temnih prepreg ali pasov, v tistih pa mnoge še bolj temne maroge. Iz té prikazni zvezdoznanci sodijo, da ima Jupiter lasten zrak, in pasove in maroge štejejo za oblake. Krog Jupitra se sučejo 4 lune, katerih naj manjša je tolika kot naše zemlje luna, naj večja pa poprek malo manj meri kakor tista.

Naj več posebnost med planeti kaže Saturn; zakaj pri njem je razločiti planetova krogla, njegov okrog, in 8 njegovih mescov. Prostemu očesu se Saturn vidi kot zvezda prve velikosti z belkasto lučjo; s slabim daljnovidom se že njegovi okrogli razločijo na oboji kroglini strani kot roči pri verču. Saturnova krogla je sama na sebi tolika kot 735 zemeljskih krogel skupaj; vendar njegova tvarina je veliko manj gosta kot zemljina, tako da 102 zemeljskih krogel že tistega odvaga. Na Saturnovem poveršji se kažejo tudi bolj temne proge ali pasovi kot na Jupitrovem, in v tistih se dajo s časom razne spremembe razločiti; po takem se sodi, da ima ta planet tudi svoj in sicer precej gost zrak.

Okoli Saturna se pri sredi po daljnovidih kaže svetel okrog, ki je prav za prav sestavljen iz dveh ali treh ožjih okrogov; ta okrog je za 6378 milj širok in le za 22, po drugih zvezdoznancih pa za 119 milj debel; med njim pa in med planetom je za 4122 milj prostora na širjavo, in v tem prostoru se da razločiti še drugi pa temni okrog. Saturnov okrog se nam nikdar ne kaže v celem obodu, temuč le od strane; in po takem se včasih vidi le kot palica, ki na oboji strani moli iz planetove krogle, včasih pa se da razločiti po večjem delu svojega oboda v manjši ali večji širjavi. Razun okroga ima Saturn še osem lun, ki se v razni daljavi okoli njega premikajo; o njihovi velikosti se malo da povedati, ker se celo po dobrih daljnovidih težko razločijo.

Doslej popisani veliki planeti so bili že iz nekdanjega časa znani, razun lun in okroga pri Jupitru in Saturnu, ki so jih še le daljnovidni pokazali; Uran, najden l. 1781 po Heršelnu na Angleškem, je prvi, ki je dal znanje nebesnih teles bolj razširiti. Ta planet se prostemu očesu kaže le kot zvezda šeste velikosti, se tedaj komaj da razločiti; sam na sebi pa je tolike velikosti, kakor 82 zemeljskih krogel skupaj; le njegova tvarina je malo gosta, da jo 15 zemeljskih krogel odvaga. Uran se tudi ne prehaja samotno po nebesnih prostorih; 8 lun ga spremlja na njegovi poti, ki niso ravno majhine, ker se v taki daljavi še dajo razločiti.

Neptun, naj daljši vseh znanih planetov, je bil še le l. 1846 najden; zvezdoznanec Leverier v Parizu je zastran njega po računih razsodil, in Galle v Berlinu ga je prvi na nebesu znašel. Za voljo velike daljave se ta planet le po daljnovidih zamore ugledati, sam na sebi pa je toliko velik, da odmeri 94 zemeljskih krogel; vendar njegova tvarina je malo gosta, da ga odvaga že 22 zemeljskih krogel. Neptun tudi ni samotna na nebesu; ima 1, ali pred ko ne 2 luni, in poleg nekterih prikazen tudi lasten okrog kot Saturn.

Razun planetov se okoli solnca prehaja mnogo kometov, ki se v svoji sestavi močno razločijo memo unih nebesnih teles, in se tudi po drugačnih potih

prehajajo krog svojega središča. Pri kometih se razloči glava, ki je več ali manj krogli podobna, in ima v sredi bolj gosto jedro, ob kraji pa bolj tanko megleno ogrinjalo; dalje pa rep, ki se dela iz enake meglene tvarine, in je večkrat silno dolg, celo za več milijonov milj. Iz česa da je pa ta kometova tvarina, ni mogoče do donca določiti; ni ne puhu ne tekoči reči podobna. Utegnile bi biti drobne prahu podobne stvari, ki se deloma po solnčni deloma po lastni luči svetijo, in se bolj ali manj gosto skupaj tlačijo.

Še bi se utegnilo kaj reči od zvezd, ki se dostikrat zrejo utrinjati, in od ognjenih krogel, ki v časih se vidijo po nebesu letati, ali na zemljo padati. Po menitvi zvezdoznancov bi to dvoje smelo oboje eno biti, namreč manjše telesca, ki po nezmerenih nebesnih daljavah bolj po samem ali v večji množici tekajo. Tiste se v nemajo, ko z veliko hitrostjo zadenejo v zemeljski zrak, in se tedaj zasvetijo; ali ko zemlji preblizo dojdejo, zavoljo teže na njo padejo. Večkrat so se že našli kamni, ki so pri tacih prikaznih iz zraka na zemljo padli; njih tvarina je bila nekaki rudnini podobna, ki je imela zlasti veliko železa v sebi.

Stare indijanske mesta in stavbe.

Izhodna Indija, velika dežela v južni Azii, se je od nekdanj za naj lepšo in naj bogatejšo štela; vsaktere dragote so se v starem času dobivale iz Indije, in o modrosti indijanskih braminov so že nekdanji Greki in Rimljani vedili pripovedovati. Skoraj naj večje reke starega sveta so v Indii, namreč Ganga in Ind, in zares naj višje gore cele zemlje se ondi nahajajo, namreč Gavrisankar, Kačinunga in Davalagiri, 28.000 do 29.000 čevljev visoke.

Veliko se je časoma v Indii spremenilo, mogočni vojskovavci so si poredoma svojili indijanske zaklade, in poslednji čas gospodarijo ondi Angleži z glavnim mestom Kalkuto, ki šteje 600.000 stanovavcov. Dežela po takem in po družih uzrokih ni več toliko

bogata, kakor v nekdanjih dneh; vendar še današnje čase tergovstvo od ondod prejema naj večje in naj dražje zaloge. Stara indijanska vera, ki je od prvotnega spoznanja enega Boga zašla na vraže za stotero in tisučero malikov, se je med veliko množino ljudstva še ohranila; in ravno ostanki starih indijanskih tempeljnov so še sedanji čas občudenja vredni, daširavno več po svoji velikosti kot po svoji lepoti oči nase vlečejo.

Poleg Gange od glavnega mesta Kalkute navzgor se naj pred nahaja staro mesto Gur v nezmernih razvalinah; imelo je 8 milj v okolici z 2 milijonama stanovavcov, ozidje se kaže še 60 čevljev visoko, in ostanki kraljevega grada imajo še do 80 čevljev višave in za eno miljo v okolici. Benares ali Varanaši, je iz neznanih časov Indijanom sveto mesto zastran svojih tempeljnov, tudi sedež njihovih visokih šol; za tega voljo šteje še zdaj naj več stanovavcov v celi Indii namreč 630.000. Delhi ali Dehli, še zdaj veliko mesto, ima v svoji bližnjici razvaline stare Indrapraste, ki se daleč stegujejo, in med drugim kažejo še visok bronast steber.

Poleg indijanskega morja ob izhodnem bregu pa se nahaja še veliko več starih spominkov. Džagernat, mesto sicer le srednje velikosti, ima pa Indijanom naj bolj čislan tempelj; ta je iz več posameznih stavb, obdan z visokim zidom, in spredaje lice velicega hrama meri 344 čevljev na visoko. Vsako leto se tukaj shaja čez 1 milijon romarjev, ki hodijo svoje zmišljeno božanstvo častit; marsikteri se dajejo v svojem praznoverstvu celo pod voz, na katerem se malik prepeljava, da jih kola sterejo tistemu v dar. Mahabalipuram blizo mesta Madrasa je zdaj le vas, kdaj pa je bilo veliko mesto, ki ga je deloma morje požerlo. Ondi se nahaja mnogo svetišč, globoko v terdo skalo vsekanih; kaže se silno veliko podob, slonov, bikov, levov in družih žival, zraven tudi človeških slik, vse iz kamna izdelanih; posebno velika je podoba poglavitnega malika s slonovo glavo. Trinomali, precej veliko mesto, kaže tudi neznano velik tempelj, večji del iz skale izsekan; štirje stolpi, za 222 čevljev visoki ga obdajajo, in noter je zopet velika ma-

likova podoba; zraven tempeljna je velika lopa v živo skalo vsekana, ki je na vse strani odperta, in z 900 stebri, po 20 čevljev visokimi podslonjena.

Tandžor, dobro zidano mesto, ima tudi velik in lep kamnit tempelj, in zraven 200 čevljev visok stolp; noter se vidi iz črnega kamna izdelan bik 16 čevljev dolg in 12 visok. Otok Seringam zopet kaže velik tempelj, z mnogoterimi ozidji obdan, ki z vsemi poslopji obsega za 1 miljo v okolici; vse stene pri zidovji so pokrite z raznimi kamnitimi podobami, mnogi stebri so iz enega kamna po 33 čevljev dolzega, nebo pa, ki je nad malikovo sliko, je iz čistega zlata, in z dragimi kamni okinčano. Madura, od kdaj močna terdojava, ima tudi velik tempelj z mnogimi lopami. Otok Ramiseram je zopet sloveč zavoljo velicega in obširnega tempeljna, ki je iz silno velikih kamnov sozidan, in po vsi Indii dobro znan. Na velikem otoku Sejlonu je visok hrib, Hamalil, kamor hodi veliko Indijanov romat, ker se ondi kaže sled noge slovečega božanstva; ta hrib se imenuje tudi Adamov verh, ker se na Jutrovem pravi, da je Adam iz raja izgnan ondi stanoval.

Ob zahodnem bregu indijanskega morja je blizo Bombeja mali otok Elefanta; ondi se pri kraji morja vidi silno velik slon, iz enega kamna izdelan; dalje je velik tempelj iz skale izsekan, ki mu obok en sam kamnit steber podpira, in je noter velikanska malikova podoba. Bisnagar je zdaj le majhen terg, kdaj pa je bilo lepo, veliko mesto, ki je merilo 6 milj v okolici; ostanki visocega ozidja se ondi še gledajo, tudi nekatere ceste z lopami ograjene; zlasti pa slovi star tempelj z več nadstropji, 160 čevljev visok, in zraven je več manjših tempeljnov, vse z mnogo podobami okinčanih.

Posebno znamenite stare stavbe kaže vas Elora blizo Avrungabada bolj proti sredi indijanske zemlje; tiste presegajo naj večje stavbe nekdanjega Egipta. V granitov hrib je mnogo tempeljnov izsekanih, ki so obširniši memo družih indijanskih svetiš; brez števila je ondi manjših svetiš, ki so ravno tako iz skale izdelane, in imajo za podlago velikanske kamnite slone, bike in tigre, cele verste mogočnih stebrov podpi-

rajo dolge in široke lope; stene so s podobšinami brez konca okinčane, in po samem stoji velicih podob brez čisla; naj imenitnejši tempelj je štruc 100 čevljev visok, in 500 čevljev v okolici obširen, ves iz žive skale izsekan.

Še po družih straneh znotranje indijanske zemlje se kažejo ostanki velikanskih del nekdanjega časa; tako pri Udženu, Budži, Čitoru in drugod. Posebno lep in bogat tempelj je bil, kakor se pripoveduje, kdaj blizo mesta Surata pri morji, kjer je zdaj vas Patansomnat. Ondašni stari tempelj je bil toliki, da ga je 56 stebrov podpiralo; stebri so bili vsi z zlato lamno pokriti, in z dragimi kamenci okinčani; več tisučev manjših in večjih zlatih in srebernih slik raznih malikov je stalo sem tertje razdeljeno, in posebno velikanska je bila zlata podoba velicega malika; 2000 braminov, 500 plesavk in 300 godcov je služilo v čast praznoverskega božanstva. Ko so muhamedanski Arabljani v sedmem stoletju ta tempelj poropali, so dobili za 100 milijonov gl. zlata vrednosti.

Moskva in Petrovgrad, glavne ruske mesti.

Ruski narodi so bili pred devetim stoletjem bolj razcepljeni; še le, ko je l. 862 Rurik z dvema bratama, kot vodja normanskih Varjagov, si gospostvo prisvojil, se je začela bolj obširna ruska velika kneževina. Pa sedež velicih knezov je bil iz perva v Novgorodu, po tem v Kijevi; l. 1147 je veliki knez Juri Vladimirovič Dolgoroki sozidal mesto Moskvo, ter je knežji prestol tje prestavil, ki se je l. 1533 po Ivanu II. premenil v carskega. Moskva je kot središče ruske zemlje, in se je po takem ohranila kot staro glavno mesto do sedanjih dni, dasiravno ji je pozneje Petrovgrad stopil nasproti, in je mnogokrat bila v sovražnih rokah, in v ognjevi sili. Leta 1280 so jo zmagali ter popalili Mongoli, l. 1383 zopet Tatarsi, pozneje l. 1606 vstajniki s Poljaki združeni;

l. 1812 je prišel francoski cesar Napoleon I. z veliko vojno 14. septembra v Moskvo, pa Rusi so mesto sami na vseh koncih zažgali, in s tem sovražnika posilili, da se je mogel v začetku hude zime od onodod verniti. Po tem pogorišči, ki je terpelo cel teden, in je pokončalo dva dela vsega mesta, je bila Moskva skoraj vsa v novo in lepše pozidana.

Moskva se šteje med naj večje evropske mesta, je postavljena na oboji strani reke Moskve, v sredi velike ruske planjave; razloči se v več delov, namreč v carski grad Kremel, v mesta Kitajgorod, Belojgorod in Zemljenojgorod, in še v 30 predmestij. Med stavbami šteje 375 cerkev, 21 samostanov, 1720 carskih poslopij in 17380 družih hiš; stanovavcov pa ima 374.000. Med tergi so naj bolj znameniti, rumjanija ploščad v Kremlu, arbata in petrovska ploščad v drugotnem mestu.

Naj lepši del mesta je Kremel, z ozidjem in rovom obdan veličanski grad, ki višje stoji od družega mesta, in obsega le cerkve in carske stavbe; neštete kuple teh stavb vse pozlačene, verh tega pozlačeni strešni robovi vseh poslopij dajejo v solnčni luči razgled, da ga ni tacega drugod. Med palačami so lepše: ugolnija palata, ki na vnani steni kaže samo na mnogo voglov rezane kamne; bojšoj dvorec, ki je po caru Nikolaji I. ves prezidan; oružejnaja palata, ki hrani mnogo orožja in dragocenih stvari; gostinoj dvor, veliko poslopje z mnogimi prodajavnicami, kjer se nahaja silno lepega in druzega blaga, patriarhova palača ali stanovališče velicega škofa. Med cerkvami je: stolna cerkev vnebovzvetja Marija Device, kjer se car krona in mazili; cerkev Bazilije ali Kraljice blažene, to je Marije pomočnice, ki sicer ni silno velika, pa kaže 16 kupel, vsako druge podobe in barve; cerkev s. Nikolaja, pri kateri je sloveči zvonik Ivan veliki, spominek na strašno lakoto leta 1600, in zraven velikanski zvon, ki tehtta 4000 ali celo 4800 centov.

Moskva ima tudi mnogo učenostnih, slovstvenih in ljudomilih naprav; naj imenitneje vseučilišče cele Rusije, ki šteje tudi naj več učiteljev in učencov; učilnice za duhovščino, plemstvo, vojaštvo, zdrav-

ništvo, trgovstvo in lepe umetnosti, dalje izgojilnice za dečke in deklice, razne ubožnice, mnoge bolnišnice, vmes naj večja za 1800 bolnikov; nabirke za bukve, starine, naravne stvari, umetne izdelke. Dasiravno car le še po redkem stanuje v Moskvi, prebiva vendar ondi še večjina starjih plemenitih družin, del državnih in vojaških predstev, in tudi prvi metropolit ali nadškof ruske cerkve. Tudi je ondi središče ruskega obertstva in trgovstva, in izdeluje se ondi mnogo volnatega in svilnatega blaga, katero delo daje mnogim tisučem ljudi zaslužek; terzuje se ondi na vse strani, do Amerike, Kitaja in Perzije na eno stran, in zopet do Dunaja, Lipska, Pariza in Londona na drugo stran. Tako se Moskva še sme za prvo rusko mesto šteti, kar se tiče blagega in bogatega stanu.

Petrovgrad se zdaj šteje za prvo glavno mesto ruskega cesarstva. To mesto je l. 1703 vtemeljil car Peter I. na makužnem kraji pri iztoku reke Neve v baltiško morje; razdeljeno je po več otokih, in prav po lepem redu zidano, in doslej toliko zraščeno, da ima čez 540.000 ljudi. Med vsemi glavnimi mesti ima Petrovgrad naj večje in naj lepše terge; med njimi je admiralnaja ploščad, kjer se godijo vojaške vaje in parade; Petrovaja ploščad, kjer stoji podoba cara Petra I. na silno veliki granitni skali; velikaja ploščad in druge. Ceste in ulice so vse prostorne, ravne in čedne; naj lepše so Nevskji, Vosnesenski, Bolhoj in Maloj prošpekt. Čez Nevo so trije veliki mostovi, eden sicer iz rezanega granita; čez stranske struge in vodotoče je več ko 70 drugih mostov, večjidel kamnitih ali železnih; ob vodnih bregovih je povsod na dolgo terdno obzidje iz velicih granitnih kamnov.

Med stavbami novega carskega mesta so znamenite carske palače: zimnija palata, ki je bila po pogorišči l. 1837 zopet prav lepo prezidana, in je navadno carjevo stanovališče; marmornaja palata, vsa z lepim pisanim kamnom izdelana; tavriskaja palata po krasni obliki zidana, z dolgimi lopami in velikim lepim vertom; generalštavnaja palata, stanovališče poglavitnih vojaških predstev, in pred tisto

podoba cara Aleksandra I. na velikem stebri, ki je zase 84 čevljev visok iz enega kamna, s podlago vred pa meri 154 čevljev; in še mnoge druge palače. Med cerkvami so znamenite: cerkev Bogorodice Kazanske, zidana po obliki rimske cerkve s. Petra; cerkev Izakova, ki se je začela l. 1822 zidati zgolj z granitom in marmorjem, ima celo visoko kuplo, in na vseh štirih straneh lope z velikimi stebri, ki so po 56 čevljev visoki in po 6 debeli, vsak iz enega kamna; tudi cerkev s. Petra in Pavla sred trdnega grada, kjer je carsko pokopališče. Med samostani je znamenit z lepo cerkvijo samostan Aleksandra Nevskega pred mestom, s srebrnim grobom tega ruskega svetnika.

Petrovgrad ima mnogo učilnih naprav; razun vseučilišča tudi akademije za bogoslovstvo, vednosti, zdravništvo, vojaštvo, mornarstvo in rudarstvo. Zastran obertnije se nahajajo ondi fabrike za sladkor, železnino, usnje, zerkala, porcelan, svilo in drugo. Tergovstvo tega velicega mesta obsega za polovico vse ruske kupčije in prodaje, deloma po suhem, deloma po mokrem. Železnice segajo do Moskve in Varšave, in se na obojo stran stegujejo še dalje; vodotoki tudi vežejo večje reke med seboj, in dajejo brodarstvu pospeh. Morskih ladij pa le manjše dohajajo po Nevi do Petrovgradu, večje ladije morajo pri Kronštatu ostajati. Med carskimi gradovi v okolici so znameniti Carkoje selo, Pavlovsk in Petrovdvor.

Ogled po domovini.

Celjovec, glavno mesto na Koroškem.

V dneh rimskega gospostva je v lepi ravni sred Koroškega med Celjovcom in Št. Vidom stalo mesto Virunum, od kterega se zlasti pri Gospejsveti nahajajo znameniti ostanki. To mesto je bilo kmalo največje med kraji sredzemeljskega Norika, pa je utegnilo v začetku velicega preselovanja narodov raz-

djano biti, ker se pozneje nič več ne imenuje. Po razdjanji starega Viruna je višje poleg Glane časoma Šent-Vidsko mesto, nižje pa Celjovsko mesto nastalo; utegnile so sicer že poprej na obeh krajih še rimske naselišča biti, in sicer pri Celjovcu hočejo nekteri vediti za neki Klavdiforum. Bodi si s tem, kakor si hoče, toliko je gotovo, da je iz perva Šent-Vidsko mesto bolj znamenito bilo; ondi so namreč korotanski vojvodi stanovali do l. 1292, in mesto se je šteló še dalje, do l. 1518 za glavo vsega Korotana.

Krog l. 1395 je bil Celjovec že precej obljuden in zaterjen kraj, tako da so se stanovavci prederznili upirati zoper deželnega poglavarja Konrada Krajgarja; enako so se Celjovčani ustavljali l. 1465 proti deželnemu glavarju Baltazarju Vajspriaškemu; pa obakrat so bili prisiljeni se zopet vdati. Turki so l. 1473 skozi Krajsko priderli do Celjovca, vendar so bili od tod zavrnjeni. Cesar Maksimilijan I. je po tem l. 1518 dal Celjovec v last koroškim stanovom, in od tega časa se je mesto šteló za glavno vse dežele. Zavoljo nevarnosti pred turškimi napadi se je zdaj mesto začelo bolj terdno zavarovati; med letom 1543 in 1562 so se napravili močni nasipi na vse štiri mestne strani, in po takem je Celjovec dobil lepo redno podobo na čveteré ogle. Ko se je luteranstvo razširjalo po avstrijskih deželah, se je tudi Celjovsko mesto novi veri zlo vdalo; bolj s silo se je l. 1600 zopet dalo h katolištvu nazaj obrniti. Razne pogorišča, kot l. 1514 in 1535, zopet l. 1636 in 1723, dalje še l. 1777 in 1796 so mesto veliko spremenile, ter so storile, da se je tisto bolj v redu in bolj lepo sozidalo. O francoski vojski je Celjovec zlasti l. 1809 bil v sovražni oblasti; takrat je cesar Napoleon I. pri odhodu francoskih vojakov ukazal, mestno ozidje razrušiti. Tako je Celjovec zopet odprtó mesto, namesto z rovom in nasipom je obdan z lepimi verti in prehajališči; pred mestom so se že poprej ob vsaki cesti pohišja stavile, in se zdaj še množijo.

Celjovec stoji 1600 čevljev nad morjem, v lepi široki ravni, ki jo v jugu mejijo krajski snežniki;

reka Glana teče ob kraji, vodotok od tiste gre skozi mesto, od bližnjega jezera pa prihaja večji vodotok, da ladije nosi. Mesto samo na sebi ima še čvetetrovoglato podobo, zunaj pa so štiri predmestja, Beljaško, Šent-Vidsko, Velkovsko in Bitrinjsko. Celomesto šteje do 880 hiš in do 14000 stanovavcov. Petero je večjih tergov; novi terg, kjer je v sredi vodnjak s podobo velicega sana ali drakona, in na drugem koncu steber s podobo Marije Device, na drugem spominek s podobo cesarice Marije Terezije; stari terg z lepim vodnjakom; knezov terg z obeliskom, s Duha terg in franciškanski terg. Cerkev je sedmero; stolna cerkev s. Petra in Pavla je posebno lepa, postavljena je bila v dne, ko je luteranstvo v mestu gospodovalo, po tem pa je bila Jezuitom izročena, od l. 1784 pa je tudi farna; mestna farna cerkev s. Tilna je bila namesti stare, ki je stala že l. 1381, sozidana l. 1697, njeni zvonik je 291 čevljev visok, in daje lep razgled okoli; pomniti ste še cerkvi zraven stanovališča minihov s. Benedikta, in una zraven kapucinskega samostana. Med drugimi stavbami je cesarski grad, deželna hiša, in palača kerskega škofa. Sedež škofijski je bil iz perva, ko ga je solnograški nadškof Gebhard l. 1071 postavil, na Kerki poleg Štrasburga, l. 1784 pa je bil v Celjovec prenesen.

Kar se tiče učilnih naprav, ima Celjovec bogoslovsko učilnico s semeniščem, višji gimnazi z knigarnico za 30.000 bukev, višjo realko, razun dveh glavnih ljudskih šol; v teh šolah učijo minih s. Benedikta, pri deklicah pa Uršulinke. Tudi se ne manjka ljudomilih naprav; dve bolnišnici, katerih je ena v rokah sester s. Elizabete, ubožnica in siročnica. Tergovstvo zadeva zlasti razpošiljanje domačih pridelkov in izdelkov; obertnija pa šteje fabrike za bombaž in svilo, v bližnici pa za sukno v Bitrinji, in za svinčene barve poleg celjovskega jezera.

V Bitrinji je bil kdaj cistercijanski samostan, ki ga je koroški vojvoda Bernard s svojo gospo Kuningundo l. 1143 vtemeljal. Pervi minih so prišli iz Francoskega, in prvi opat je bil Eberard. Ko je bil samostan l. 1786 odnehal, so se poslopja časoma premenile v fabriko, cerkev Matere Božje pa se šteje za farno.

Idrija, sloveče rudarsko mesto na Krajskem.

(S podobšino).

Iderska stran je dolgo neznana stala; tudi v starih listinah se od tiste ne nahaja posebnega sledu. Samo toliko je gotovo, da ta kraj tudi v prejšnjih časih ni bil brez ljudi, ker so se nahajale posamezne kmetije, in da je cerkev Matere Božje, ki se imenuje pri fari v spodnji Idriji, precej davno, saj pred kakimi 500 leti na ondašnjem mestu že bila. Kar pa so bogate jame živosreberne rude ondi znajdene, je ta kraj po vsem svetu sloveč.

Idersko mesto stoji v globoki dolini, kot v kotlu, na zahodni strani julskih planin, 1053 čevljev nad morjem. Skozi dolino teče od juga proti severju reka Idrica, ki se ondi druži z Nikovo; svet je le za Idrico proti Goriški strani bolj odpert, desiravno je struga zelo ozka; druge strani so z visokimi hribi zaperte, proti severju so Kobalove planine z Rožnim hribom, proti izhodu s. Magdalene gora, proti jugozahodu pa Strug z Gladkoskalo in Tičnico. Ceste iz Iderske doline gredo le čez visoke gorske sedla; čez Govejek proti Loki, čez Dole proti Verhniki, čez Godovič proti Logatcu, in čez Černiverh proti Vipavi; proti Goriški strani ni nobene prave ceste.

Večidel Iderskega mesta je na levem bregu Idrice sozidan, po oboji strani potoka Nikove. Naj bolj očitno stoji grad, na čelu malega griča proti zahodu, prostorno na štiri vogle zidan in s stolpi zatertjen; nižje, nekako v sredi mesta, na odpertem tergu se kaže farna cerkev s. Barbare in s. Ahacija, po italijanski šegi izdelana, in z lepimi altarji okrašena. Od farne cerkve proti gradu je s. Janeza kapelica, od tiste v stran pod hribom s. Trojice cerkev, visoko nad tisto na Rožnem hribcu pa s. Antona cerkev; zunaj mesta, na desnem bregu Idrice je pokopališče s kapelico s. Križa.

Rudarske poslopja se vidijo bolj ob kraji mesta proti jugu in izhodu. Poglavitni vhod v rudne jame je pri začetku rova ali štolne s. Antona, na ravnost

proti jugu od farne cerkve; ondi se v posebni hiši rudarji zbirajo za delo. Drugi vhodi so pri peterih predihih ali šahtah, namreč pri šahti s. Barbare in s. Terezije, dalje pri Jožefovi in Franciškovi šahti, naj dalje pa pri Ferdinandovi šahti pod s. Magdalene goro; pri teh predihih se deloma ruda v tunjah iz jam vzdiguje, deloma voda z mašinami spod zemlje vleče. Blizo šahte s. Terezije je puharija za rudo, pod mestom pa so na levem bregu Idrice stare pečnice ali žgavnice za rudo, na desnem bregu pa so nove pečnice in fabrika za cinober.

Bogata živosreberna ruda ima svoje ležišče večidel na južni strani mesta pod Tičnico; vložena je med ilovnatem škerlovjem, ki ga verhi siv apnenik in temnoten peščenik pokriva, v dnu pa sivotemen apnenik podslanja. Živo srebro se nahaja za 30 sežnjev pod zemljo, in sega do 140 sežnjev v globočino; vgnjeteno je večidel v ilovnato škerlovje, deloma pa tudi v apnenikov drobir z zveplom vred; po takem je ruda sivkasta, rudečkasta, in rijavkasta v drobnih in debelih koseh, in le po redkem se živo srebro kaže v kapljah.

Da se ta ruda dobi iz zemlje, se delajo jame navpik v globočino, to so predihi ali šahte; druge jame se predirajo višje in nižje navprek v zemljo, to so rovi ali štolne; iz teh se na vsako stran dalje koplje v rudno ležišče. Večji oddelki tacih rudnih jam, ki se poredoma ločijo od verha v globočino, se imenujejo polja.

Vse iderske rudne jame se zdaj razprostirajo za 800 sežnjev na dolgo, za 300 sežnjev na široko, in za 145 sežnjev na globoko. Stolna s. Antona se odpira 1074 čevljev nad morjem, 18 čevljev višje od mosta, ki je čez Idrico narejen. Sahta s. Barbare je 122 sežnjev globoka, s. Terezije 128, cesar Franciškova 145, Jožefova 123, in Ferdinandova 52 sežnjev. V globočini se razloči enajstero polje; polje s. Ahacija je 33 sežnjev globoko, s. Florijana 49, srednje 62, glavno 74, nadvojvodovo 82, vodno 91, Hauptmanovo 103, Karolovo 110, s. Barbare 120, in Franciškovo 142 sežnjev. Šahte so vse z lesom okovarjene; rovi so iz perva tudi z lesom podslonjeni,

poglavitne štolne pa so zdaj vse v jajčasto okrogli podobi podzidane.

Iderska živosreberna ruda je bila znajdena l. 1490; tako spričujejo novi dokazi, drugač se je terdilo za l. 1497. Kakor se sploh pripoveduje, je neki kmet novo leseno posodo postavil pod studenec, ki je izviral pod s. Antona hribcom, ondi kjer je zdaj cerkev s. Trojice; zjutraj pa ta kmet najde neko svitlo tekočo stvar v posodi na dnu. Ker te stvari ne pozna, jo nese v Škofjo Loko srebrarju kazat; pa ne pové, kje da jo je dobil. Vesel zvediti, da je drago rudo našel, se verne nazaj proti domu; na poti pa ga neki vojak, ki je bil bolj razumen, izpraša za njegovo skrivnost. Ta vojak je bil Andrej Perger, z nemškim priimkom Katzanderle zvan, doma iz Grebinja na Koroškem. Tisti je spravil prvo rudarsko društvo skupaj, ki je začelo živo srebro dalje iskati.

Pervi rudarji so začeli svoje delo ondi, kjer se je bilo prvo živo srebro našlo, pod rožnim hribcom; pa kmalo je tukaj dobiček pošel, tedaj so se obrnili na južno stran, in so jeli rov predirati, ki se še kliče s. Antona štolna. Ker pa so za te rudarje stroški preteški bili, so jame prodali drugemu društvu, pri katerem so bili krajski, koroški in solnograški deležniki; Valentin Kutler, ki je bil iz Solnegagrada doma, je pa vodil delo. Ti rudarji so več časa poskušali z rovi predreti navprek v zemljo, pa brez pospeha; tedaj so začeli kopati navpik v globočino, pa tudi tukaj več let ni nič prida kazalo, da je terdo šlo za stroške in delavce. V zadnje v god s. Ahacja, 22. junija l. 1508, se zgodi, da se sreča jasno pokaže; rudarji so prišli do sreberne rude, ter so privreli z glasnim kričem iz jame, ter veseli klicali: Oj srečo! oj srečo! Za hvalnega spomina voljo so se nove jame imenovala s. Ahacja šahta in s. Ahacja štolna, in rudarsko društvo se je jelo klicati rudarstvo s. Ahacja; tudi se zatega voljo vsako leto obhaja slovesna procesija v s. Ahacja dan, ravno tako, kakor sploh v god s. Telesa. S. Ahacja šahta je bila od s. Antona štolne čez vodo proti cerkvi s. Barbare, in je zdaj zasuta.

Po tako srečni prigradbi so si rudarji pri cesarji Maksimilijanu I. sprosil posebnih pravic; cesar je pa tudi sam sebi prihranil delež pri jamah. Sicer so l. 1509 Benečani o vojski s cesarjem priderli do Idrije, ter so se rudarije polastili; pa so bili kmalo pregnani, in cesar je dalje skerbel za pospeh bogate rudarije. Odperla se je še druga šahta, imenovana s. Katarine šahta, in cesar je pravice pri tisti prepustil tretjemu rudarskemu društvu, ki se je tudi po s. Katarini klicalo. Pri tem društvu so se vdeležili mnogi imenitni krajski in koroški gospodje, in delo se je dalje gnalo na globoko in široko.

Po takem se je v iderski dolini, ki je bila poprej toliko samotna, vse živo gibalo; naselili so se rudarji in delavci iz bližave in daljave, Slovenci in še bolj Nemci; kmalo je nastalo mesto, ki se je za razločka voljo memo spodnje Idrije klicalo nemška Idrija; zidal se je grad, postavila se je tudi cerkev s. Trojice, in l. 1522 je bil vpeljan prvi duhovni pastir za rudarje, Jernej Singer po imenu. Rudne jame so pa tudi dajale tako bogat pridobek, da se je na leto izdelalo po 2000 centov živega srebra in po 500 centov cinobra; in to sicer, ko niso znali rude tako na tanko ločiti in prati, ne tako varčno žgati, kakor poslednje čase.

Sicer pa se rudarjem dalje vendar ni sama sreča kazala. Zgodilo se je l. 1525, če ne še poprej, da se je o hudem potresu velik del skalovja od Kobalovih planin odtergal, ter je reko med gornjo in spodnjo Idrijo zajezil; voda je po takem silno zrastle, tako da je segla v mesto h kapelici s. Janeza, in zalila vse rudne jame; veliko ljudi je prihitelo pomagat, dokler si voda zopet ni nove struge prekopala. L. 1532 je bilo zopet, da so se jame ondi, kjer je bila naj bogatejša ruda, uderle, in da je zasip pokopal 70 delavcov; zatoraj so tisti kraj dolgo imenovali Mertvaško jamo. Tudi voda je rudarjem v globočini napatje delala, ker se je iz podzemeljskih virov skupaj zbirala, ter jame 10 do 24 sežnjev globoko polnila; sicer so bile umetne mašine napravljene, da so vodo kalale, pa vendar je tiste niso mogle vselej zmagati. V poslednje tudi kupčija z

živim srebrom ni šla vedno po godu; v začetku je bila cena za cent srebra ali cinobra celo niska, le po 20 gl., po tem je prišla na 30, 50, celo na 70 gl.; pa večkrat ni bilo kupcev za blago, večkrat so po prodaji nastopile zgube. Tudi nepokojni časi, vojske s Francozi in s Turki, so delali nadlego; dajati je bilo treba denarjev za davke, in delavcov med vojake. Po takem ni dobro stalo za rudarje, močno so se zadolžili.

Nadvojvoda Karol, ki je l. 1564 po cesarji Ferdinandu podedoval Štajersko, Koroško in Krajnsko s Primorjem, je vedil dragoto iderske rudarije ceniti; zatoraj je tisto l. 1580 popolnoma prevzel v svoje roke, ter deležnike odplačal. Izročil pa je vodstvo vse rudarije lastnemu oskerbniku, prvi l. 1580 je bil France Kisel.

Kar je rudnik popolnoma prišel v posest vladarstva, se je veliko zgodilo zaboljšanje vodbe in rudarskega dela. Dana je bila rudarska postava, in odločena gorska urednija. Kopanje v jami se je preravnalo, nova šahta s. Barbare se je l. 1596 odperla, drugi novi predori na globoko in široko so se naredili; ločenje, puhanje in izpiranje sreberne rude se je bolje vravnalo, tudi drugačne, boljše služne pečnice z železnimi verci za žganje odbrane rude so se napravile. Po takem se je pridobek živega srebra zopet pomnožil, pa tudi cena tistega se je povzdignila in zraven prodaja razširila. Blago je šlo deloma na Benedke deloma na Nemčijo, in celo do Niskozemlje; pa narejanje cinobra se je časoma opustilo. Vlada je tudi skerbela za boljši obstanek rudarjev, zastran plače, živeža, zdravja, poduka, in tudi zastran ohranitve katoliške vere v dneh verskih prenaredb; s. Barbare cerkev je bila l. 1628 vstavljena, una s. Antona pa l. 1678.

V dneh cesarice Marije Terezije se je še več zgodilo za povzdigo iderske rudarije. Višja gorska urednija se je pričela l. 1747; prvi prednik in gorski svetovavec je bil Anton Hauptman; lastna fara, ločena od spodnje Idrije je bila vtemeljena l. 1752, in prvi farnik je bil Jakob Bajec; glavna šola je bila napravljena l. 1777. Kopanje sreberne rude se

je po novih naredbah pospešilo; šahta s. Ahacija se je opustila, in nova s. Terezije l. 1748 izdelala; novi rovi so se v globočini prederli, poglavitne štolne so se začele podzidovati, in za 100 sežnjev globoko so se našle cele lege posebno bogate rude. Po takem je bilo v dneh cesarja Jožefa II. mogoče toliko dobre rude dobiti, da se je od l. 1785 do 1795 vsako leto po 10.000 centov živega srebra smelo na Špansko prodati. Da se je zamoglo pa toliko rude iz jam dobiti, se je l. 1786 pričela odpirati Jožefova šahta, in l. 1796 Franciskova šahta. Da se je vsa ta ruda zamogla prežgati, so se l. 1787 naredile drugačne pečnice; v velikih pečah se ruda žge, in sreberni par se po več hramih prehaja, dokler se ne ohladi, in v kapljah na tla ne spada. Takrat je iderska rudarija dajala velik dobiček, ker je cena živega srebra došla na 170 gl.; razun tega se je l. 1781 zopet začel cinober narejati, ki je zmes iz živega srebra in žvepla.

Čas francoske vojske je tudi za Idrijo prinesel velike zgube. L. 1797 so Francozje v naglem napadu vzeli 15.912 centov živega srebra; l. 1809 pa so s Krajsko deželo vred tudi idersko rudarijo dobili v posest, ter so do l. 1813 vsako leto po 12.000 centov živega srebra venkaj spravili, tako da je bolj bogata ruda jela pohajati, in cena živega srebra zlo nisko, na 75 gl. pri centu prišla. Zatega voljo se od l. 1814, kar je rudarija zopet v avstrijski posesti, vse bolj previdno s pridobovanjem živega srebra ravna. Med tem pa so tudi druge nesreče prišle nad rudne jame, ki so se pa vendar z umetnostjo dale poravnati. L. 1803 se je globoko v rudniku vžgalo, nevarnost je bila, da bi se bilo vse delo končalo; z vodo so tedaj jamo napolnili, in ogenj zadušili. L. 1837 je močen izvirek v dnu šahte s. Terezije pognal, in voda je višje in višje stopala v globokejih jamah; z velikim trudom in z novimi mašinami so vendar vodo zmagali. L. 1846 se je zopet globoko v jami vžgalo, in 17 ljudi je smert zadela, ki so hiteli v pomoč; vode so zopet mogli v rudnik spustiti, in tako ogenj pogasiti; tisto venkaj spraviti je bilo zopet dolgo delo.

V sedanjem času se rudarsko delo sploh s posebno umetnostje ravna, tudi dalje in dalje se išče, kjer je kaj nove rude dobiti. Od l. 1836 je nova Ferdinandova šahta odpertá, druge šahte so bolj globoko izkopane, mašine za izjemanje vode so na boljše prenaprejane. Rovi se dalje terdno podzidujejo, pota po štolnah z železnimi šinami obkladajo. Odpiranje dobre rude se bolj previdno godi, ter izpiranje zavoljo zgube le pri puhani rudi rabi; nove pečnice so od l. 1842 narejene, kjer se ruda v odprtih pečah žge, in sreberni puh v železnih prostornih cevih odpeljava in hladi. Tudi cinober se bolj umetno in bolj dobro nareja, in za bolj koristno prodajo pripravlja. Živega srebra se današnji čas prideluje 2500 do 3000 centov, in cinobra po 1000 do 1500 centov na leto. Cena tega blaga je poslednje leta zelo visoko prišla, naj višje pri živem srebru l. 1844 na 252 gl., in pri cinobru l. 1851 na 260 gl. od centa; zdaj pa je zopet padla, in živo srebro stoji zdaj pri 120 gl., cinober pa pri 125 gl. cent.

Lastna gorska urednija še sedanji čas vodi vse rudarsko delo, gorski svetovavec je prednik vse urednije; uredniki imajo svoje odločene plače in popoljške. Raznih delavcov in rudarjev je krog 700; tudi ti imajo odmerjeno plačo, in za polajšanje dobivajo žito po stanovitni niski ceni, na starost pa do služnino; posebna zaloga jim oskerbuje tudi dobro pijačo po ceni, in bratovska zaloga podpira bolnike in reveže. Tako se ohranjuje rudarsko ljudstvo ne sicer v obilnosti, vendar v zadovoljnosti; in k zaslužkom meštva se pridruži ženstvo z narejanjem čipek ali špic, ki se prodajajo po Slovenskem in Horvaškem.

Začetek staroslovenskega slovstva.

Med slovanskimi narodi je sveta Kristusova vera naj poprej posvetila Slovencom, kolikor je njihov rod že v nekdanjem času stanoval v Noriku in Panonii, na meji lepe Italije; po s. Hermagoru, Akvilejskem škofu, in njegovih učencih, za leta 50 po Kristusu in dalje, se je glas s. evangelija razširil od primorskih do donavskih bregov. Ko so krog

l. 592 novi slovenski rodovi prispeli na Dravo in Savo, jim je zopet od Akvileje naj poprej svetila luč keršanske resnice; rodovom unstran Drave so s s. Modestom od Solnegagrada l. 753 oznanovavci Božje besede došli; od Solnegagrada so dalje tudi k panonskim Slovencom keršanski mašniki prihajali. Slovenci, ki so za l. 550 začeli čez spodnjo Donavo v greško cesarstvo siliti, so se ondi tudi hitreje s keršanstvom soznani; Horvati in Serbi, ki so se l. 610 med izhodne in zahodne Slovence kakor klin zarinili, so po rimskih mašnikih l. 640 sprejeli zveličavno vero; Bulgarom pa so za l. 813 in dalje greški in rimski mašniki kazali pot nebeških naukoy.

Vsem tem slovanskim narodom in zraven še Moravanom sta ss. Ciril in Metodi, greška mašnika, pa v slovenskem jeziku izurjena, kot aposteljna veljala. L. 863 sta prišla k panonskim Slovencom in po tem k Moravanom; oznanovala sta svete nauke v slovenskem jeziku, in narod se je veselil, da je resnico slišal v svojem jeziku; tudi svete opravila sta začela v slovenskem jeziku obhajati, in to je serca priprostih vernikov še bolj ganilo. Ravno s tem, da se je pri Slovencih Božja beseda v domačem jeziku oznanovala, in tudi Božja služba v znanem glasu obhajala, se je pa tudi začelo staroslovensko slovstvo; in sicer po kakošnem načinu?

Že bavarski misijonarji v Korotanu so počeli slovenščino pisati, pa z latinskimi čerkami. Pričevanje o tem daje napis na vojvodskem stolu pri Gospejsveti na Koroškem, ki se bere: Ma veri (ima vero)? Dalje to poterdujejo trije spisi, ki so se našli v frižinski bukvarnici na Bavarskem; tistih dva obsegata očitno spoved, eden cerkven govor o keršanski veri. Ta govor se prilastuje Abrahamu frižinskemu škofu l. 970, spoved pa utegne še starjega izvirka biti. Vender z latinskimi čerkami se staroslovenščina ni dolgo pisala in izobraževala; razun imenovanih spominkov niso nobeni enaki znani.

Vse drugač pa je se staroslovenščina začela razvijati po s. Cirilu in Metodju, ki sta za pisanja slovenske besede voljo znašla nove, tej besedi primerne čerke, in po takem dele s. pisma in bukve za svete

opravila pretolmačila v slovenski jezik. Dolgo časa se je menilo, da so najdba teh dveh slovenskih aposteljnov tiste čerke, ki se še zdaj imenujejo cirilica; najnovejše preiskave pa so pokazale, da pisava, ki se imenuje glagolica, je izvirna najdba s. Cirila. V glagolici pisani se nahajajo rokopisi iz 10. in 11. stoletja, ki obsegajo svete evangelije; v tisti so še današnji čas natisnjene cerkvene bukve, ki se rabijo pri slovanskem obredu v Istrii in Dalmaciji. Una pisava, ki se še zdaj zove cirilica, in se razun nekterih pristavkov ravna po greški pisavi, pa je bila pozneje na dan prišla med kersanskimi Bulgari; njena najdba se prilastuje s. Klemenu, učencu s. Metodja in bulgarskemu škofu krog l. 900. Cirilica je še vedno v navadi pri Serbih, Bulgarih in Rusih, ki se deržijo greškega obreda, in Božjo službo obhajajo v staroslovenščini.

Začetek novoslovenskega slovstva.

Novoslovenščina se je časoma rodila iz staroslovenščine; doba, o kateri se je izobrazila v sedanji obliki, se ne da določiti, ker manjka pisanih spominkov. Le po starih ljudskih pesmih bi se nekaj dalo soditi; nekatere pesmi, ki so še današnji čas znane, se nahajajo že v 16. stoletji v enaki obliki natisnjene, in so že takrat imenovane stare pesmi. Po takem bi se utegnilo sklepati, da novoslovenski jezik se je že pred 500 ali 600 leti ravno tako glasil kakor sedanje dni.

Še le takrat, ko se je Lutrova nova vera začela razširjati po slovenski zemlji, se je novoslovenščina začela pisati, in tudi tiskati, in sicer z latinskimi čerkami. Sicer hočejo nekteri terditi, da je bila poprej in dolgo glagolica navadna na Krajuskem, in da so se kdaj med starimi pismi nahajale mnoge glagolske listine, pa ta reč je doslej premalo dognana, če ravno bi bila vredna, da bi se bolj preiskala.

Tedaj ravno učeniški nove vere so v 16. stoletji začeli novoslovenski jezik pisati, da bi bili ložje razširili svoje napačne nauke. Pervi sicer je bil

Primaž Trubar, rojen l. 1508 v Raščici poleg Turjaka na Krajskem; on je krog l. 1540 prišel za korarja v Ljubljano, je pa kmalo krog l. 1544 začel nove nauke trositi in očitno oznanovati, in zato je mogel l. 1547 iz Krajskega pobegniti. Na ptujem, v Virtemberskem, se je namenil po bukvah to razznovati, kar mu z besedo ni bilo dopuščeno; l. 1550 je toraj izdal katekizem, l. 1557 evangelije in l. 1577 še druge bukve nove zaveze. Juri Dalmatin, tudi oznanovavec nove vere, je l. 1578 dal 5 bukev Mojzesovih v Ljubljani natisniti, in l. 1578 celo sveto pismo v Vitenbergi na Pruskem; Sebastjan Krel pa je l. 1578 dal prestavo novoverskih govorov v Ljubljani natisniti. Adam Bohorič, učenik deželne šole v Ljubljani, je na to dal prvo slovnico slovenskega jezika na svetlo, in sicer l. 1584 v Ljubljani.

Nova vera se je sicer l. 1600 po volji nadvojvoda Ferdinanda II. in po prizadevanji za resnico vnetih škofov zaterla po Slovenskem; z njo vred so tudi bukve napačnega obsežka v nič šle. Vender slovensko slovstvo s tem ni nehalo; precej l. 1612 je Ljubljanski škof Tomaž Kren izdal liste in evangelije, in l. 1615 mašnik Mikec katekizem. Dalje se je slovstvo dolgo držalo le po božnih predmetov, evangelija, svetih pesem, keršanskega nauka, premišljevanj in molitev, došla je v zadnje tudi prestava s. pisma. Proti koncu 18. stoletja pa se je med Slovenci duh zbudil tudi za druge podučne in sa lepoznavske reči; to sicer že nekaj po P. Marku Pohlinu, več in posebno po Cojzu, Vodniku in Kopitarji. Sedanji čas pa se je slovensko slovstvo začelo povzdigovati na stopnjo, na kakoršni se kaže tudi slovstvo družih izobraženih narodov.

Sedanji stan slovenskega slovstva.

Zarija za novo dobo slovenskega slovstva je posvetila l. 1843 z izhajanjem Novic; z njimi so se Slovenci prav za prav začeli zavedati, da se smejo tudi za lasten in celoten narod šteti, in da niso samo ostanki razkropljenega ljudstva. Ze samo Novice obsegajo spise iz vsacega plemena vednost in znanstev, bodi si v krajših odlomkih in posameznih od-

delkih, bodi si v celotnih sestavah. Z letom 1848, ko se je zglasilo imé narodnosti, se sme reči, je tudi za slovenščino začelo solnce izhajati. Res da to solnce je še daleč od poldneva, res da ga mnogokrat megle in oblaki zakrivajo, da ga večkrat hude nevihte hočejo popolnoma zatemniti; vendar še vedno stoji ali prav za prav višje stopa na nebesu, in če Bog da, ne bo zgubilo svoje svetlobe. Nahajajo se v slovenščini pisane bukve in manjši sestavki o bogoslovskih in pravoslovskih, o zdravilskih in naravoslovskih, o kmetijskih, rokodelskih in umetniških rečeh. Dasiravno po dolgem upiranju, vendar nazadnje po srečni zmagi se kaže, da bo slovenščina dospela ne samo v šole, ampak tudi v urednije.

Zgledi za opravilne spise.

Če sme slovenščina tudi v opravljenih spisih kaj veljati, je treba tudi napravo tacihi spisov znati. V ta namen naj koledarček ponudi zgledov o tej reči, kakoršni utegnejo koristni biti za bolj navadne pišemske opravila.

Izpisek, konta.

Pavlu Jesenovcu, kerčmarju v Brezji, sem sledeče kovaške reči naredil:

1861		gl	kr.
5. jan.	3 sodom železne obroče naredil	9	20
10. febr.	nov lahak voz okoval . . .	25	—
20. „	za 2 kolesi nove šine napravil	5	15
30. apr.	2 verigi k teškemu vozu skoval	8	18
15. maj.	2 cokli za ravno tisti voz naredil	3	50
<i>skupaj</i> . . .		51	3

V Brezji, 20. maja 1861.

Anton Černe,
kovač.

Teh 51 gl. 3 kr. sim gotovo prejel.

Anton Černe,

Izpisek.

Antonu Jelnikarju, kolarju, sem tele čevljarske dela naredil :

		gl.	kr.
1861			
5. jun.	za gospodarja, dvoje nove škorne po 6 gl. 30 kr.	12	60
20. „	za gospodinjo dva para novih čevljev po 1 gl. 10 kr.	2	20
15. jul.	za hčer nove čizme	3	—
30. „	za sina škorne poddelal	3	12
	<i>skupaj</i>	20	92

V Starem tergu, 10. avgusta 1861.

Juri Sajevec,
čevljar.

Plačilo prejel z 20 gl. 92 kr.

Juri Sajevec.

Pobotni list, kvitanca.

Za 12 gl. 50 kr., z besedo Dvanajst goldinarjev 50 krajcarjev avstr. velj., ktere sem od Petra Vesela kot celoletne obresti od kapitala za 250 gl. resnično prejel.

V Starem tergu, 1. januarja 1861.

Jože Prijatelj.

To je: 10 gl. 50 kr. a. v.

Pobotni list.

S katerim jez podpisani poterdim, da mi je moj brat Simon Medved sto goldinarjev kot delež, ki so mi ga moj oče v zadnji volji 15. septembra 1856 izgovorili, gotovo in na tanko izplačal, tako da ne morem ne jez ne moji nasledniki za to stran še kaj tirjati.

V Mali vasi, 20. aprila 1861.

Jože Medved, prejemnik.
Anton Jereb, priča.
Janez Možek, priča.

Pobotni list.

Za tri sto goldinarjev avstr. v., ktere mi je danes Juri Mole kot njemu 1. novembra 1858 posojeni in 6. jan. 1859 vpisani kapital z obresti vred popolnoma plačal, tako da tudi pravico dam, naj se ta dolg z njegove hiše, ki stoji v Hrastji h. št. 81, in je v zemeljskih bukvah Hrastovške grajšine pri št. 25 zapisana, brez daljnega vprašanja zbríše.

V Hrastji, 1. novembra 1861.

Janez Potokar, posestnik.

Službina spriča.

Da mi je Jože Legat, 27 let star, iz Setnice doma, tri leta za hlapca zvesto in pridno služil, in da se je ves ta čas v vsem svojem deržanji pošteno obnašal, s tem pismom za resnico pričujem.

V Gradcu, 1. julija 1861.

Franč Leskovec, tergovec.

Darilni list.

S katerim jez svojemu bratu Tomažu Piberniku tistih 300 gl., ki jih imam pri Ljubljanski hranilnici naložene, popolnoma v last darujem, ter mu tudi dotične hranilniške bukvice s št. 1506 zročim, in se vsakemu preklicu te daritve odpovem, tudi njemu sprejembo daritve poterđiti dam.

V Ljubljani, 30. maja 1860.

Tomaž Pibernik,
obdarovanec.

Jakob Pibernik,
obdarovavec.

Andrej Smerekar, priča.
Filip Zelenec, priča.

Prejemni list.

Da mi je g. Anton Nagode pri svojem odhodu na Dunaj 100 gl. v srebru hranit dal, in da mu tisti de-

nar po vernitvi zvesto zopet zročiti hočem, poterdim s tem listom.

V Kranji, 15. oktobra 1861.

Matija Kmetič, kerčmar.

Dolžni list.

S katerim poterdim, da mi je g. Štefan Svetlin za mojo potrebo sto in petdeset goldinarjev v bankovcih posodil, in da mu hočem ta denar v enem letu gotovo verniti, zraven pa tudi obresti po 5 od sto plačati; drugač mu prosto stoji, me zato precej rubiti.

V Novem mestu, 1. aprila 1860.

Jernej Lončar, dolžnik.

Lavrenc Prelesnik, priča.

Juri Pavčnik, priča.

Dolžno pismo.

S tem pismom jez podpisani zase in za svoje naslednike veljavno poterdim, da mi je g. Vincenci Kramar 500 gl., piši pet sto goldinarjev a. v., posodil in gotovo naštel. Zavežem se, té denarje v treh letih poverniti, vmes pa zanje po 5 od sto obresti vsako leto plačevati. V zagotovljenje kapitala in obrest zastavim svojo hišo, ki stoji v Kamniku pod h. št. 31, in je v zemeljskih bukvah Kamniške grajsine v urb. št. 51 zaznamovana, in dopustim posojevavcu pravico, da se ta dolg ondi vpisati da.

V Kamniku, 5. decembra 1855.

Gregor Buh, dolžnik.

Jože Železnik, priča.

Luka Rupnik, priča.

Prepustno pismo.

S tem listom jez podpisani poterdim, da svojo tirjatev za tri sto goldinarjev, ki jo imam pri Martinu Pečarji iz Vač h. št. 25 od 1. februarja 1855, z vso pravico, ki jo sam imam, svojemu stricu Antonu

Vidmarju v last prepustim; zato mu dolžno pismo s tem listom vred izročim, da se tako tudi verh vpisati zamore v zemeljske bukve.

V Trebnem, 21. marca 1861.

Matija Kovač, prepustnik.

Mihel Lesar, priča.

Jože Skalnik, priča.

Kupno pismo.

Ki se je naredilo med Janezom Oblakom in Mihelom Megličem takole:

1. Janez Oblak proda svoje pol zemlje, ki leži v Rudniku pod h. št. 35, in je zapisana v zemeljskih bukvah Izanske grajšine v urb. št. 102, z vsem pohištvom in vsemi pravicami vred Mihelu Megliču za devet sto in petdeset goldinarjev avstr. velj. v popolno lastino, z dopuščanjem, da se brez zadržka precej sme prepisati.

2. Mihel Meglič je s tem kupom zadovoljen, ter plača precej polovico s 475 gl.; drugo polovico pa obljubi v dveh odlogih plačati, in sicer en del o vseh Svetih 1862, en del o vseh Svetih 1863; zraven prodajavcu dovoli, naj se ta dolg v javne bukve vpiše.

3. Prodajavec poterdi, da je polovico plačila s 475 gl. prejel, vse davke do tega dneva vzame nase; stroški za kupčijo in prepis, in davki od tega dneva dalje spadajo na kupovavca.

V poterjenje te pogodbe so sledeči podpisi.

V Rudniku, 31. oktobra 1861.

Janez Oblak, prodajavec.

Mihel Meglič, kupovavec.

Martin Dremel, priča.

Jože Rogač, priča.

Najemno pismo.

Juri Brodник in Anton Smrekar, oba sedeča v Otoku, skleneta to pogodbo:

1. Juri Brodnik prepušti svojo senožet, ki leži pod vasjo za potokom, in daje po 40 centov merve na

Poslednja oporoka, testament.

Ker mi je smert pred očmi, in sem še pri dobri pameti, naznanim pred podpisanimi tremi pričami svojo poslednjo voljo takole:

1. Svojo dušo izročim Bogu; moje telo pa naj se spodobno spravi pod zemljo, in naj se razun navadnega opravila po mertvih zame še bere 10 sv. maš.

2. Za glavnega dediča vsega premoženja odločim svojega starjega sina Jožeta, ter mu sporočim naj z vsem prav gospodari, in še za sledeče reči skerbi.

3. Moja zapuščena žena in dedičeva mati Ana naj ima stanovanje in vso potrebno opravo pri hiši do smerti, zraven 30 gl. posebnega poboljška ob enem.

4. Moji drugi otroci Martin, Luka in Marjeta naj dobijo po 200 gl. dote za očetov in materen del, ki se izplača, ko so po 24 let stari, ali ko kateri stan spremeni.

5. Moja sestra Neža, ki ima do smerti obstanek pri hiši, naj dobi posebej 10 gl. deleža.

V Podgorji, 13. novembra 1860.

Jernej Brus,

priča.

Martin Sajevec,

priča.

Janez Jerman,

oporočnik.

Anton Koder,

priča.

P E S M I.

Božični vertec.

(Poleg stare pesmi.)

Stoji, stoji mi vertec drag;
To ni nobeden vertec drag,
Je le božični čas preblag.
Marija Jezusa rodi.

Marija igra si z nageljci;
To niso nikdar nageljci,
So le nebeški angeljci.
Marija.

Marija terga lilije;
To niso nikdar lilije,
Le svit je rajske zarije.
Marija.

Marija terga majeron;
To ni nobeden majeron,
Je le Marijin svetli tron.
Marija.

Marija terga rožmarin;
To ni nobeden rožmarin,
Le Jezus je, Marijin Sin.
Marija.

Marija spleta venček zlat;
To ni nobeden venček zlat,
Je le božični dar bogat.
Marija.

leto, Antonu Smrekarju v najem na tri leta zaporedoma, s tem, da mu plača 20 gl. najemščine od leta.

2. Anton Smrekar obljubi Jurju Brodniku najemščino vsako leto o s. Jurji naprej plačati, sicer pa tudi skerbeti, da senožet ostane v dobrem stanu.

3. Davki za senožet ostanejo posestniku v nalogu.

V Otoku, 21. marca 1860.

Juri Brodnik, posestnik.

Anton Smrekar, najemavec.

Pavel Komar, priča.

Matija Piber, priča.

Ženitno pismo.

Med Matijem Kmetičem, hišnikom v Toplicah kot ženinom, in Marijo Jerebovo kot nevesto je z dovolitvo njenega očeta Antona Jereba iz Male vasi ta ženitna pogodba narejena :

1. Si oba dela obljubita ljubezen in zvestobo po zakonski zvezi.

2. Se nevesten oče zaveže, svoji hčeri dve sto goldinarjev dote dati; polovico plača ženinu v dan poroke, polovico pa v enem letu po tem; s tem pa naj bo nevesta za očetov in materen del odpravljena.

3. Ženin tej doti nasproti postavi od svoje strani tudi 200 gl., ter dopusti oboj znesek na svojo hišo v Toplicah pod št. 25 vpisati.

4. Če pri smerti enega dela ni otrok, je še živi del dedič za unim; če pa ostanejo otroci, gre dedšina na tiste po postavi.

To pogodbo poterdijo sledeči podpisi.

V Toplicah, 21. januarja 1861.

Matija Kmetič,

ženin.

Anton Knez,

priča.

Marija Jerebova,

nevesta.

Anton Jereb,

nevesten oče.

Martin Lesjak, priča.

Izročilno, oddajansko pismo.

Ki je bilo v pričo podpisanih mož današnji dan takole narejeno :

1. Janez Jelen, kmet v Hrašah pod h. št. 35, izroči svojo polzemljo, ki je vpisana v zemeljskih bukvah Kranjskega mesta pod urb. št. 41, z vsem pohištvom in vso zalogo vred svojemu starjemu sinu Antonu v popolno lastino s pravico prepisa.

2. Si izročevavec s svojo ženo vred izgovori stanovanje v izbi nad vežo, in živež pri sinu in potrebno obleko do smerti, in zraven vsak mesec 1 gl. poboljška; tudi hoče, da njegovi trije drugi otroci Jože, Janez in Neža dobijo vsak po 200 gl. dote iz hiše; vse to naj se na hišo in zemljo vpiše.

3. Se sprejemovavec zaveže, v vednem spoštovanju do svojih strašev vse spredaj izrečene pogoje zvesto spolniti.

V poterjenje tega izročila so sledeči podpisi.

V Hrašah, 21. julija 1861.

Martin Zajec,
priča.

Jože Jurež,
priča.

Janez Jelen,
izročevavec.

Anton Jelen,
prejemovavec.

Prošnja.

Častita okrajna urednija!

Spoštljivo podpisani prosi za milostvo dovolitev, da sme v svoji domačii na Vranskem h. št. 53 malo trgovstvo imeti, ter svojo prošnjo opira na sledeče dokaze:

1. Je poleg kerstnega lista pod A rojen ravno tukaj na Vranskem, in ima ondi hišo lastno, kot pričuje priloga pod B.

2. Se je tergovskega opravila pet let vadil v Celji, ter si tudi dobre spričbe za znanje in obnašanje zadobil, kot pojasnite prilogi C in D.

3. Ima tudi potrebno zalogo za 1000 gl. v gotovih denarjih in v pismih, kar se kaže iz prilog E, F in G.

4. Obljubi se v svojem opravilu pošteno in spodobno obnašati, in vse dotične postavbe zvesto spolnovati.

Na Vranskem, 10. maja 1860.

Pavel Žakrajšek, posestnik.

Rudarska.

(Poleg nemščine.)

Oj srečo! oj srečo! sred večne temé,
Oj srečo! tu v sredi strahote;
Po tesnih predorih v globino se gré,
Kjer so zakopane dragote.
Globoko pod zemljo in z grozo objet
Tu dela in pota je kraj nam odšet.

Tu maje se roka, in bit se vihti,
Odpirajo poke se strašne;
In smert tu iz sto in sto kotov proti,
Pošasti režijo se plašne.
Pa rudar v globino se upa serčno,
In gre brez boječnosti v jamo temno.

Ko pride plačila velicega dan,
Se delo za zmiraj odstavi!
In dah se povzdigne tu neuderžan
In temne globine k presvetli višavi.
In društvo nebeško sprejame ga v raj;
Oj srečo! oj srečo! mu kliče tedaj.

S. Barbara.

(Poleg stare pesmi.)

Stoji, stoji tam beli grad,
Za lepo Nikomedjo zad;
Prebiva v gradu pa ondod
Z gospo vred plemenit gospod.
Imela sta le hčer samo,
Le sveto Barbaro ljubo.
In oče hčeri govori:
„Ti zdaj imaš ženine tri;
Je prvi ženin prav bogat,
In drugi zal je mnogokrat;
Je tretji blagega rodu,
Kaj hočeš boljšega drugu?“
Kaj Barbara odgovori?
„Za té ženine mar mi ni;
Imam ženina zbranega,
Jezusa Nazareškega.“
„Li zbereš si med tremi ti?
Li v turen greš na leta tri?“
„Za té ženine mar mi ni,
Pred v turen grem na leta tri.“
Zidarjev oče je poslal,
Zidati turen veleval:
„Mi turen delajte temen,
Temen, globok, nič linic ven.“
Tam Barbara hodila je,
Zidarjem je smejala se:
„Če turen delate temen,
Storite mu tri lince ven;
Eno, kjer solnce kviško gré,
In drugo, kjer o pol je dné,
Pa tretjo, kjer za goro gré,
To bode svet spomin za mé.“
So v turen vergli Barbaro,
Stradati so pustili jo;
In Barbara še govori:

„Za té ženine mar mi ni;
Imam ženina zbranega,
Jezusa Nazareškega.“
Pa angelj z neba prileti,
Na niskem oknu obstoji;
V desnici kelih zlat derži,
Ki v njem so svete hostje tri,
Je hostjo Barbari podal,
In druge dvě spet v kelih djal.
Pa oče gre pogledat tje,
Če Barbara še živa je;
Poslal je po služabnike,
Povelje tako dal jim je:
„Odprite turen mi temen,
Košice poberite ven.“
Pa v turnu Barbara sedi,
Lepo rudeča kakor kri:
Pred njo še kelih zlat stoji,
Ki sveta hostja v njem leži.
In oče zopet govori:
„Ti zdaj imaš ženine tri;
Je prvi ženin prav bogat,
In drugi zal je mnogokrat;
Je tretji blagega rodu,
Kaj hočeš boljšega drugu?“
Pa Barbara odgovori:
„Za té ženine mar mi ni;
Imam ženina zbranega,
Jezusa Nazareškega.“
Je oče planil v Barbaro,
Za lasce lepe zgrabil jo;
Izderl iz nožnic ojster meč,
Odsekal hčeri glavo preč.
Pa strela treši od neba,
Očeta groznega konča.

Najdenček

ali pravični se tudi živine usmili.

Iz nemškiga. Cena 14 kr.

Mične slovenske

ZDRAVICE.

Zložil Juri J. Fleišman. I. in II. zvezek à 40 kr.

Obség I. zvezka:

Triglav. — Himnus na Vodaika. — Noe in terte. — Prava ljuba. — Želézna césta. — Gorenke. — Lahko noč. — Slovo Milice. — Prevzetna. — Vojaška.

Obség II. zvezka.

Slave dom. — Krajski fantje. — Zadni Kozarc. — Ljubezin domovine. — Milica. — Bohinska. — Želja Krajca na ptujim. — Modrijan. — Vinogradniki. — Nevesta. — Nar lepši. — Okrogle.

ŠOLARSKÉ PĚSMI.

Zložil Juri J. Fleišman. Cena 30 kr.

Obség:

Molitev. — Vesela šola. — Mladosti. — Zlati čas. — Staršev ljubezin. — Pojmo radi. — Pamlad. — Metuljček. — Solnce. — Poletni večer. — Domovina. — Bela Ljubljana. — Zibka Save. — Na Vodnika. — Slovo šolarjev. — Božji dom.

Tudi se priporoča
visokočastiti duhovšini in gg. cer-
kvenim gospodarjem:

SVETI KRIŽEV POT

z 14 štacijoni, ki je na olju malan in brez roma 24 palcov širok in 30 palcov visok, — z lepo pozlačenimi verhi in križci pa je 29 palcov širok in 30 palcov visok. Velja 243 gold.

Drugi na olju malan, ki je brez roma 20 palcov širok in 25 palcov visok, — z lepimi romi (kakor uni) pa 25 palcov širok in 30 palcov visok. Velja 200 gl.

Zopet drugi manj olepšani se dobe za 70 do 100 gold.

Podpisi se dodajo slovenski ali pa nemški, kakor želijo čast. kupci, tudi se pošlje kak štacijon pokazat, če kod hoče.

Naznanilo Dr. Bloh-a na Dunaji:

Plosnato glisto

odpravi brez bolečine in nevarnosti v 2 urah

Dr. Bloh na Dunaji.

Zdravila in ravnala se razpošiljajo. Več se zvé pismeno (po nemško).